

MASARYKOVA UNIVERZITA PRÁVNICKÁ FAKULTA

KLAUZURNÍ PRÁCE

navázané na
**Úmluvu OSN o smlouvách
o mezinárodní koupi zboží
a další formy dovednostní výuky**

**NADĚŽDA ROZEHNALOVÁ
KLÁRA DRLIČKOVÁ
TEREZA KYSELOVSKÁ
JIŘÍ VALDHANS**

Publikace vznikla jako výstup projektu Teorie - dovednosti - praxe: inovace studia práva (reg. č. CZ.1.07/2.2.00/15.0198) financovaného v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

**Klauzurní práce navázané na Úmluvu OSN
o smlouvách o mezinárodní koupi zboží
a další formy dovednostní výuky**

**muni
PRESS**

**Klauzurní práce navázané na Úmluvu OSN
o smlouvách o mezinárodní koupi zboží
a další formy dovednostní výuky**

**Naděžda Rozehnalová
Klára Drličková
Tereza Kyselovská
Jiří Valdhans**

Masarykova univerzita
Brno, 2013

Publikace vznikla jako výstup projektu Teorie – dovednosti – praxe: inovace studia práva (registrační číslo projektu: CZ.1.07/2.2.00/15.0198) a Katedry mezinárodního a evropského práva Právnické fakulty Masarykovy univerzity.

© 2013 Naděžda Rozehnalová, Klára Drličková, Tereza Kyselovská, Jiří Valdhans
© 2013 Masarykova univerzita

ISBN 978-80-210-6309-9

OBSAH

Několik slov na úvod.....	7
I. Písemná zkouška formou klauzurní práce	9
I.1. Pohled učitele	9
I.2. Pohled studenta.....	13
II. Klauzurní práce	15
II.1. Vzorová klauzurní práce	15
II.2. „Nevzorová“ či-li „nevzorná“ klauzurní práce	25
II.3. Klauzurní práce k procvičení.....	33
II.4. Klauzurní práce neúplná.....	59
III. Aplikační test Vídeňské úmluvy	60
IV. Smluvní doložky v mezinárodní obchodní praxi.....	64
IV.1. Rozbor a návod k tvorbě smluvních doložek	64
IV.2. Rozhodčí doložky	66
Rozhodčí doložka umožňující rozhodcům spor řešit jako <i>amiable compositeur</i> nebo dle <i>aequity</i>	68
IV.3. Prorogační doložka	70
Doporučení pro formulaci doložky	70
IV.4. Volba práva	72
IV.5. Možnost aplikace <i>lex mercatoria</i> , současná aplikace Vídeňské úmluvy a <i>lex mercatoria</i>	75
IV.6. Inkorporační doložka	77
IV.7. Včleňovací doložka	79
IV.8. Regulace problémů spojených s článkem 11 Vídeňské úmluvy	81
IV.9. Reakce na jev „bitva forem“	84
Podstata „bitvy forem“	84
Dva základní principy řešení „bitvy forem“	85
IV.10. Dodací podmínky – využití parit INCOTERMS.....	87
INCOTERMS	87
IV.11. Platební podmínka.....	90
Formulace platebních podmínek	92
IV.12. Reklamační doložka	94
IV.13. Smluvní záruka (se smluvním ošetřením okolností aplikace čl. 39 odst. 2 Vídeňské úmluvy)	98
IV.14. Ošetření okolností upravených článkem 42 odst. 2 písm. a) Vídeňské úmluvy	101
IV.15. Fixní povaha smlouvy	103
IV.16. Měnová a cenová doložka	105
IV.17. Smluvní pokuta v režimu Vídeňské úmluvy	108
Smluvní pokuta dle doporučení mezinárodní obchodní komory	110

IV.18.	Úprava výše úroků z prodlení v režimu Vídeňské úmluvy (ošetření mezery článku 78 Vídeňské úmluvy)	112
IV.19.	Vyšší moc v režimu Vídeňské úmluvy	115
	Jak se vypořádat s existencí čl. 79 Vídeňské úmluvy	115
	Doporučení pro formulaci doložky vyšší moci v režimu Vídeňské úmluvy	116
IV.20.	Smluvní limitace náhrady škody	118
	Návod k vytváření doložek o limitaci rozsahu náhrady škody.....	118
	Možné problematické otázky	119
IV.21.	Stabilizační doložka.....	121
IV.22.	Hardship doložka.....	123
V.	Willem C. Vis International Commercial Arbitration Moot	126

Několik slov na úvod...

Oddělení mezinárodního práva soukromého a obchodního zavedlo v roce 2010 v předmětu Právo mezinárodního obchodu ověřování znalostí a některých dovedností studentů formou písemné klauzurní práce. Zavedení této formy prověřování studentů je výstupem z projektu „Teorie – dovednosti – praxe: inovace studia práva.“ Klauzurní práce se váže k jedné z problematik, které jsou probírány v rámci předmětu – k Úmluvě OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. Výběr nebyl náhodný. Existuje poměrně málo oblastí, kde lze zdařile navazovat na předchozí výuku a dále ji prohlubovat. Konkrétně tak lze nepřímo navazovat na výuku v oblasti občanského a obchodního práva, oblasti evropského a mezinárodního práva. Přímo lze navazovat na problematiku mezinárodního práva soukromého a procesního, a to zejména pokud jde o řešení sporů a vyplnění mezer neřešených Úmluvou OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. U studentů čtvrtého ročníku právnického studia by již měl být vypěstován cit pro postup v řešení jednoduchých případů, schopnost zdůvodňovat svá řešení a vůbec aplikovat získanou metodologii v uchopení práva v námi sledované oblasti.

Jak v oblasti mezinárodního práva soukromého, tak v oblasti práva mezinárodního obchodu byly dlouhodobě v rámci písemné zkoušky využívány jednoduché příklady. Na nich bylo ověřováno pochopení vybraných právních institutů a schopnost studentů interpretovat a následně aplikovat přímé nebo kolizní normy v jednoduchých situacích. Při zavádění klauzurní práce jsme zpočátku předpokládali, že po shrnutí jednoduchého skutkového stavu a identifikaci klíčových problémů budou studenti schopni sami formulovat otázky vážící se k tomuto skutkovému ději. A že na tyto položené otázky následně budou odpovídat. Brzy se však ukázalo, že tento postup vede pouze k tomu, že písemnou část vykoná na první pokus cca 20 % studentů. Což není pozitivní. Ukázalo se, že tato podoba práce je vhodnější pro práci v seminářích, nikoli pro zkoušení. Proto jsme přistoupili k určité změně.

Změna spočívala v nastavení struktury otázek, která je v jedné z částí klauzurní práce pevně dána. Tím také byla ošetřena potřeba u studentů vytvořit a upevnit určité systémové uchopení problematiky na pomezí rovin právní úpravy procesní, kolizní a hmotně právní v prostředí právního pluralismu. Velmi jednoduše řečeno: cílem provedených změn bylo zamezit tomu, aby studenti řešili interpretaci právního institutu předtím, než kvalifikují skutkový děj; zamezit tomu, aby studenti řešili otázky kolizní a hmotně právní předtím, než vyřeší problém procesní vážící se k pravomoci/příslušnosti soudů či rozhodčích soudů atd.

Po získání zkušeností a celkové představy toho, co lze od studentů očekávat, vznikla tato publikace. Má za cíl představit studentům koncept klauzurní práce a umožnit jim domácí přípravu a procvičení možných variant tohoto typu práce. Neboť i zde platí, že se vyplatí investovat do přípravy. A to nejenom do přípravy ve smyslu získání znalostí, ale také pokud jde o schopnost vyjádřit své myšlenky srozumitelně, schopnost odpovídat ve vymezeném čase, pracovat pod časovým stresem atd. Na toto vše se lze rovněž připravit.

Ještě jednu poznámku je nutné učinit. Postačí pro přípravu klauzury naučení se odpovědi z paměti? Máme na mysli odpovědi, které se nesporně poměrně rychle objeví na studentských webech jako zaručeně pravé. Dle našeho názoru nikoli. Je nutné získat v první řadě znalosti o celé materii. A to nikoli vypsané a přepsané jinými na list formátu A6. Musí se jednat o znalosti v celém systému výkladu. Je nutné se naučit orientovat, a to rychle, v Úmluvě OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží a souvisejících normách, včetně norem unijního a vnitrostátního původu z oblasti příslušnosti soudů či rozhodčího řízení. Je nutné získat určité

návyky při psaní prací tak, aby se studenti byli schopni ve vymezeném čase koncentrovat a v zadání se orientovat. Proto mechanické naučení se odpovědí vytvořených jinými není a nemůže být dobrou cestou. Navíc obvykle činíme onu záludnost, že i když se inspirujeme již existujícími testy, snažíme se vytvářet pro každý termín vždy test nový.

Příručka se ovšem neomezila jen na klauzurní práce, kterými se částečně končí předmět Právo mezinárodního obchodu. Tato publikace obsahuje ještě další části, které jsou součástí dovednostní výuky realizované v rámci seminářů či dalších forem pedagogického působení. Konkrétně dále obsahuje:

- část obsahující tzv. aplikační test jako základní vodítko pro rozhodnutí se pro to, zda použít, či nepoužít Vídeňskou úmluvu;
- část obsahující návod na formulaci různých typů doložek, které souvisejí s problematikou mezinárodní koupi zboží;
- část věnovanou mezinárodní aktivitě pěstované v rámci předmětu, tj. VIS MOOT Court.

Kolektiv oddělení mezinárodního práva soukromého a obchodního

červen 2013

I. Písemná zkouška formou klauzurní práce¹

I.1. Pohled učitele

Písemná zkouška realizovaná jinou formou než otázkami předpokládajícími odpovědi „**ano-ne**“ (což je ostatně forma nepatřící na právnické fakulty) vyžaduje jednak přípravu týmu, který podklady pro zkoušku tvoří, jednak přípravu ze strany studentů. Je nutné si uvědomit, že zkouškou vrcholí předchozí příprava v semestru a také se zúročuje vše, co student v průběhu svého studia získal, a to nikoli pouze v rámci předmětu, z něhož je zkoušen. Pokud je využita tato forma bez přípravy na obou stranách, v žádném případě nemůže být zkouška úspěšná.

Na straně týmu, který zpracovává klauzurní zadání, bylo vhodné si zejména vyjasnit:

1. Co chceme písemnou zkouškou ověřit, jaký je její cíl?
2. Proč písemná zkouška a nikoli zkouška ústní? Jedná se výlučně o úsporu času, anebo jde o ověření toho, čeho nelze ústní zkouškou dosáhnout?
3. Jakou podobu písemné zkoušky zvolit? Je to libovolné, nebo existují různé možnosti, a to v závislosti na cíli, kterého chceme dosáhnout?
4. Má zvolená podoba pevnou strukturu?
5. Jakým způsobem studenty na písemnou zkoušku připravit. Je nutná cílená příprava, anebo nikoli?
6. Co vše se hodnotí při opravě klauzurní práce?
7. Jak se může klauzurní práce dále vyvíjet?

Tyto a možná i jiné otázky si svého času kolektiv oddělení kladl. Nu, vlastně stále klade. Jde o pedagogický proces, který se stále vyvíjí. Na počátku bylo zřetelné, že nelze stávající přístup k výuce či ke zkoušení zcela zavrhnout. Naopak, tzv. právně dogmatické uchopení materie sehrává v právu svou nezastupitelnou roli. Bez něj nelze vůbec promýšlet jednotlivé konstrukce a cokoli „tvořit“. Studenti musí mít určité znalosti, s jejichž pomocí se mohou následně vytvářet i dovednosti. Dovednosti tedy představují určitou nadstavbu. Na druhé straně je zřetelné, že v právu nikdy nedosáhneme toho, čeho lze dosáhnout v medicíně: klinické výuky. Praxe je pro právníka nezastupitelná a teprve v ní může rozvinout všechny procesy, které ve výuce uchopil. Námi uvedená forma, a samozřejmě i další, které se na Právnické fakultě MU využívají, může studentům napomoci v přípravě na budoucí povolání.

Co chceme písemnou zkouškou ověřit? V sedmém semestru, kdy je předmět Právo mezinárodního obchodu realizován, by již studenti měli znát základní problematiku mezinárodního práva soukromého a procesního a měli by být schopni se v ní pohybovat. Proto vedle znalostí týkajících se Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (dále jen Vídeňské úmluvy) u studentů předpokládáme i znalost problematiky založení příslušnosti soudu či rozhodčího soudu a problematiky rozhodného práva pro závazky ze smluv s mezinárodním prvkem. V naposledy uvedeném případě jsou tyto znalosti očekávány jak samostatně, tak v interakci s problematikou jednotného hmotného práva obsaženého

¹ Prof. JUDr. N. Rozehnalová, CSc., JUDr. J. Valdhans, Ph.D., JUDr. K. Drličková, Ph.D., JUDr. T. Kyselovská, Ph.D.

například v mezerovitých přímých normách. To je nesporně východiskem pro každé uvažování právníka ve věcech s mezinárodním prvkem. Proto také první otázky ověřují materii určení fóra v mezinárodních sporech. Zde se předpokládá jak identifikace problému, tak jeho vyřešení a odůvodnění příslušnosti obecných soudů na úrovni Nařízení Brusel I, zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním (nově od 1. 1. 2014 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém), nebo rozhodců či rozhodčích soudů na úrovni zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů. Předpokládá se schopnost vyřešení situací vadně formulovaných rozhodčích či prorogačních doložek, situací, kdy přes existenci rozhodčí doložky jedna ze stran sporu nehodlá tuto doložku respektovat apod. Požaduje se také schopnost vnímat v rovině hmotněprávní interakci mezi státy vytvářeným právem a nestátním pravidly. Nevylučujeme ani potřebu kontraktačních dovedností - navržení vhodné prorogační či rozhodčí doložky. Dalšími částmi je již ověřováno pochopení a uchopení materie samotné Vídeňské úmluvy. Pokud jde o ověřování argumentačních dovedností, to je v našem přístupu k materii poněkud omezeno. Ona umělá podoba klauzurních prací neumožňuje příliš tuto dovednost rozvinout. Máme-li tedy učinit závěr týkající se naší otázky, je možné uvést, že ověřit chceme:

- schopnost studenta označit rozhodující fakta a pro řešení problému (zodpovězení otázky) modelovat skutkový děj;
- schopnost studenta řešit v konkrétní vymezené situaci otázku pravomoci/příslušnosti, a to jak na úrovni rozhodčího řízení, tak na úrovni řízení před soudy obecnými v obchodních vztazích s mezinárodním prvkem;
- schopnost studenta uchopit interakci jednotného hmotného práva na jedné straně a práva kolizního na straně druhé, k tomu přichází i schopnost pracovat s nestátním právem;
- orientaci ve struktuře Vídeňské úmluvy;
- pochopení procesu interpretace právních úkonů stran včetně smlouvy a procesu interpretace Vídeňské úmluvy, a to na konkrétních případech;
- uchopení a schopnost pracovat s kontraktačním procesem v režimu Vídeňské úmluvy;
- uchopení a schopnost pracovat s reklamačním procesem v režimu Vídeňské úmluvy;
- uchopení a schopnost pracovat s následky porušení smlouvy v režimu Vídeňské úmluvy;
- schopnost výše uvedené aplikovat i na problematiku dílčích plnění, rámcových smluv atd;
- schopnosti studentů odůvodňovat řešení a z konkrétních právem upravených situací vyvozovat právní účinky.

Struktura klauzurní práce tak odráží výše uvedené.

Proč písemná zkouška a nikoli zkouška ústní? Jedná se jen o úsporu času, anebo jde o ověření toho, čeho ústní zkouškou nelze dosáhnout? Na úvod je třeba uvést, že nikterak nebagatelizujeme význam ústní zkoušky. Ta má při ověřování znalostí studentů oboru Právo své nezpochybnitelné místo. Vždyť kde jinde by se studenti měli naučit formulovat myšlenky v rámci ústního projevu a odpovědí na zadané otázky? Kde by se měli naučit zvládat ona úskalí ústního projevu, který jako právníci v praxi potřebují, a to včetně výslovnosti neobvyklých termínů či rychlé reakce na doplňující dotazy? Proto také zkouška ve všech předmětech vyučovaných oddělením kombinuje písemnou a ústní část. V případě mezinárodního práva soukromého a procesního je to písemné zpracování příkladu z kolizního a procesního práva a jednotlivých otázek z procesního a rozhodčího práva a ústní zkoušení

z celé materie předmětu. V případě mezinárodního práva obchodního potom klauzurní práce a následné ústní zkoušení ze zbývajících problémů tvořících náplň tohoto předmětu.

V případě práva mezinárodního obchodu je využití klauzurního ověření znalostí zcela na místě. Jde o způsob, kterého nelze dosáhnout ústní zkouškou. Konkrétně jde o již zmíněné označení faktů a vytvoření jednoduchého skutkového děje - kvalifikaci problému - vyhledání příslušného ustanovení - interpretaci příslušné normy - aplikaci na problém - zodpovězení dotazu. To je ústní zkouškou obtížně dosažitelné.

Navíc přistupuje další faktor, který začíná být více a více zmiňován: ověření znalostí za pokud možno obdobných či stejných podmínek u jednotlivých studentů.

Jakou podobu písemné zkoušky zvolit? Je to libovolné, nebo existují různé možnosti a to v závislosti na cíli, kterého chceme dosáhnout? Dosažení kýženého cíle ve velké míře závisí na tom, jaká cesta je zvolena. Je-li našim cílem pouze ověřit jisté omezené znalosti, potom můžeme využít prostou písemnou zkoušku „ano-ne“. Již na jiném místě jsme uvedli, že tento typ zkoušky nepatří na právnickou fakultu. Snad jen v seminární výuce může posloužit k ověření toho, jak studenti zvládli určité omezené a jednoznačně postavené znalosti. Navíc náhodné „křížkování“ končící úspěchem je známou skutečností u tohoto typu ověření znalostí.

Dalším typem písemné zkoušky je využití otevřených otázek. V tomto případě dosáhneme v podstatě téhož, čeho můžeme dosáhnout z hlediska znalostí u ústní zkoušky. Ověřit můžeme také schopnost písemně se vyjadřovat, a to gramaticky správně. Vzhledem k tomu, že si studenti mohou rozmyslet své odpovědi, budou jejich odpovědi patrně na kvalitativně vyšší úrovni, než by tomu bylo při ústním projevu. V podstatě ale nejspíše nezískáme nic víc. Snad pouze ušetříme čas a celá skupina studentů bude podřízena stejným nárokům.

Můžeme pokračovat ke složitějším variantám písemného ověřování znalostí. V prvním případě se jedná o uvedení jednoduchého skutkového děje. Zde můžeme pro otázky a odpovědi využít dvou variant. Jednak můžeme otázky přímo nastavit. Nebo, a to je druhá varianta, studenti sami formulují otázky a odpovídají na ně. V prvním případě jde o variantu, kterou používáme například v mezinárodním právu soukromém a procesním. A je užívána i na jiných právnických fakultách v ČR. Jako velmi zajímavý se jeví druhý typ, neboť rozvíjí u studentů analytické schopnosti. Po určitých zkušenostech jsme od něj ustoupili. Vyžaduje totiž vyšší objem přímé práce se studentem, než je aktuálně možné. V uvedených případech je možný tam, kde propojuje právo hmotné a procesní a ověřuje i další dovednosti: formulovat žalobní petit, resp. přímo celý návrh na zahájení řízení.

Dále je možné studentovi poskytnout „živý spis“ a předpokládat od něj konstatování skutkového děje, kvalifikaci a například podání žaloby. Šlo by o výbornou zkušenost. Nicméně v podmínkách povinného předmětu a zkoušky přece jenom z řady důvodů – organizačních, ekonomických a i metodologických – problematicky uchopitelnou. Obvykle je případ propojen na další oblasti. A to je v režimu zkoušky s vymezeným časem, s omezenými zdroji, a cílí na ověření určitých k předmětu se vztahujících otázek problematické. Jedná se ovšem o vynikající model pro seminární výuku. Zejména potom v povinně volitelných předmětech, které jsou zařazeny do vyšších semestrů.

Další variantou je ta, kterou využíváme. Složitější případ, který vyžaduje od studenta definici skutkového děje. A to jak celkovou, sloužící především k základní identifikaci problému a označení norem, které budou v režimu právního pluralismu použity, tak i definici dílčí vázící

se k jednotlivým otázkám a nastaveným problémům. Vždy se vyžaduje po studentovi odůvodnění každého významnějšího kroku v myšlenkovém postupu.

Má zvolená podoba pevnou strukturu? Dle názoru týmu je vhodné se snažit o určitou pevnou strukturu úvodních otázek. Tedy těch, které mají být řešeny na počátku a které „nastavují“ základy myšlenkovým procesům uplatňovaným v námi sledované oblasti. Je nutné si před řešením problematiky hmotně právní vždy ošetřit otázky procesní a případný právní režim tam, kam nedosahuje unifikované hmotné právo. Je nutné si také na úvod vymezit situace upravované a upravitelné tzv. nestátním právem. Proto určitá část klauzurní práce je vždy pevně formulována.

Jakým způsobem studenty na písemnou zkoušku připravit? Je nutná cílená příprava, anebo nikoli? Ano, je nutná. Přístup, kdy studenti předpokládají, že jejich genetická výbava a schopnost fabulovat vyučujícího oslní, se zatím nedočkal z naší strany pochopení. Tedy ve smyslu dobré známky. Příprava musí zahrnovat jak uchopení znalostí o tématu, tak je vhodné se cíleně připravovat i na psaní odpovědí. Na seminářích jsou probírány jednotlivé situace a jejich varianty. Samozřejmě i tato příprava pomůže. V dalším viz druhá kapitola.

Co vše se hodnotí při opravě klauzurní práce? Správnost myšlenkového postupu. Schopnost vyhodnotit uvedená fakta. Znalost problematiky, kterou jsme již dříve uvedli. Schopnost interpretovat jednotlivá ustanovení Vídeňské úmluvy. Schopnost pracovat s jednotlivými ustanoveními v závislosti na faktech, která jsou poskytnuta.

Co zatím nehodnotíme, ale velmi nás irituje:

- neznalost české gramatiky (viplívá, vyplívá (nikoli ve smyslu pleje), suběkt, oběktivní, strany zpracovali, strany uzavřeli..., jsou jen malé ukázky produktů budoucích velkých právníků);
- špatná slovní vybavenost;
- kroužení kolem problému bez toho, aby bylo řečeno něco relevantního (mnohdy s konstatováním, že „u nás v advokátní kanceláři...“);
- škrabopis znemožňující vůbec něco přečíst;
- využívání miniaturního písma, kdy je odpověď pracně vpisována do malé mezery mezi dvěma otázkami;
- odpovědi typu: „je-li Velká Británie členem EU, potom se použije Nařízení Řím I;“ nebo „je-li Peking v Číně, potom jde o smluvní stát Vídeňské úmluvy.“ Hrozíme se dne, kdy se dočteme: „jsou-li Praha a Brno v České republice, jedná se o vnitrostátní spor.“

Jak na tyto nestandardnosti reagujeme? U slovesných a gramatických chyb kroutíme hlavou. Zatím nestrháváme body. U škrabopisu tiše trpíme a nadáváme. Zatím ještě opravujeme. Nevíme jak dlouho. U neznalostí geografického druhu se občas zasmějeme. Občas konstatujeme, že to za našich školních let nebylo. Ale vše je to asi spíše smutné.

Jak se může klauzura dále vyvíjet? V první řadě můžeme začít hodnotit to, co jsme zatím nehodnotili. V dalším je samozřejmě možné se více zaměřit na judikaturu k jednotlivým otázkám či judikaturu interpretující některá ustanovení. Možností je také kladení většího důrazu na argumentační ucelenost. Ta v řadě odpovědí studentů prozatím chybí.

I.2. Pohled studenta

Na úvod považujeme za vhodné uvést **několik pravidel**, která jsme si v průběhu let, kdy jsme začali s uvedenou formou ověřování, zformulovali.

1. Klauzurní práce je vyšším stupněm uchopení zkoušené a ověřované materie. Nikoli nižším. Jedině na tomto základě je možné začít budovat uchopení metodologických procesů, analytické dovednosti, formulační dovednosti, argumentaci, schopnost formulovat závěry související se zjištěnými skutečnostmi atd.
2. Ověřujeme jen to a pouze to, co jste od nás mohli v průběhu výuky získat. Klauzurní ověřování není postaveno na překvapení. Nejsme v tomto zákešní. Opakované opravy jsou spíše trestem pro nás než pro studenta.
3. Klauzura má pěstovat u studentů správné metodologické uchopení procesu a naučit je určitým správným postupům. Proto klademe takový důraz na odůvodnění. Tak je možné poznat, kde jste se v průběhu uvažování „ztratili“.

Co lze dále doporučit, aneb známé „Jak na příklady?“ Pro řešení příkladu je dobré si uvědomit některé skutečnosti či se pokusit osvojit si určité návyky. Je třeba mít na mysli, že každý případ má svou část procesní, kolizní a hmotněprávní. Byť je dovednostní akcent kladen na problematiku hmotněprávní, která je reprezentována Úmluvou OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží, je nutné znát i další souvislosti. V tomto se snažíme klauzuru co nejvíce přiblížit reálné praxi.

Rozvrhněte si čas, který máte ke zpracování. Je téměř neuvěřitelné, jaké problémy u studentů působí špatné časové rozvržení práce. Zde lze doporučit jediné – vyzkoušet si zpracovat vzorové případy. A také – byť jde o určitý slohový útvar, není nutné psát romány. Autoři „Ságy rodu Forsythů“ či mnohadílných románů typu „F. L. Věk“ či „U nás“ měli přece jenom delší dobu na zpracování.

Prvním krokem poté, co obdržíte zadání, je **důkladné seznámení se s fakty**. Této části je nutné - byť postačuje, pokud si zformulujete poměrně krátké popisy situací - věnovat mimořádnou pozornost. Ono „hledání“ faktů je stupněm, který nemůže být překročen. Velmi často se jedná právě o tento stupeň, který, pokud není v praxi řádně zvládnut a je „přeskočen“ právním hodnocením, působí zásadní problémy. Je nutné si uvědomit, že patříte ke generaci, která neumí číst. Tím nemyslíme čtení obecně. Ale číst tak, abyste vnímali obsah. To je realita. Ale jako právníci se toto musíte naučit.

Pokuste se zpracovávat otázky **tak, jak jsou vám nabízeny**. Potom neztratíte přehled o tom, co jste vlastně zodpověděli. Navíc se vás snažíme provázet situací tím, že vám klademe otázky postupně tak, jak se může vyvíjet procesní situace.

Odpovídejte na to, na co se vás zadavatel ptá. Toto zcela banální konstatování je velkým problémem. Nečtete, nedočítáte otázky či popsané situace. Zapomínáte, zejména když „skáčete“ od otázky k otázce, na co jsme se vás ptali. Nesoustředíte se na to, co odpovídáte. V běžné situaci na otázku „Kolik je hodin?“ málokdy odpovíte „Včera jsem již snídal“. V námi opravovaných klauzurách je ovšem odpověď kvalitativně podobné povahy velmi častá.

Další věcí, kterou je nutné si v této souvislosti uvědomit, je to, že otázky bývají často „složené“. To znamená, že v rámci jedné otázky se ptáme na více souvisejících problémů. Či vzájemně podmíněných problémů.

Pokuste se odpovědi formulovat ve smyslu: „když – potom“. Samozřejmě takto nelze odpovídat ve všech případech. Nicméně velká část otázek tento typ odpovědi umožňuje (a vyžaduje).

Jste právníci, proto vždy odůvodňujte svoji odpověď. K tomu patrně není ani co dodat. Odpovědi typu „ano, § 5“ mluví za vše.

II. Klausurní práce

II.1. Vzorová klauzurní práce ²

KLAUZURA

V této klauzuře naleznete vypracování správných odpovědí. Jedná se o vzorové a vysoce nadstandardní řešení, v němž je odpovězeno na všechny aspekty problému. Současně je student i „prováděn“ příkladem.

Společnost Gregorio, s. r. o. se sídlem a místem podnikání v České republice, se zabývá prodejem luxusního koženého zboží na středoevropském trhu. Své zboží dodává řadě svých konečných odběratelů, mj. v Rakousku, Slovensku, Maďarsku a Německu. V únoru 2011 na každoročním mezinárodním veletrhu módy, obuvi a koženého zboží STYL a KABO v Brně společnost Gregorio, s. r. o. zaujala cenová nabídka společnosti Fuga Couros, S. A. se sídlem a místem podnikání v Sao Paolo, Brazílie, se kterou se rozhodla navázat spolupráci. Na základě předběžné domluvy na veletrhu zaslala společnost Gregorio, s. r. o. v březnu 2011 emailovou objednávku na kvalitní kožené zboží pro sezónu podzim/zima 2011, zejména kožené boty a kabelky. Zboží a jeho cena byly specifikovány odkazem na katalog Fuga Couros, S. A. Zboží mělo být přepraveno z brazilského přístavu Santos lodí do Hamburku a poté kamionem do Prahy. Objednávka obsahovala následující ujednání:

- 1. Tato smlouva se řídí Úmluvou OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. V otázkách neupravených touto Úmluvou se řídí zákonem č. 513/1991 Sb., Obchodní zákoník, v platném znění.*
- 2. Spory vzniklé z této smlouvy, s výjimkou sporů týkajících se její platnosti, budou s konečnou platností projednány a rozhodnuty v rozhodčím řízení třemi rozhodci v Praze. Každá ze stran jmenuje rozhodce, kteří se dohodnou na osobě třetího rozhodce.*
- 3. Dodací a platební podmínka: DAP Praha, INCOTERMS 2000, nejpozději do: srpen 2011. 50 % kupní ceny do konce měsíce srpna, 50 % na základě konečné faktury dle data tam uvedeného.*
- 4. Je-li prodávající v prodlení s dodáním bezvadného zboží nebo je-li kupující v prodlení s placením kupní ceny, má druhá strana nárok na smluvní pokutu ve výši 0,5 % z ceny příslušné dodávky za každý den prodlení.*

Tato objednávka byla písemně ze strany Fuga Couros, S. A. potvrzena.

V průběhu plnění nastaly následující okolnosti. Objednané zboží bylo dopraveno do Prahy teprve 15. 9. 2011. Fuga Couros, S. A. tvrdila, že přeprava zboží se zdržela v důsledku zpřísněných celních kontrol na brazilských hranicích. Gregorio, s. r. o. okamžitě expedovala zboží svým odběratelům. V průběhu měsíce září dostala společnost Gregorio, s. r. o. řadu stížností od svých odběratelů na kvalitu obuvi a kabelek. Část zboží nebyla vyrobena z kůže, ale z velmi zdařilé koženkové napodobeniny. Boty i kabelky byly navíc viditelně špatně ušity a po několika nošeních se začaly trhat a rozpadat. Gregorio, s. r. o. tyto okolnosti dne 30. 9. 2011 e-mailem reklamovala. Reklamace byla odmítnuta s odkazem na to, že se jedná o vady zjevné a lhůta k reklamaci byla prekludována. Gregorio, s. r. o. nezaplatila druhou část kupní ceny.

² JUDr. T. Kyselovská, Ph.D.

1. Uvedte, jaký bude právní režim uvedené transakce. Zvažte všechny možnosti včetně vyplnění mezer. Zdůvodněte možnost použití podmínek INCOTERMS.

Řešení:

Tato otázka v sobě obsahuje celkem tři podotázky:

- a) právní režim transakce včetně zvážení všech možností právní úpravy (státní a nestátní právo);
- b) vyplnění mezer právní úpravy ve Vídeňské úmluvě;
- c) zdůvodnění aplikace podmínek INCOTERMS.

Právní režim transakce:

Pro zvážení toho, zda a jakým způsobem se bude Vídeňská úmluva (dále jen VÚ) aplikovat, je na začátku nutné provést tzv. aplikační test. Tento aplikační test naleznete podrobně rozepsaný také v samostatné části této učební příručky.

Předmětný vztah lze kvalifikovat jako kupní smlouvu, vykazuje znaky uvedené v člancích 30 a 53 VÚ. Předmětem kupní smlouvy je zboží ve smyslu VÚ. Nejedná se o kupní smlouvu vyloučenou článkem 2 VÚ. Jde rovněž o kupní smlouvu ve smyslu článku 3 VÚ.

V kupní smlouvě je obsažen mezinárodní prvek. Smluvní strany mají podle zadání místa podnikání v České republice a v Brazílii. Česká republika je ke dni uzavření předmětné kupní smlouvy smluvním státem VÚ. Brazílie není ke dni uzavření předmětné kupní smlouvy smluvním státem VÚ. Tím není splněna podmínka čl. 1 písm. a) VÚ a **Vídeňskou úmluvu nelze aplikovat jako tzv. přímou normu mezinárodního práva soukromého.**

Jako další způsob aplikace VÚ by mohlo připadat do úvahy její použití jako tzv. věcné normy mezinárodního práva soukromého dle čl. 1 písm. b).

Ze zadání vyplývá, že fórum je v České republice. Česká republika má (ke dni zpracovávání řešení této klauzury) výhradu podle čl. 95 k čl. 1 písm. b). **VÚ z tohoto důvodu nelze použít jako tzv. věcnou normu mezinárodního práva soukromého.**

Vzhledem k tomu, že je vyloučeno použití přímé normy (VÚ se bude používat pouze v mezích práva jinak rozhodného), **je nutné určit právo, kterým se bude kupní smlouva řídit**

Pro určení právního režimu transakce je nutné postupovat dle kolizních norem mezinárodního práva soukromého. Orgán aplikující právo bude určovat právo rozhodné. Ze zadání vyplývá, že strany se dohodly pro spory, s výjimkou sporů týkajících se platnosti smlouvy, na rozhodčím řízení (ujednání pod bodem 2). Jedná se o platnou rozhodčí doložku. Její platnost se posuzuje dle lex arbitri. Rozhodčí doložka zakládá pravomoc ad hoc rozhodců, místem konání rozhodčího řízení je Praha, Česká republika. Pro spory týkající se platnosti smlouvy je založena pravomoc soudů obecných.

Základním kolizním předpisem, který přichází do úvahy, je Nařízení Řím I. Pro jeho aplikaci je nutné zhodnotit splnění jeho působností.

Působnost Nařízení Řím I: Časová působnost je splněna, smlouva byla uzavřena po 17. 12. 2009; věcná působnost je splněna – jedná se o smluvní majetkový vztah ve věci obchodní ve smyslu čl. 1 Nařízení; územní i osobní působnost je splněna – předpokládáme soudiště v České republice, Nařízení Řím I má dle článku 2 působnost univerzální, je možné jej aplikovat i na vztah mezi obchodníkem z České republiky a z Brazílie.

Volba práva dle čl. 3 Nařízení Řím I nebyla provedena. Pro určení práva rozhodného je nutné se vypořádat také s ujednáním o volbě českého obchodního zákoníku. Je otázkou, zda volba konkrétního právního předpisu znamená volbu příslušného právního řádu jako celku. Ze zadání nevyplývá jednoznačně, že by strany měly na mysli volbu českého práva jako práva rozhodného pro celý smluvní vztah.

*Náhradní hraniční určovatel dle čl. 4 odst. 1 písm. a) Nařízení Řím I pro kupní smlouvu v případě neexistence volby práva je bydliště prodávajícího. S odkazem na čl. 19 Nařízení Řím I je prodávajícím obchodník z Brazílie. Právem jinak rozhodným pro předmětnou kupní smlouvu je **právo brazilské**.*

Mezery ve VÚ a jejich vyplnění

Další otázkou je problematika vyplnění mezer. Tyto tzv. mezery ve VÚ je možné rozdělit na mezery vnitřní a mezery vnější.

***Mezery vnitřní** jsou upraveny v článku 7 odst. 2 VÚ. Při jejich vyplnění se postupuje:*

- *dle obecných zásad, na kterých VÚ spočívá;*
- *nejsou-li takové zásady, dle norem mezinárodního práva soukromého.*

Z výše provedené analýzy právního režimu smlouvy vyplývá, že vnitřní mezery budou vyplněny (pokud tak nebude možné učinit na základě obecných zásad VÚ):

- *českým obchodním zákoníkem, nicméně v mezích kogentních norem brazilského práva.*

***Mezery vnější** jsou upraveny v člancích 4 a 5 VÚ. Tyto mezery se vyplňují pomocí pravidel mezinárodního práva soukromého. Mezery budou vyplněny českým obchodním zákoníkem, nicméně v mezích kogentních norem brazilského práva.*

Zdůvodnění aplikace podmínek INCOTERMS

Součástí ujednání mezi stranami byl také odkaz na mezinárodní obchodní termíny INCOTERMS. Jedná se o formulované mezinárodní obchodní zvyklosti, které strany výslovně učinily součástí své smlouvy (viz článek 9 odst. 1 VÚ). S ohledem na jejich formulaci lze identifikovat problematickou otázku. Strany odkázaly k použití doložky DAP INCOTERMS 2000. V této časové verzi INCOTERMS však tato parita neexistovala, byla vytvořena až pro verzi INCOTERMS 2010.

Vzniká tak otázka interpretace tohoto smluvního ujednání. Interpretační pravidla jsou upravena v článku 8 odst. 1 až 3 VÚ.

2. Vyjádřete se k řešení sporů v situaci, kdy by společnost Gregorio, s. r. o. podala žalobu o náhradu škody u soudu v ČR. Popište možný postup stran(y).

Tato otázka je otázkou procesní, zabýváme se v ní problematikou způsobu řešení sporů mezi stranami kupní smlouvy.

V potvrzené objednávce byla mezi stranami sjednána rozhodčí doložka. Rozsah rozhodčí doložky byl stranami omezen, týká se sporů vzniklých ze smlouvy nebo v souvislosti s ní s výjimkou sporů ohledně platnosti smlouvy mezi stranami.

Jak bylo uvedeno v řešení první otázky, rozhodčí doložka zakládá pravomoc ad hoc rozhodců, místem konání rozhodčího řízení je Praha. Platnost této rozhodčí doložky bude posuzována z pohledu legis arbitri, tedy českých právních předpisů (zákon o rozhodčím řízení).

Jedná se o platnou rozhodčí doložku zakládající pravomoc v tzv. ad hoc rozhodčím řízení. Obsahuje závazek stran řešit spor v rozhodčím řízení a identifikuje okruh sporů, na které dopadá. Místem rozhodčího řízení je Praha, Česká republika.

V našem případě řešíme problém vztahu rozhodčího řízení a obecného soudnictví, tedy platné rozhodčí doložky a návrhu na zahájení řízení před obecným soudem. V případě, že by společnost Gregorio podala žalobu před českými soudy, společnost Fuga může dle § 106 o. s. ř. podat nejpozději při prvním úkonu ve věci samé námitku existence platné rozhodčí doložky. Pokud obecný soud zjistí, že věc má být projednána podle dohody účastníků v řízení před rozhodci, nemůže věc dále projednávat a řízení zastaví. Pokud by obě společnosti prohlásily, že na rozhodčí doložce netrvají, obecný soud věc projedná.

3. Gregorio, s. r. o. podala návrh na náhradu škody a slevu z kupní ceny dodaného zboží. Posuďte argumentaci Fuga Couros, S. A. směrem k pozdní reklamaci a uplatněným nárokům.

Pro zhodnocení nároků společnosti Gregorio z porušení smlouvy je nutné se zabývat několika otázkami:

- a) Došlo k porušení smlouvy na straně prodávajícího? Pokud ano, je toto porušení podstatné nebo nepodstatné?*
- b) Reklamoval kupující zboží řádně a včas?*
- c) Jsou splněny podmínky pro uplatnění nároku ve formě náhrady škody a slevy z kupní ceny?*

Ze zadání vyplývá (viz ujednání pod bodem 3), že zboží mělo být dodáno nejpozději do srpna 2011. Bylo však dodáno až 15. 9. 2011. Prodávající tedy dodal zboží pozdě, porušil svoji povinnost vyplývající ze smlouvy. Podstatnost porušení je nutné zkoumat na základě čl. 25 VÚ. Dle tohoto ustanovení je porušení podstatné, jestliže způsobuje takovou újmu druhé straně, že ji ve značné míře zbavuje toho, co tato strana je oprávněna očekávat podle smlouvy, ledaže strana porušující smlouvu nepředvídala takové důsledky a ani rozumná osoba v tomtéž postavení by je nepředvídala za týchž okolností. Ze zadání a uvedených skutkových okolností vyplývá, že porušení smlouvy by mohlo být považováno za podstatné.

Zboží navíc vykazovalo nedostatky (materiál, špatné ušití). Dle článku 35 odst. 1 VÚ je prodávající povinen dodat zboží v takové jakosti a takovém provedení, které stanoví smlouva. Proávající porušil svoji povinnost dodat zboží bez vad. Proávající dle článku 36 odst. 1 VÚ odpovídá za vady, které existovaly v době přechodu nebezpečí. Vady v tomto případě bez pochyby v době přechodu nebezpečí existovaly, prodávající za ně tedy odpovídá.

Společnost Gregorio zboží po dodání ihned expedovala svým zákazníkům. V průběhu měsíce září dostala stížnosti od svých zákazníků, které dne 30. 9. 2011 e-mailem zaslala společnosti Fuga.

Pro uplatnění nároků z porušení smlouvy musí kupující řádně a včas projít reklamačním procesem. V tomto případě se jednalo o vady faktické. Zboží musí být dle čl. 38 VÚ řádně a včas prohlédnuto a dle čl. 39 VÚ musí být zjištěné vady řádně a včas oznámeny prodávajícímu.

Dle článku 38 odst. 3 VÚ může být prohlídka odložena až do konečného místa určení, pokud prodávající v době uzavření smlouvy věděl nebo měl vědět, že kupující bude zboží dále odesílat, a kupující neměl přiměřenou možnost si zboží před odesláním prohlédnout. Ze zadání můžeme předpokládat, že prodávající věděl, že kupující zasílá zboží svým zákazníkům. Vzhledem k tomu, že zboží bylo dodáno pozdě, společnost Gregorio zboží musela ihned expedovat a neměla možnost si jej prohlédnout. Prohlídka zboží mohla být tedy provedena až zákazníky kupujícího.

Dle článku 39 odst. 1 VÚ musí kupující prodávajícímu oznámit povahu vad v přiměřené době poté, co je zjistil nebo měl zjistit. K řádnosti oznámení se v našem řešení nemůžeme podrobněji vyjádřit, zadání neobsahuje dostatečné informace. Proávající oznámil vady poté, co se o nich dozvěděl od svých zákazníků. Tuto lhůtu lze považovat za přiměřenou.

Pokud by prodávající namítal, že špatné ušití bot a kabelek lze považovat za vadu zjevnou, která měla být zjištěna i při namátkové kontrole, lze opřít argumentaci také o ustanovení čl. 40 VÚ. Proávající věděl, resp. nemohl nevědět, že zboží má vady, a nesdělil je kupujícímu. Což špatně ušité boty a kabelky jistě jsou. Kupující tak neztratil právo uplatnit nároky z porušení smlouvy.

Institut snížení kupní ceny je upraven v čl. 50 VÚ. Pro jeho uplatnění je nutné, aby zboží v době dodání nebylo v souladu se smlouvou, tedy vykazovalo faktické vady. Uplatnění tohoto nároku není vázáno na podstatné porušení smlouvy. Kupující tedy může žádat rozdíl mezi hodnotou, které mělo skutečně dodané zboží, a hodnotou, kterou by mělo v této době zboží bez vad.

Náhrada škody je upravena v čl. 74 a násl. VÚ (prodávající porušil povinnost vyplývající ze smlouvy, došlo ke vzniku škody, mezi porušením a vzniklou škodou je příčinná souvislost). Výše náhrady škody bude omezena předvídatelností. Uplatnění tohoto nároku není vázáno na podstatné porušení smlouvy. Nárok na náhradu škody je možné uplatnit společně s nárokem na slevu z kupní ceny (článek 45 odst. 1 VÚ).

4. Interpretujte otázku doby dodání. Jaké důsledky by mohla mít v uvedeném případě?

V této otázce se zabýváme problematikou interpretace ujednání ve smlouvě. Otázka v sobě obsahuje dvě podotázky:

- a) interpretace doby dodání;
- b) důsledky interpretace doby dodání.

Pravidla týkající se doby dodání zboží jsou upravena v čl. 33 VÚ. Dle čl. 33 písm. b) VÚ má být zboží dodáno kdykoli během lhůty určené ve smlouvě, pokud z okolností nevyplývá, že dobu dodání určí kupující. Ze zadání vyplývá, že strany mezi sebou sjednaly dobu dodání „nejpozději do: srpen 2011“. Tato formulace může působit interpretační problémy. Je zřejmé, že se jedná o stanovení lhůty pro dodání. Není však zcela jasné, kdy lhůta počíná a kdy končí. Pochybnosti vyvolává i použití spojení „nejpozději do“.

Toto ustanovení ve smlouvě je s ohledem na svou nejasnost nutné interpretovat. Interpretační pravidla pro ujednání mezi stranami jsou upravena v čl. 8 VÚ. Při interpretaci ujednání ve smlouvě je nutné zvážit:

- úmysl stran, pokud byl druhé straně znám;
- význam, který by prohlášení nebo jinému chování přikládala za týchž okolností rozumná osoba v tomtéž postavení jako druhá strana s přihlédnutím ke všem okolnostem případu.

Pokud nebude možné prokázat společný úmysl stran (což je, jak vyplývá ze zadání, málo pravděpodobné), bude rozhodovat pohled rozumné osoby. Jedna z možných interpretací je tato. Prodávající je povinen dodat kdykoli během lhůty, která počíná běžet uzavřením smlouvy a končí dne 31. 8. 2011. Dodání po 31. 8. 2011 je pozdní. Použití spojení „nejpozději do“ vyjadřuje postoj kupujícího, že na pozdějším dodání nebude mít zájem. Nedodržení lhůty by mohlo být kvalifikováno jako podstatné porušení smlouvy ve smyslu článku 25 VÚ, neboť by kupujícímu způsobilo takovou újmu, která ho ve značné míře zbavuje toho, co je oprávněn očekávat podle smlouvy, a prodávající tuto újmu v době uzavření smlouvy mohl předvídat.

Kvalifikace porušení smlouvy jako podstatné má vliv na druh nároků, které strana uplatňující porušení smlouvy může uplatnit.

5. Posudte argumentaci Fuga Couros, S. A., že není odpovědná za prodlení s dodáním zboží, neboť toto bylo způsobeno průtahy na hranicích. Dle argumentace Fuga Couros, S. A. nebyla dostatečně informována o nutnosti předložení některých celních dokumentů, které si musela dodatečně obstarat ze své centrály v Sao Paolu.

Tato otázka v sobě obsahuje dvě podotázky:

- a) otázka odpovědnosti za prodlení s dodáním zboží;
- b) okolnost údajné nedostatečné informovanosti prodávajícího.

V případě této otázky je nutné posoudit, která strana je odpovědná za prodlení s dodáním zboží.

Ze zadání vyplývá, že strany si sjednaly dodací podmínku DAP INCOTERMS 2000. Jak bylo uvedeno u odpovědi na otázku č. 1, tento typ parity pro časovou verzi INCOTERMS 2000 neexistoval. Pro interpretaci ujednání ve smlouvě je nutné aplikovat interpretační pravidla v čl. 8 VÚ: úmysl stran; význam, který by tomuto ujednání přikládala rozumná osoba v tomtéž postavení; s přihlédnutím ke všem okolnostem případu.

Jednou z možných interpretací je, že úmyslem stran bylo použít DAP INCOTERMS 2010, která znamená s dodáním na místo. Prodávající v případě této doložky odpovídá za dodání do vymezeného místa. Prodávající rovněž nese odpovědnost za vyřízení všech vývozních formalit.

Argumentace prodávajícího by mohla mít vliv na otázku náhrady škody a její výše dle čl. 74 VÚ.

6. Jakým způsobem se vypočítá výše náhrady škody, pokud by Gregorio vzhledem k pozdnímu dodání nebyl schopen včas dostát závazkům svých odběratelů a byl nucen zaplatit některé smluvní pokuty? Mohl by kupující žádat po prodávajícím také náhradu právního zastupování za posouzení celého případu a formulaci dopisů prodávajícímu?

Tato otázka v sobě zahrnuje dvě podotázky:

- a) výpočet výše náhrady škody;*
- b) rozsah náhrady škody s ohledem na placení smluvních pokut a nákladů právního zastoupení.*

Předmětem této otázky je náhrada škody, určení její výše a rozsahu. Náhrada škody je upravena v čl. 74 VÚ. Právní úprava náhrady škody je ovládána těmito zásadami:

- náhrada škody zahrnuje ztrátu a ušlý zisk, který druhá strana utrpěla (zásada plné kompenzace);*
- náhrada škody se poskytuje pouze v penězích;*
- jedná se o objektivní odpovědnost;*
- nesmí dojít k obohacení věřitele na úkor dlužníka – náhrada škody nesmí přesáhnout ztrátu a ušlý zisk, kterou strana porušující smlouvu předvíдалa nebo měla předvídat v době uzavření smlouvy s přihlédnutím ke skutečnostem, o nichž věděla nebo měla vědět;*
- neexistence okolností vylučujících odpovědnost dle čl. 79 VÚ;*
- předpokladem vzniku nároku na náhradu škody je protiprávní jednání, vznik škody a příčinná souvislost mezi protiprávním jednáním a vznikem škody.*

Ze zadání vyplývá, že společnost Gregorio byla vzhledem k pozdnímu dodání nucena zaplatit některé smluvní pokuty svým odběratelům. Náhrada škody v rozsahu těchto smluvních pokut bude omezena požadavkem předvídatelnosti dle čl. 74 VÚ.

Odborné názory na náhradu škody v podobě nákladů právního zastoupení a formulace dopisů prodávajícímu se v judikatuře i odborné literatuře liší. Podle některých názorů je možné ve prospěch náhrady nákladů právního zastoupení argumentovat zásadou plné kompenzace. Jako argument proti lze využít názory, podle kterých jsou náklady právního zastoupení součástí procesních předpisů a tímto z rozsahu VÚ vyloučeny. I v tomto případě bude výše náhrady škody omezena požadavkem předvídatelnosti.

7. Posudte situaci, kdy Sdružení na ochranu spotřebitelů v ČR začalo v říjnu 2011 poukazovat na skutečnost, že některé kabelky svým vzhledem vypadají a jsou pojmenovány podobně jako kabelky světových módních domů (Hermés, Gucci aj). Gregorio, s. r. o proto musela některé kabelky stáhnout z prodeje. Fuga Couros, S. A.

argumentuje, že se přece jedná o volnou inspiraci jejich tvůrců, a proto není za tuto situaci odpovědná. Jaký postup by měla Gregorio, s. r. o. zvolit?

V tomto případě řešíme podobnost prodaného zboží s jinými výrobky světových obchodních domů. Jedná se tedy o otázku tzv. právních vad.

Právní vady jsou upraveny v čl. 41 a 42 VÚ. Ze zadání vyplývá, že se pravděpodobně jedná o právní vadu dle čl. 42 VÚ spočívající v průmyslovém nebo jiném duševním vlastnictví.

Dle čl. 42 VÚ je prodávající povinen dodat zboží, které není omezeno žádným právem nebo nárokem třetí osoby založeném na průmyslovém nebo jiném duševním vlastnictví, o kterém v době uzavření smlouvy věděl, nebo nemohl nevědět. Prodávající odpovídá, pokud je zboží zatíženo takovým právem duševního vlastnictví podle práva státu, kde bude zboží prodáno nebo jinak použito (čl. 42 odst. 1 písm. a) VÚ) nebo podle práva státu, kde má kupující místo podnikání (čl. 42 odst. 1 písm. b) VÚ).

Pro uplatnění nároků vyplývajících z porušení smlouvy prodávajícím je kupující povinen projít řádně a včas reklamačním procesem. Ten je upraven v čl. 43 VÚ.

V našem případě ze zadání vyplývá, že zboží je zatíženo právem duševního vlastnictví dle čl. 42 VÚ. Prodávající věděl, resp. nemohl nevědět, že zboží je zatíženo touto právní vadou. Prodávající také věděl, resp. nemohl nevědět, kde bude zboží prodáno nebo jinak použito dle čl. 42 odst. 1 písm. a) VÚ. Tato znalost vyplývá mimo jiné ze zadání, kde je uvedena sjednaná dodací podmínka DAP Praha, INCOTERMS 2000.

Prodávající je na základě článku 42 odst. 1 písm. a) VÚ, příp. písm. b), odpovědný za vady zboží.

Pokud chce společnost Gregorio uplatnit nároky z porušení smlouvy, je povinna tyto právní vady řádně a včas oznámit prodávajícímu v souladu s čl. 43 VÚ.

8. Pokud by se Gregorio, s. r. o. rozhodla odstoupit od celé smlouvy, jaký postup by měla zvolit.

V rámci této otázky je nutné řešit institut odstoupení od smlouvy a postup společnosti Gregorio pro řádné odstoupení od smlouvy, které má právní účinky.

Odstoupení od smlouvy kupujícím při porušení smlouvy prodávajícím je obecně upraveno v čl. 49 VÚ. Ze zadání vyplývá, že se nejedná o speciální právní úpravu odstoupení od smlouvy z titulu ohroženého plnění dle čl. 72 VÚ nebo o odstoupení v případě dílčích dodávek dle čl. 73 VÚ.

Kupující může odstoupit od smlouvy, jedná-li se o podstatné porušení dle čl. 25 VÚ (čl. 49 odst. 1 písm. a) VÚ). Kupující tak musí učinit při pozdní dodávce v přiměřené době poté, kdy se dověděl o uskutečnění dodávky, a při jiném porušení povinností v přiměřené době poté, kdy se dozvěděl nebo musel dozvědět o takovém porušení (článek 49 odst. 2 VÚ). V otázce 4 jsme dospěli k závěru, že pozdní dodání bylo podstatným porušením smlouvy. Kupující by však musel z tohoto důvodu od smlouvy odstoupit v přiměřené době poté, co se dozvěděl o uskutečnění dodávky, což neučinil. Je tedy nutné zvážit, zda dodání zboží s vadami zakládá podstatné porušení smlouvy. Pokud veškeré zboží vykazuje vady provedení a část navíc vady jakosti, lze mít za to, že

kupující je v podstatné míře zbaven toho, co očekával od smlouvy, a prodávající toto mohl předvídat. Porušení smlouvy v tomto ohledu je podstatné.

Pro to, aby nastaly účinky odstoupení od smlouvy, je kupující povinen odstoupení od smlouvy oznámit prodávajícímu dle čl. 26 VÚ. Ze zadání nevyplývá, zda toto kupující učinil.

Účinky platného odstoupení od smlouvy jsou upraveny v čl. 81 VÚ a násl. VÚ.

Dle článku 82 odst. 1 VÚ je kupující povinen vrátit zboží v podstatě ve stavu, v jakém jej obdržel, jinak jeho právo odstoupit od smlouvy zaniká. Toto však neplatí, jestliže kupující dříve než byly nebo měly být objeveny vady zboží, prodal zboží zcela nebo zčásti při obvyklém použití (článek 82 odst. 2 písm. c) VÚ). Ze zadání vyplývá, že prodej zboží dalším zákazníkům je u kupujícího obvyklým použitím tohoto zboží. Výše jsme dospěli k závěru, že prohlídka zboží mohla být odložena až k zákazníkům kupujícího. Právo kupujícího na odstoupení od smlouvy nezaniklo.

Pro shrnutí, pokud by se společnost Gregorio rozhodla odstoupit od smlouvy, je povinna:

- prokázat, že smlouva byla porušena podstatným způsobem dle čl. 25 VÚ,*
- oznámit tuto skutečnost prodávajícímu dle čl. 26 VÚ,*
- vrátit prodávajícímu poskytnuté plnění dle čl. 82 odst. 1 VÚ nebo prokázat existenci výjimky dle článku 82 odst. 2 VÚ.*

9. Fuga Couros, S. A. podala protinávrh na zaplacení zbytku kupní ceny včetně příslušenství. Jak bude toto vypočteno, jestliže ve smlouvě není zvláštní ustanovení.

Tato otázka obsahuje dvě podotázky:

- a) kvalifikace „příslušenství“ kupní ceny a*
- b) výpočet jeho výše.*

V této otázce je nutné správně kvalifikovat, co je oním příslušenstvím kupní ceny. Jedná se o úroky z prodlení.

Úroky z prodlení jsou obecně upraveny v čl. 78 VÚ. Vídeňská úmluva však neobsahuje stanovení jejich výše. Jedná se o tzv. vnitřní mezeru VÚ, kterou je nutno vyplnit. Vyplnění vnitřních mezer VU v tomto případě bylo analyzováno podrobně v otázce 1. Stejný závěr platí pro výši úroků z prodlení.

10. Posudte situaci, kdy by Fuga Couros, S. A. namítala, že smluvní pokuta ve sjednané výši je podle brazilského práva neplatná.

V tomto případě se jedná o otázku platnosti smluvního ujednání.

Platnost ujednání ve smlouvě je jednou z tzv. vnějších mezer VÚ. Vnější mezery jsou výslovně upraveny mimo jiné v čl. 4 VÚ, otázka platnosti v čl. 4 písm. a) VÚ. Vnější mezery jsou takové otázky, které jsou z rozsahu VÚ výslovně vyloučeny.

Vnější mezery VÚ se vyplňují pomocí norem mezinárodního práva soukromého.

V otázce č. 1 byla zdůvodněna aplikace Nařízení Řím I, které zde představuje relevantní předpis mezinárodního práva soukromého. Dle článku 10 Nařízení Řím I se platnost ustanovení ve smlouvě řídí právem, kterým se řídí smlouva (tedy lex causae smlouvy). Právo rozhodné pro smlouvu bylo v otázce 1 určeno. Je to právo brazilské. Protože se dá předpokládat, že tato otázka je v brazilském právu upravena kogentně, použití českého obchodního zákoníku nepřichází v úvahu.

II.2. „Nevzorová“ či-li „nevzorná“ klauzurní práce³

KLAUZURA

U této klauzury si ukážeme příklady nesprávných odpovědí studentů. U otázek uvádíme možné správné řešení.

Společnost Gunarson je založena podle švédského práva a má sídlo i místo podnikání ve Stockholmu. Společnost Jedlička, s. r. o. je založená dle českého práva, sídlo a místo podnikání má v ČR, podniká i na území Slovenska (má zde pobočku). V ČR i na Slovensku vlastní několik obchodů. Společnosti Gunarson a Jedlička uzavřely v lednu 2010 rámcovou smlouvu, podle které má Gunarson dodávat každý rok před Vánoci vánoční stromky do obchodů, které vlastní Jedlička. Rámcová smlouva obsahovala mimo jiné tato pravidla: „*Za účelem dodání zboží zašle kupující vždy dílčí objednávku. Objednávka bude obsahovat odkaz na tuto rámcovou smlouvu, specifikaci zboží, množství, datum dodání, dodací podmínku dle podmínek INCOTERMS a kupní cenu. Prodávající musí objednávku písemně akceptovat. Poté bude uzavřena smlouva.*“

Rámcová smlouva byla poprvé naplněna před Vánoci 2010. Na sezónu 2011 připravila Jedlička akci s názvem „Netradiční Vánoce“. Součástí této akce byla i nabídka unikátních a netradičních druhů vánočních stromků. Dne 5. 11. 2011 zaslala Jedlička objednávku na dodání 15 000 ks jedlí druhu *Abies amabilis*. Zboží mělo být dodáno ve dvou dodávkách – první 10 000 ks nejpozději do 30. 11. 2011, druhá 5000 ks nejpozději do 10. 12. 2011, obě dle podmínky DAP INCOTERMS 2010, centrální sklad Jedličky, Brno, Vídeňská 420. Objednávka jinak splňovala požadavky kladené na ni rámcovou smlouvou. První dodávka byla dodána do centrálního skladu Jedličky 20. 11. 2011. Po provedení zběžné kontroly Jedlička zboží převzala. 5. 12. 2011, kdy Jedlička třídila stromky za účelem dodávky do jednotlivých obchodů, zjistila, že žádaných jedlí je pouze 9000 ks. Zbytek dodávky obsahoval různé jiné druhy stromků. Řada (cca 50 %) jedlí navíc byla natolik poškozená, že je nebylo možné prodávat. Jedlička tyto nedostatky oznámila společnosti Gunarson a žádala o dodání náhradních stromků za ty, které neodpovídaly smlouvě (co do typu i do kvality). Zároveň žádala Gunarson, aby jí poskytla dostatečnou jistotu, že druhá dodávka bude zcela odpovídat smlouvě. Gunarson odpověděla, že v okamžiku odeslání druhé dodávky ze Švédska (6. 12. 2011) nic nenasvědčovalo tomu, že by druhá dodávka vykazovala vady.

Obecný komentář k řešení příkladů:

Při řešení příkladu a otázek je potřeba vždy dodržet jistý myšlenkový postup. Jako právníci vždy nejdříve kvalifikujeme, poté interpretujeme a nakonec aplikujeme.

*Předmětem **kvalifikace** je skutkový stav. Kvalifikace je tedy právní hodnocení skutkového stavu za účelem nalezení rozhodného práva (resp. podřazení pod rozsah kolizní normy). Předmětem **interpretace** je právní norma. V rámci našeho řešení nestačí pouze příslušné ustanovení vyhledat, ale je nutné jej interpretovat, resp. vymezit podmínky, které příslušná právní úprava stanoví. Posledním krokem je **aplikace**. Tedy použití právní normy na skutkový stav.*

³ JUDr. T. Kyselovská, Ph.D.

Velmi častou chybou, kterou při řešení klauzury studenti dělají, je, že při řešení příkladu rovnou aplikují některé ustanovení VÚ, na které se zpětně pokoušejí „dosadit“ skutkový stav popsany v zadání. To je chybný postup, který může od počátku svádět ke špatnému řešení a tím vést k nulovému hodnocení otázky.

Při psaní klauzurní práce nezapomínejte, že jste právníci! U každé odpovědi je proto nutné **argumentovat právní normou**, zpravidla VÚ. Bez odůvodnění, tedy bez odkazu na příslušné ustanovení VÚ, nemůže být odpověď uznána.

1. Posuďte aplikaci Vídeňské úmluvy pro smlouvy popsané v zadání. Vymezte rovněž právní režim pro vyplnění mezer Vídeňské úmluvy.

Odpovědi studentů:

Vídeňská úmluva se nepoužije pro rámcovou smlouvu, je ale možné ji použít na jednotlivé objednávky – smlouvy koupě – prodej.

Aplikační test – jedná se o kupní smlouvu podle čl. 30 a 53 VÚ, povinnosti stran odpovídají kupní smlouvě. Aplikace VÚ není smluvně vyloučena a existuje zde mezinárodní prvek. Místo podnikání v ČR a ve Švédsku (případně pobočka na Slovensku – další místo podnikání). ČR a Slovensko jsou smluvními státy. Výhrady států pro tento případ nerelevantní -> VÚ se použije jako přímá norma.

Aplikační test je splněn, VÚ se použije.

Vnitřní mezery – vyplňují se podle čl. 7(2) – obecné zásady, na kterých je VÚ založena, nebo podle práva rozhodného podle kolizních norem.

Vnější mezery – volba práva nebo podle kolizních norem a práva rozhodného v oblasti MPS.

Komentář s řešením otázky:

Jako první krok je nutné si uvědomit, na co vše se v otázce ptáme. Tato první otázka obsahuje dvě podotázky:

a) Určení právního režimu transakce

První otázka se ve většině případů týká určení právního režimu předmětné transakce. Vzhledem k tomu, že klauzurní práce je vyvrcholením kurzu Právo mezinárodního obchodu, předpokládá se zpracování příkladu na základě Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (Vídeňské úmluvy, VÚ).

Jako první krok je proto nutné provést tzv. **aplikační test VÚ**. Aplikační test naleznete podrobně rozepsaný v samostatné kapitole. Tento aplikační test je výbornou pomůckou pro zhodnocení, zda jsou splněny všechny podmínky aplikace VÚ. Všechny body aplikačního testu musí být uvedeny. Nestačí však formulace typu: aplikační test splněn; vše ok apod.

Výsledkem aplikačního testu je zhodnocení, zda se VÚ použije a jakým způsobem. Tedy buď jako:

- *přímá norma;*
- *věcná norma mezinárodního práva soukromého, nebo*
- *soubor pravidel nestátního původu.*

Je nutné uvést, ***jakým způsobem se bude VÚ používat***. V některých případech je vhodné uvést hierarchii pravidel použitých při řešení příkladu.

Součástí zadání bývají ***doložky*** (o volbě práva, volbě *lex mercatoria*, *INCOTERMS* apod). I s těmito doložkami je nutné se vždy vypořádat a zhodnotit jejich pozici v rámci hierarchie použití pravidel.

b) Určení právního režimu tzv. mezer VÚ

V tomto případě je nutné vymezit, co jsou to tzv. mezery VÚ, kde jsou upraveny a jakým způsobem se vyplňují.

2. Určete místo řešení sporů vzniklých z dodávek realizovaných v roce 2011 v případě že:
- Jedlička se chce domáhat svých nároků proti Gunarson;
 - Gunarson se chce domáhat zaplacení kupní ceny za druhou dodávku.
- Svoji odpověď řádně odůvodněte příslušným právním předpisem.

Odpovědi studentů:

Volba práva nebyla provedena.

Použije se Nařízení Brusel I (věcná i časová působnost splněna).

Použije se Nařízení Brusel I čl. 5 (1)b – území členského státu, kam podle smlouvy mělo být zboží dodáno – ČR, zboží mělo být dodáno do Brna -> ČR - jsou příslušné soudy v ČR.

Zaplacení kupní ceny, opět neproběhla volba práva – Nařízení Brusel I čl. 5 (1)a – příslušný je soud místa, kde závazek byl nebo měl být splněn. Ve sporu o zaplacení kupní ceny je charakteristickým plněním právě ta platba – peníze – ty by měly být zaplacené švédské straně – příslušný je švédský soud.

Protože je pro Jedličku výhodnější, použije alternativní pravomoc dle čl. 5 Brusel I, protože závazek měl být splněn v Brně.

Komentář s řešením otázky:

Jako první krok je nutné si uvědomit, na co vše se v otázce ptáme. Tato první otázka obsahuje dvě podotázky:

- *určení sudiště (místa řešení sporů) v případě, kdy společnost Jedlička chce žalovat společnost Gunarson;*
- *určení sudiště (místa řešení sporů) v případě, kdy společnost Gunarson se chce domáhat zaplacení kupní ceny za druhou dodávku.*

*Druhá otázka bývá zpravidla otázkou procesní. V rámci druhé otázky je možné řešit problematiku řízení před obecnými soudy nebo v rámci rozhodčího řízení. Součástí zadání mohou být různé ***procesní doložky*** (doložka o volbě sudiště, rozhodčí*

doložka). S každou takovou doložkou je nutné se vypořádat, resp. zhodnotit její platnost/neplatnost a její důsledky pro řešení sporů mezi stranami.

V tomto případě je nutné zhodnotit aplikaci norem mezinárodního práva procesního. Nejčastěji (vzhledem k sudišti v rámci České republiky) bude připadat do úvahy aplikace Nařízení Brusel I.

Stejně jako v případě aplikačního testu k VÚ je i v tomto případě nutné zhodnotit splnění věcné, časové, osobní a územní působnosti příslušného předpisu. Hodnocení typu „vše splněno, je to ok“ není dostačující.

V případě, že jsou splněny podmínky aplikace Nařízení Brusel I, je nutné řádně aplikovat jeho jednotlivá ustanovení. Tedy hierarchii pravidel o příslušnosti. Vzhledem k tomu, že se v klauzurní práci zabýváme vztahy vyplývajícími z kupní smlouvy, připadají do úvahy ustanovení obecné (čl. 4) a alternativní příslušnosti (čl. 7), případně prorogace (čl. 25).

Výsledkem Vašich úvah by mělo být uvedení příslušného sudiště.

3. Právník společnosti Jedlička se zamýšlel nad právní regulací uzavírání jednotlivých dílčích kupních smluv. Poradte mu, jaká je tato právní regulace.

Odpovědi studentů:

Jednotlivé kupní smlouvy jsou samostatnými právními akty v režimu VÚ. Rámcová smlouva může být chápána jako ustálená praxe nebo zvyklost mezi stranami – určuje jen podobu a formu jednotlivých následných kupních smluv.

Řekl bych, že se jedná o právní regulaci kupní smlouvy dle ustanovení VÚ. Jinak jsem nepochopil otázku...

Nerozumím, na co se otázka přesně ptá. ☺

Komentář s řešením otázky:

Předpokladem úspěchu vyřešení otázky je pochopení, na co se ptá. V tomto konkrétním případě jsme se ptali na právní regulaci uzavírání jednotlivých smluv.

Je nutné si uvědomit, že proces uzavírání smluv je upraven v části druhé a člancích 14 až 24 VÚ. V rámci aplikačního testu byste měli zjistit, zda některá z dotčených zemí nemá výhradu podle čl. 92 VÚ. Jednou z těchto zemí je právě Švédsko. Vzhledem k této výhradě se část druhá nebude moci použít. Pro zjištění právního režimu uzavírání smluv bude nutné zjistit právo rozhodné na základě norem mezinárodního práva soukromého (kolizních norem).

V klauzurní práci, tedy jisté formě kvalifikační práce, není vhodné používat emotikony, kreslit obrázky apod.

4. Posuďte, zda prodávající odpovídá za vady zboží z první dodávky. Změnila by se situace, kdyby objednávka z listopadu 2011 obsahovala dodací podmínku FCA Stockholm INCOTERMS 2010, k poškození stromků došlo v průběhu přepravy a prodávající je řádně neopatřil pro účely přepravy?

Odpovědi studentů:

Podle sjednané podmínky INCOTERMS DAP 2010 nese prodávající riziko spojené s dodávkou do určeného místa – odpovídá za vady – poškození zboží při přepravě. Vady kvalitativní – druhy stromků – strany se dohodly na přesném druhu – nelze použít ustanovení čl. 35 (2) a) VÚ místo toho se použije VÚ čl. 35 (1) – prodávající musí dodat zboží v požadované kvalitě spolu s čl. 36 (1) – prodávající odpovídá za jakoukoliv vadu, kterou má zboží při přechodu nebezpečí na kupujícího.

Pokud by platil FCA INCOTERMS 2010 – nebezpečí přechází ve chvíli předání dopravci, ovšem musí zboží náležitě připravit pro přepravu a zabalit podle obvyklých zvyklostí – pokud tak neučinil, odpovídá prodávající za případné poškození při přepravě.

Komentář s řešením otázky:

Tato otázka v sobě obsahuje dvě podotázky:

- a) zhodnocení odpovědnosti prodávajícího za vady zboží;*
- b) zhodnocení odpovědnosti prodávajícího v případě doložky FCA INCOTERMS.*

V obou dvou případech je nutné vycházet z příslušné časové verze doložek INCOTERMS a použitých parit. Tabulky s rozpisem doložek INCOTERMS jsou povoleným podkladem při psaní klauzurní práce.

5. Posuďte nárok Jedličky na dodání náhradních stromků, které neodpovídaly smlouvě, jestliže se Gunarson brání tím, že ona sama stromky nepěstuje, ale nakupuje od svých dodavatelů. Čas od času se tak může stát, že může jít o jiný druh, který je však stále použitelný jako vánoční stromek.

Odpovědi studentů:

Jedlička má nárok na požadování náhradního plnění čl. 46 (2) – pokud zboží neodpovídá smlouvě, má kupující nárok na požadování náhradního plnění. Námitka, že je jen prodejcem a sám Gunarson zboží nevyrábí, není relevantní – smlouva byla uzavřena mezi Smrčkem a Gunarsonem a ne pěstitelem stromů. Za kvalitu odpovídá Gunarson.

Prodávající má nárok na včasné a řádné plnění. Může ale prodávajícímu v souladu s čl. 47 (1) stanovit dodatečnou přiměřenou lhůtu k plnění povinností. Jinak může požadovat nároky dle čl. 45 VÚ.

Komentář s řešením otázky:

V tomto případě je nutné zhodnotit, zda bylo dodáno zboží bez vad. Tedy právní úprava v čl. 35 odst. 1 a 2, resp. odpovědnost prodávající za vady dle čl. 36 VÚ.

Dále je nutné zhodnotit, zda kupující prošel řádně a včas reklamačním procesem dle čl. 38 a 39 VÚ. V návaznosti na toto zjištění je možné uvažovat o tom, jaké nároky může kupující uplatnit v případě porušení smlouvy prodávajícím.

6. Jedlička nebyla spokojena s odpovědí Gunarson, pokud jde o žádost o dostatečnou jistotu, že druhá dodávka bude v pořádku. Oznámila proto společnosti Gunarson (10. 12. 2011), že odstupuje od druhé dodávky. Gunarson na to reagovala tím, že odstoupení není oprávněné. Má Jedlička právo od druhé dodávky odstoupit, jaké podmínky musí být splněny?

Odpovědi studentů:

Podle čl. 49 (1) může prodávající odstoupit od smlouvy jen v případě nedodání zboží, nesplnění povinnosti ze smlouvy, nebo porušení smlouvy podstatným způsobem – podle čl. 49 VÚ nemůže odstoupit.

Odstoupení není v tomto případě možné ani podle čl. 73 – Gunarson zjistil, že další dodávka bude v pořádku – nemohl vyvolat odůvodněné obavy ohledně budoucích plnění – nemá nárok na odstoupení od smlouvy.

Odstoupit od smlouvy by mohl, pokud by bylo zřejmé, že druhá strana podstatně poruší smlouvu (25) – čl. 72 (1) VÚ, nebo pokud by Gunarson nesplněním své povinnosti vyvolal odůvodněnou obavu, že dojde k podstatnému porušení smlouvy – čl. 73. Případně podle čl. 49 nedodáním zboží nebo nesplněním povinnosti. Gunarson zboží dodal – splnil povinnost, i když vadně.

Obecně podmínky odpovědnosti za škodu jsou...

Jedlička může postupovat dle čl. 71 (1) písm. b). Má ale možnost postupovat i podle čl. 73 (2), pokud se jedná o podstatné porušení smlouvy. Tady určitě ano a Jedlička může odstoupit. Doporučil bych ale postupovat - nejdříve čl. 71 a pak 73 (2).

Komentář s řešením otázky:

V této otázce je nutné zhodnotit institut tzv. odstoupení od smlouvy a splnění podmínek stanovených ve VÚ.

Na úvod je nutné si uvědomit, že se jedná o kupní smlouvu s dílčími dodávkami. Odstoupení se v tomto případě řídí speciální právní úpravou v čl. 73 VÚ a nikoli obecnou právní úpravou pro odstoupení od smlouvy dle čl. 49 VÚ.

Pro vyřešení možnosti odstoupení od smlouvy v případě druhé dodávky je nutné zkoumat splnění podmínek dle čl. 73 odst. 2 VÚ.

7. Následně po oznámení o odstoupení od smlouvy dorazila druhá dodávka do centrálního skladu Jedličky. Jedlička dodávku odmítla. Má Jedlička nějaké povinnosti vůči odmítnutému zboží?

Odpovědi studentů:

Ano, má. Podle čl. 86 – kupující odevzdal zboží, zboží může zadržovat, dokud mu prodávající neuhradí náklady spojené se zachováním zboží.

Jde o to, zda je odstoupení od smlouvy platné. Mám za to, že prodávající toto akceptoval – kupující má povinnost zaplatit kupní cenu a je povinen zboží převzít – protože smluvní vztah stále trvá, nepřevzetím zboží i nezaplacením kupní smlouvy by se kupující dopustil porušení kupní smlouvy také!!! (x zde pravděpodobně neuplatním čl. 62 VÚ).

Smlouvy také!!! (x zde pravděpodobně neuplatním???) – poté, až by k odstoupení od smlouvy došlo, postupovalo by se dle čl. 81 VÚ.

Kupující má povinnosti dle čl. 82, tzn. vrátit v případě odstoupení od smlouvy zboží zpět ve stavu, v jakém jej obdržel. Pokud to není možné, nemůže odstoupit od smlouvy. Platí samozřejmě i omezení v čl. 82 (2). Může uplatňovat nároky dle čl. 83 VÚ.

Komentář s řešením otázky:

Tato otázka je poměrně jednoduchá. Jejím předmětem je zhodnocení, zda má kupující nějaké povinnosti směrem ke zboží, které odmítl. Tedy analýza čl. 86 a násl. VÚ. Nutné je mít také na paměti aplikaci čl. 77 VÚ a povinnosti stran ke snížení ztráty, včetně ušlého zisku.

8. Bez ohledu na souvislosti s předchozími otázkami posuďte situaci, kdyby byla první dodávka dodána až 2. 12. 2011? Jak by mohl kupující postupovat?

Odpovědi studentů:

Jednalo se o fixní smlouvu – dodání nejpozději 30. 11. – ve chvíli, kdy dodávka nedorazila – tj. k 30. 11. mohl odstoupit od smlouvy – čl. 49 (1)a – podstatné porušení smlouvy.

Může také dodávku přijmout – ve chvíli, kdy ji přijme, nemůže již odstoupit od pozdního plnění, může také požadovat slevu z kupní ceny – zboží není v souladu se smlouvou. Je možné také požadovat náhradu škody podle čl. 74 – ztrátu a ušlý zisk, kterou kupující utrpěl vzhledem k pozdnímu plnění prodávajícím.

Komentář s řešením otázky:

V rámci odpovědi na tuto otázku je nutné zhodnotit ujednání mezi stranami týkající se doby dodání a její interpretace. Tedy čl. 8 VÚ. Na základě interpretačních pravidel může být zhodnoceno, zda formulace „nejpozději do 30. 11. 2011“ znamená fixní smlouvu a s jakými důsledky pro prodávajícího.

9. Bez ohledu na předcházející otázku posudte situaci, kdyby k pozdnímu dodání první dodávky (2. 12. 2011) došlo z důvodu zcela nečekané stávky zaměstnanců lodních společností provozujících trajekty ze Švédska. Prodávající tuto skutečnost kupujícímu ihned oznámil. Kupující žádá po prodávajícím ušlý zisk, protože stromky v obchodech chyběly první den vánoční akce. Má kupující nárok na ušlý zisk?

Odpovědi studentů:

Jedná se o vyloučení odpovědnosti kvůli zásahu vyšší moci podle čl. 79 (1) – překážka nezávisela na vůli prodávajícího a prodávající s ní nemohl počítat při uzavření smlouvy -> prodávající není odpovědný za pozdní dodání – náhrada škody nemůže být kupujícím uplatněna, ušlý zisk – je jednou ze součástí náhrady škody – nemůže být uplatňován, prodávající není odpovědný a splnil všechny podmínky – oznámil kupujícímu překážku.

Komentář s řešením:

V tomto případě je nutné analyzovat, zda jsou naplněny podmínky pro tzv. vyloučení odpovědnosti dle čl. 79. Tedy jednotlivé aspekty vyšší moci dle čl. 79 odst. 1 VÚ, oznamovací povinnost dle čl. 79 odst. 4 VÚ a možné vyloučení odpovědnosti dle čl. 79 odst. 5 VÚ.

Výsledkem úvahy by mělo být uvedení, zda předpoklady vyloučení odpovědnosti z titulu vyšší moci jsou splněny a zda má kupující nárok na náhradu škody včetně ušlého zisku.

10. Bez ohledu na předcházející otázky posudte situaci, kdyby kupující v objednávce v listopadu 2011 nespecifikoval druh stromků. Jak by měl prodávající postupovat?

Odpovědi studentů:

Pokud by prodávající nespecifikoval zboží – vyzvat ke specifikaci případně dodat druhově určené zboží – jen vánoční stromky.

Je možné také smlouvu považovat za nevzniklou.

V rámcové smlouvě je jasně řečeno, že smlouva vznikne jen tehdy, bude-li mít všechny náležitosti včetně specifikace zboží. Považovat tedy smlouvu za neplatnou.

Prodávající by mohl postupovat dle ustanovení čl. 65 VÚ.

Komentář s řešením:

Je potřeba důkladně číst a kvalifikovat, na co se otázka ptá. Již v samotné otázce je naznačeno její řešení. Není jím nic jiného než analýza článku 65 a institut specifikace zboží.

II.3. Klausurní práce k procvičení⁴

KLAUZURA 1

Společnost Pressplast, s. r. o. (sídlo a místo podnikání ČR) vstoupila v průběhu roku 2011 na trh s plastovými výlisky. Rozhodla se oslovit v polovině června potencionální vytypované klienty adresovaným dopisem s přiloženým katalogem svých výrobků, jejich specifikacemi a cenami. Jeden z těchto dopisů s přiloženým katalogem zaslala také společnosti Пластик (sídlo a místo podnikání ve Voroněži, Rusko).

Společnost Пластик reagovala 18. 7. 2011 (14 dní po obdržení katalogu) faxem, přičemž informovala společnost Pressplast, že žádá o dodání ve faxu specifikovaného množství a typu výrobků, a to k datu 10. 9. 2011 FIX. Společnost Pressplast reagovala obratem e-mailem zaslaným na e-mailovou adresu v hlavičce faxu, že souhlasí, přičemž zároveň v těle e-mailu výslovně odkázala na svoje obchodní podmínky, které přiložila jako PDF soubor (v nich byla mimo jiné obsažena doložka EXW INCOTERMS 2010).

K 10. 9. 2011 měla společnost Pressplast vše připraveno. Očekávaný odběr připraveného zboží nenastal, takže společnost Pressplast kontaktovala společnost Пластик s žádostí o informaci, proč není zboží odebráno. Společnost Пластик reagovala s tím, že žádá smlouva mezi stranami nevznikla, neboť společnost Pressplast nepotvrdila objednávku zboží.

Následně se strany prostřednictvím faxové komunikace dohodly, že již vyrobené zboží bude společností Пластик odebráno v novém termínu 10. 10. 2011. V průběhu faxové komunikace si strany nevyměnily žádný odkaz na obchodní podmínky, ani strany Pressplast, ani strany Пластик. V žádné z komunikací stran nebyla řešena platební podmínka.

1. Posuď otázku prvního stádia komunikace mezi stranami (tj. komunikaci v měsíci červen a červenec), zejména se zaměř na posouzení, zda mezi stranami vznikla smlouva.
2. Bez ohledu na závěr z předcházející otázky předpokládej, že smlouva mezi stranami vznikla již v první fázi komunikace. Rozeber, jaký postup mohla společnost Pressplast zvolit a jaké nároky by mohla vznést vůči společnosti Пластик, když tato společnost neodebrala objednané zboží.
3. Pro smlouvu, která vznikla v první fázi komunikace, stanov: její právní režim a vyplnění mezer úpravy pro případ, že spor by byl řešen před českými soudy.
4. Pro případ, že by vůči společnosti Пластик chtěla společnost Pressplast vznést peněžitý nárok před českými soudy, posuď, podle jakých předpisů a s jakým výsledkem by české soudy posoudily svoji pravomoc k řešení takového sporu?

Další otázky posuzuj pouze z pohledu druhé komunikace, která nastala poté, co zboží nebylo prvně odebráno.

⁴ Prof. JUDr. N. Rozehnalová, CSc., JUDr. J. Valdhans, Ph.D., JUDr. K. Drličková, Ph.D., JUDr. T. Kyselovská, Ph.D.

5. Po odběru zboží společnost Pressplast očekávala platbu ceny. Po urgenci jí protistrana sdělila, že doposud neobdržela žádnou výzvu k placení, tudíž není v prodlení s platbou. Analyzuj povinnost společnosti Пластик zaplatit cenu za dodané zboží, zejména s ohledem na čas a místo platby.
6. Předpokládej (bez ohledu na bod 5), že došlo ke vzniku nároku na úrok z prodlení. Bude-li spor řešen před českými soudy, uveď výpočet jeho výše.
7. Předané zboží bylo společností Пластик zkontrolováno do 5 pracovních dnů od jeho převzetí a použito ke stanovenému účelu. V průběhu ledna 2012 se ukázalo, že plasty jsou při nízkých teplotách abnormálně křehké a i při menším pohybu či kontaktu s jinými předměty praskají. Společnost Пластик uvažuje o reklamaci. Posuď, zda může být reklamáce úspěšná, jestliže by společnost Pressplast tvrdila, že by bylo reklamováno pozdě.
8. Posuď možnou argumentaci Pressplast v diskusi o vzniku nároku na náhradu škody, že se jedná o okolnost vyšší moci, neboť mrazy v lednu 2012 byly na svém desetiletém maximu. Argumentuj a odůvodni příslušným ustanovením.
9. Posuď, podle jakých pravidel bude posuzováno, zda zboží vykazuje vady či nikoli; tato pravidla interpretuj a zvaž výsledné hodnocení.
10. Společnost Пластик hodlá odstoupit od smlouvy pro vady spočívající v abnormální křehkosti zboží. Posuď, za jakých podmínek může tento nárok využít, přičemž vezmi v potaz také skutečnost, že část zboží je poškozena (v důsledku praskání) a část zboží byla dále prodána.

KLAUZURA 2

Společnost SKILLS spol. s r. o. je společností, která podniká a má sídlo na území České republiky. Zřízena byla dle českého práva, vlastníci i jednatele společnosti jsou polští státní příslušníci. Tato společnost podniká v oblasti fitness a vlastní v ČR řetězec těchto společností. Pro inovaci cvičebních programů si objednala od společnosti VACU a. s., mající sídlo i místo podnikání na území Polské republiky, 40 strojů VACUSHAPE pro vybavení svých fitness center. Jejím zájmem bylo v rámci předvánoční reklamní kampaně nabídnout nové varianty cvičení. Objednávka směřovaná společnosti VACU byla v březnu 2011 potvrzena společně s objednávkou jednoho tzv. běhacího pásu pro soukromou tělocvičnu jednoho z vlastníků společnosti (objednávka šla e-mailem společně). Specifikace odkazovala na katalog pro rok 2011, kde byla uvedena cena včetně doplňků strojů, a rovněž potvrzení objednávky odkazovalo na obchodní podmínky společnosti VACU. Žádné z dokumentů nebyly popřeny.

V hlavní smlouvě (objednávka a její potvrzení) byly uvedeny tyto podmínky:

- Rozhodné právo: české.
- Místo řešení sporu: rozhodčí soud na území České republiky.
- Dodací a platební podmínka: DDP INCOTERMS 2000, Bratislavská 26, Brno, říjen 2011 FIX. 50 % kupní ceny do konce měsíce září, 50 % na základě konečné faktury dle data tam uvedeného.

V obchodních podmínkách společnosti VACU byly uvedeny následující podmínky:

- Rozhodné právo: polské.
- Řešení sporu: smírně u Rozhodčího soudu ve Varšavě.
- Dodací podmínka: EXW INCOTERMS 2000.
- Maximální výše náhrady škody může činit polovinu kontraktované kupní ceny bez započtení dopravy.

V průběhu plnění nastaly následující okolnosti. Uvedené stroje byly dodány teprve počátkem měsíce prosince. VACU tvrdila, že stroje byly nachystány k odběru ve skladu a jen chybou SKILLS nedošlo k jejich převzetí. Odkazovala se na své obchodní podmínky. V prosinci nakonec nedošlo k uvedení strojů do provozu. Byly uvedeny teprve v měsíci únoru. Bylo zjištěno, že chybí některé příslušenství (obrazovky, atd.). U části strojů nebylo dosaženo požadovaného výkonu ve vyhřívání. SKILLS písemně reklamovala. Reklamace byla odmítnuta s odkazem na to, že se jedná o vady zjevné a lhůta zde byla prekludována. SKILLS nezaplatila druhou část kupní ceny.

1. Zdůvodni aplikaci Vídeňské úmluvy, posuď i volby práva uvedené v různých dokumentech a jejich právní relevanci. Zvaž situaci u právního režimu dodávky běhacího pásu.
2. V případě, že společnost SKILLS chce podat návrh na náhradu škody za ušlý zisk, kde bude návrh podávat.
3. Posuď argumentaci VACU týkající se dodací podmínky.

4. Interpretuj otázku doby dodání. Jaké důsledky může mít v daném případě uvedení termínu FIX?
5. Strana SKILLS měla do konce září 2011 zaplatit 50 % ceny. Ze zdrojů obchodních partnerů VACU se dozvěděla v průběhu září, že je VACU ve vážných problémech a nemá již finanční prostředky pro provoz. Byl jí odmítnut významný provozní úvěr. Jaké možnosti směrem ke smlouvě má SKILLS v tomto případě?
6. SKILLS podala návrh na náhradu škody (převyšoval polovinu kontraktační ceny) a dodatečné plnění týkající se příslušenství a nových strojů tam, kde nefungovaly. Posuď argumentaci VACU směrem k pozdní reklamaci.
7. U předchozí otázky (číslo 6) zvaž bez ohledu na to, zda byly či nebyly obchodní podmínky VACU platně včleněny do smlouvy, argumentaci SKILLS, že dle českého práva je limitace náhrady škody neplatná.
8. Uveď, jaké povinnosti má SKILLS směrem ke zboží, které chce vrátit? Vzhledem k tomu, že nemá skladovací prostory, rozhodla se stroje vystěhovat na dvůr.
9. VACU podala protinávrh na zaplacení zbytku kupní ceny včetně příslušenství. Jak bude toto vypočteno (určeno), jestliže ve smlouvě není zvláštní ustanovení? Odůvodni i teoreticky o jaký jev se zde jedná.
10. Pokud se VACU rozhodne od smlouvy odstoupit pro nedostatky strojů, jaké má možnosti (resp. i dle jakého ustanovení)?

KLAUZURA 3

Společnost Lachex je producentem léčiv se sídlem ve Slovinsku. V České republice si zřídila pobočku zapsanou do obchodního rejstříku pod názvem Lachex – zastoupení Lachex Praha. Tato pobočka prodávala na trhu v ČR léčiva společnosti Lachex, zároveň také prodávala léčiva jiných společností. Za tímto účelem uzavřela smlouvu se společností Ficer se sídlem a místem podnikání v Číně. Smlouva byla předjednána na osobním jednání ve Vídni, po kterém následovala e-mailová výměna finálních dokumentů. Zastoupení Lachex, které na základě ústního jednání (říjen 2009) zaslalo finální verzi smluvních dokumentů (listopad 2009), odkázalo na svoje obchodní podmínky, které byly přiloženy k e-mailu v samostatném PDF souboru. Společnost Ficer reagovala kladně s výhradou změny délky reklamačních lhůt. V obchodních podmínkách zastoupení Lachex byla lhůta 21 dnů od doručení zásilky, zatímco společnost Ficer ve své odpovědi uvedla reklamační lhůtu v délce 14 dnů od doručení zásilky. Smlouva byla uzavřena na dobu 3 let s účinností od 1. 1. 2010, přičemž každý měsíc měla být dodávána léčiva dle objednávky zastoupení Lachex zasláné do dvacátého dne měsíce předcházejícího dodávce. Byly sjednány minimální i maximální hodnoty objednávek.

Ve smluvním dokumentu zastoupení Lachex byly dále doložky:

- Veškeré spory z porušení této smlouvy budou řešeny Městským soudem v Praze.
- Dodací podmínka: DDU INCOTERMS, sklad zastoupení Lachex, Praha–Holešovice, do desátého dne každého měsíce.
- V případě nedodržení termínu dodání uhradí společnost Ficer smluvní pokutu ve výši 5 % ceny dodávky za každý den prodlení.
- Volba práva: Principy evropského smluvního práva (PECL).

V průběhu prvního roku byly dodávky plněny dle smlouvy, neproběhly žádné reklamace. Na počátku druhého roku plnění kontaktovala společnost Ficer pražské zastoupení Lachex s žádostí o posun termínu dodání do patnáctého dne každého měsíce z důvodu zpoždění dodávek látek nutných k výrobě léčiva. Zastoupení Lachex nereagovalo kladně, nicméně šest zásilek přijalo bez námitek pozdního dodání. Poté zastoupení Lachex zjistilo, že dodávky látek pro společnost Ficer již byly obnoveny v původních termínech a požaduje po společnosti Ficer dodávky opět do desátého dne každého měsíce. Toto nebylo dodrženo, sedmá dodávka byla doručena patnáctého dne měsíce a zastoupení Lachex ihned namítlo pozdní dodání a požaduje smluvní pokutu.

1. Pro skutkový stav uvedený v zadání posuď aplikaci Vídeňské úmluvy, právní relevanci doložky volící Principy evropského smluvního práva a případné dopady této doložky na úpravu práv a povinností stran smlouvy.
2. Realizuj úvahu o mezinárodní příslušnosti českých soudů v případě, že (a) zastoupení Lachex bude žalovat na zaplacení smluvní pokuty a náhradu škody spojenou s pozdním dodáním sedmé zásilky a (b) společnost Ficer bude žalovat zastoupení Lachex na nezaplacení kupní ceny za pozdně dodanou dodávku léčiv.
3. Realizuj úvahu týkající se problematiky vzniku smlouvy, zejména jejích formálních aspektů.

4. Posuď dodací podmínku, posuď případné nedostatky této doložky a navrhní způsob jejich řešení.
5. Posuď termín dodání u sedmé dodávky, zejména zda se jednalo o plnění pozdní či nikoli. Rozeber možnosti postupu a případné nároky zastoupení Lachex, pokud by se jednalo o pozdní dodávku.
6. Osmá dodávka byla dodána až 18. den v měsíci, přičemž společnost Ficer následně po vznesení nároků odůvodnila pozdní dodání problémy spojenými s omezením leteckého provozu nad Evropou a zpožděním veškerých dodávek. Rozeber, jaké důsledky může tento důvod mít na nároky zastoupení Lachex na (a) zaplacení smluvní pokuty za pozdní dodání a (b) na náhradu škody (zastoupení Lachex muselo uhradit smluvní pokuty z nedodání léčiv svým odběratelům).
7. Devátá dodávka byla po převzetí zkontrolována, poté byla léčiva dodána do lékáren. Lékárny reklamovaly část dodávky (cca 50 %) s tím, že dle data expirace na krabičkách jsou léčiva prošlá. Posuď šance zastoupení Lachex na úspěch při reklamaci této vady, jestliže reklamace byla učiněna cca 1 měsíc po realizaci dodávky.
8. Desátá dodávka vykazovala obdobné vady, nicméně zastoupení Lachex je objevilo při první kontrole a reklamovalo je 10 dní po dodání dodávky. Zvažuje možnosti na odstoupení nejen od této dodávky (nepodařilo se jí však získat z lékáren zpět všechny krabičky prošlých léčiv), ale také od celé smlouvy. Posuď a odůvodni, zda je to možné.
9. Bez ohledu na souvislosti s předcházejícími otázkami posuď následující. Jedenáctá dodávka byla dodána předčasně, zastoupení Lachex dodávku převzalo. Při kontrole bylo zjištěno, že část krabiček patří k šarži, která měla být stažena z oběhu a zlikvidována vzhledem k problémům při výrobě. Poté, co společnost Ficer obdržela informaci o výše uvedených vadách, reagovala tak, že dodá léčiva jiné šarže. O jaký institut se jedná a v jakých podobách se vyskytuje ve Vídeňské úmluvě? Jak na jeho využití může či musí reagovat zastoupení Lachex?

KLAUZURA 4

Společnost STstav, a. s. (sídlo a místo podnikání ČR, Kolín) a společnost CuprumT, a. s. (výrobce měděných trubek, sídlo a místo podnikání SR, Banská Bystrica) uzavíraly od začátku roku 2008 postupně smlouvy o dodávkách měděných trubek. Smlouvy byly uzavírány vždy v rozmezí cca 1,5–2 měsíce. Kontraktace probíhala tak, že společnost STstav, a. s. zaslala e-mailem stručnou objednávku s metráží trubek (jednalo se pouze o konkretizaci typu, metráže a ceníkové ceny společnosti CuprumT snížené o 15 %), ke které připojila rozhodčí doložku ve prospěch Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR v Praze a doložku INCOTERMS DDP Kolín, přičemž CuprumT vždy odpověděla stručným souhlasem, k němuž připojila prorogaci slovenských soudů (konkrétně Krajského soudu Banská Bystrica) a doložku FCA Banská Bystrica.

1. Kvalifikuj a urči právní režim závazku. Vypořádej se s námitkou, že české a slovenské obchodní právo si je tak podobné, že není potřeba používat unifikované mezinárodní úpravy.
2. Rozeber způsob uzavírání smluv, urči okamžik, ve kterém jednotlivé smlouvy vznikaly.
3. Urči způsob řešení sporů mezi stranami v situaci:
 - a. kdy STstav je žalující;
 - b. kdy CuprumT je žalující.
4. U první dodávky (tj. začátek roku 2008) vznikl drobný problém, kdy se strany telefonicky dohadovaly, zda má být zboží dodáno do závodu společnosti STstav, nebo zda má být přebíráno v závodě CuprumT. Vyřeš tuto situaci.
5. Bez ohledu na odpověď ad d) posuď situaci, kdy strana CuprumT po několika telefonických rozhovorech nakonec bez předcházejícího upozornění zboží odešle do místa podnikání STstav vlastním kamionem. Zboží je převzato a následně je zboží pravidelně odesíláno cca 3-5 pracovních dnů po potvrzení objednávky, ovšem po cca jednom roce odmítá CuprumT v tomto postupu dále pokračovat.
6. Posuď následující situaci. V říjnu 2009 se společnost CuprumT dozvěděla o tom, že společnost STstav má finanční problémy, propustila část zaměstnanců, a proto po další objednávce ze strany STstav v listopadu 2009 (kterou však zaměstnanec CuprumT standardním způsobem potvrdil) vedení CuprumT rozhodlo o tom, že zásilka trubek nebude odeslána. Společnosti STstav následně vznikla škoda, kdy nemohla splnit své závazky, a tuto škodu požaduje po společnosti CuprumT. Zhodnoť postup CuprumT.
7. Jestliže by se STstav dozvěděla o zastavení dodávky s dostatečným předstihem před okamžikem, kdy potřebovala trubky použít, bylo by rozumné požadovat, aby se pokusila trubky zajistit od jiného dodavatele? Jak by mohla následně postupovat vůči CuprumT?
8. Proti nároku na náhradu škody, který jinak odmítá, argumentuje společnost CuprumT i tím, že STstav nedoplatila jednu z dodávek (listopad 2009) a uplatňuje proto úrok z prodlení, který byl uveden na faktuře, tj. 0,1 % z dlužné částky za den prodlení. Je tento postup směrem k úroku z prodlení možný?

9. Posud' právní režim započtení nároku na náhradu škody vůči nároku na kupní cenu z nezaplacené dodávky, když oba tyto nároky vznikly v souvislosti s povinnostmi vyplývajícími z transakce koupě - prodej v režimu VÚ.
10. Od říjnové dodávky se začaly na trubkách při dalších dodávkách objevovat drobné vady, které byly společností STstav reklamovány. V případě, že by se jednalo o opakovaný problém, jaký postup by bylo možné společností STstav doporučit?

KLAUZURA 5

Zástupce společnosti Substantial, s. r. o., mající místo podnikání a sídlo na území ČR, a zástupce společnosti Groznyj, a. s., mající místo podnikání a sídlo v Kišiněvě, v Moldávii, se setkali na veletrhu Incheba v říjnu 2010 v Bratislavě. Zde spolu jednali o uzavření distributorské smlouvy, na základě níž by byla udělena exkluzivita v distribuci výrobků Substantial společnosti Groznyj na území Moldávie. Strany měly rozpory v pojetí reklam a s ní spojených závazků. Výsledkem jednání bylo nakonec podepsání smlouvy v listopadu 2010 s následujícím textem a předmětem úpravy:

„Společnost Substantial, s. r. o. se zavazuje společnosti Groznyj, a. s. dodávat po dobu pěti let od podpisu této smlouvy výrobky sortimentu domácí chemie, který je uveden v Katalogu pro daný rok. Cena bude určena pro každý rok jednáním na základě cen uvedených v Katalogu a s přihlédnutím k objemu dodávek za předchozí rok. Veškeré dodávky budou probíhat na základě podmínek EXW INCOTERMS 2010, pokud v konkrétní smlouvě nebude stanoveno jinak. Dodávky budou realizovány na základě jednotlivých smluv specifikujících druh zboží a jeho množství. Nebude-li uvedeno jinak, bude placeno převodem na účet prodávajícího vždy do pěti dnů po odběru zboží. Tyto jednotlivé smlouvy budou uzavírány vždy v písemné podobě. Jak tato smlouva, tak i dílčí smlouvy se budou řídit českým právem.“

Dodávky a placení zboží probíhaly bez problémů do září 2012. Mezi stranami se ustálila jak písemná kontraktace, tak e-mailová kontraktace, cca v pěti případech stačila i ústní objednávka. Rovněž zaplacení nebylo vždy zcela přesně do pěti dnů po odběru. Strana se – aniž by se prodávající proti tomu ohradil – zpožďovala až deset dní s placením. Nicméně do září vždy řádně zaplatila. Poruchy plnění na straně kupujícího se začaly objevovat v průběhu října 2012. Prakticky do března 2013, kdy bylo realizováno pět dodávek, došlo ve čtyřech z nich k nezaplacení ceny. Na trhu se začalo proslýchat, že moldavský subjekt má vážné finanční problémy.

1. Identifikuj smluvní konstrukci a uveď právní režim všech identifikovaných smluvních typů.
2. V případě, že bude chtít česká strana žalovat moldavský subjekt, bude možné – s přihlédnutím k místu dodání a článku 5 odst. 1 Nařízení Brusel I – toto učinit u soudů v České republice? Pokud ne, alespoň obecně straně porad s úvahou o tom, kde bude fórum.
3. V jedné z písemných objednávek, která byla potvrzena a následně dle ní plněno, se objevila formulace: *„Termín dodání: září 2011 FIX.“* Interpretuj tento termín a uveď, s použitím jakých pravidel jsi postupoval při interpretaci.
4. V lednu 2013, když strana prodávající urgovala zaplacení listopadové zásilky, jí bylo odpovězeno ze strany ruského partnera: *„Nezaplatili jsme, protože zboží mělo vady. Odstoupili jsme od smlouvy. Zboží se vzhledem k tomu, že jsme Vám ho uskladnili na dvoře, zničilo. Další závazky k Vám nemáme.“* Argumentuj jako právní zástupce strany prodávajícího a identifikuj chyby v postupu moldavského partnera. Nebo ho naopak potvrď.

5. V průběhu plnění v roce 2012 (do září) nastala ona situace, že strana prodávající expedovala v jednom případě jiné zboží, než bylo stranou kupující žádáno. Prodávající obratem požádal kupujícího o možnost stáhnout zboží a zaslat nové. Existuje opora pro toto jednání ve Vídeňské úmluvě?
6. V průběhu plnění v roce 2012 (do září) nastala situace, že na trhu s látkou, která je nezbytná pro výrobu většiny požadovaných chemikálií, nastal nedostatek vzhledem k vypuknutí občanské války v několika zemích, odkud je surovina dodávána. Prodávající nebyl schopen dodat zboží kupujícímu. Ten hrozí žalobou na náhradu škody. Posuď.
7. Posuď situaci, kdy v říjnu 2012 sdělila svůj požadavek na uzavření dílčí kupní smlouvy strana kupující telefonem. Když si přijela do skladu pro zboží, bylo jí sděleno, že smlouva má být uzavírána písemně. Analyzuj.
8. V průběhu plnění v roce 2012 (do září) nastala situace, kdy bylo expedováno jiné zboží, než bylo žádáno kupujícím. Jím najatý speditér zboží převzal ve skladu a odvezl do Moldávie. Tam bylo uloženo bez dalšího do skladu. Teprve po cca měsíci kupující zjistil, že expediční list neodpovídá obsahu zásilky. Prodávající odmítá reklamaci jako pozdní. Posuď postup i to, zda existuje možnost, aby kupující docílil kladného vyřízení reklamace.
9. Odůvodni, zda v případě neplacení či pozdního placení (viz situace po říjen 2012) může strana prodávající zdržet další, již kontraktovaná plnění? Odůvodni.
10. Při jedné z dodávek, která byla převzata dle podmínky EXW, došlo v průběhu přepravy k poškození zboží. Kupující odmítl placení s tím, že neobdržel zboží, které by mělo odpovídat smlouvě. Posuď jeho pozici a argumentaci.

KLAUZURA 6

Společnost Lachex je producentem léčiv se sídlem ve Slovinsku. V České republice si zřídila pobočku zapsanou do obchodního rejstříku pod názvem Lachex – zastoupení Lachex Praha. Tato pobočka prodávala na trhu v ČR léčiva společnosti Lachex, zároveň také prodávala léčiva jiných společností. Za tímto účelem uzavřela smlouvu se společností Ficer se sídlem a místem podnikání v Číně. Smlouva byla předjednána na osobním jednání ve Vídni, po kterém následovala e-mailová výměna finálních dokumentů. Zastoupení Lachex, které na základě ústního jednání (říjen 2008) zaslalo finální verzi smluvních dokumentů (listopad 2008), odkázalo na svoje obchodní podmínky, které byly přiloženy k e-mailu v samostatném PDF souboru. Společnost Ficer reagovala kladně s výhradou změny délky reklamačních lhůt. V obchodních podmínkách zastoupení Lachex byla lhůta 21 dnů od doručení zásilky, zatímco společnost Ficer ve své odpovědi uvedla reklamační lhůtu v délce 14 dnů od doručení zásilky. Smlouva byla uzavřena na dobu 3 let s účinností od 1. 1. 2009, přičemž každý měsíc měla být dodávána léčiva dle objednávky v zastoupení Lachex zaslané do dvacátého dne měsíce předcházejícího dodávce. Byly sjednány minimální i maximální hodnoty objednávek.

Ve smluvním dokumentu zastoupení Lachex byly dále doložky:

- Veškeré spory z porušení této smlouvy budou řešeny Městským soudem v Praze.
- Dodací podmínka: DDU INCOTERMS, sklad zastoupení Lachex, Praha–Holešovice, do desátého dne každého měsíce.
- V případě nedodržení termínu dodání uhradí společnost Ficer smluvní pokutu ve výši 5 % ceny dodávky za každý den prodlení.
- Volba práva: Principy evropského smluvního práva (PECL).

V průběhu prvního roku byly dodávky plněny dle smlouvy, neproběhly žádné reklamace. Na počátku druhého roku plnění kontaktovala společnost Ficer pražské zastoupení Lachex s žádostí o posun termínu dodání do patnáctého dne každého měsíce z důvodu zpoždění dodávek látek nutných k výrobě léčiva. Zastoupení Lachex nereagovalo kladně, nicméně šest zásilek přijalo bez námitek pozdního dodání. Poté zastoupení Lachex zjistilo, že dodávky látek pro společnost Ficer již byly obnoveny v původních termínech a požaduje po společnosti Ficer dodávky opět do desátého dne každého měsíce. Toto nebylo dodrženo, sedmá dodávka byla doručena patnáctého dne měsíce a zastoupení Lachex ihned namítlo pozdní dodání a požaduje smluvní pokutu.

1. Pro skutkový stav uvedený v zadání posuď aplikaci Vídeňské úmluvy, právní relevanci doložky volící Principy evropského smluvního práva a případné dopady této doložky na úpravu práv a povinností stran smlouvy.
2. Realizuj úvahu o mezinárodní příslušnosti českých soudů v případě, že (a) zastoupení Lachex bude žalovat na zaplacení smluvní pokuty a náhradu škody spojenou s pozdním dodáním sedmé zásilky a (b) společnost Ficer bude žalovat zastoupení Lachex na nezaplacení kupní ceny za pozdně dodanou dodávku léčiv.
3. Realizuj úvahu týkající se problematiky vzniku smlouvy, zejména jejích formálních aspektů.

4. Posuď dodací podmínku, posuď případné nedostatky této doložky a navrhní způsob jejich řešení.
5. Posuď termín dodání u sedmé dodávky, zejména zda se jednalo o plnění pozdní či nikoli. Rozeber možnosti postupu a případné nároky zastoupení Lachex, pokud by se jednalo o pozdní dodávku.
6. Osmá dodávka byla dodána až 18. den v měsíci, přičemž společnost Ficer následně po vznesení nároků odůvodnila pozdní dodání problémy spojenými s omezením leteckého provozu nad Evropou a zpožděním veškerých dodávek. Rozeber, jaké důsledky může tento důvod mít na nároky zastoupení Lachex na (a) zaplacení smluvní pokuty za pozdní dodání a (b) na náhradu škody (zastoupení Lachex muselo uhradit smluvní pokuty z nedodání léčiv svým odběratelům).
7. Devátá dodávka byla po převzetí zkontrolována, poté byla léčiva dodána do lékáren. Lékárny reklamovaly část dodávky (cca 50 %) s tím, že dle data expirace na krabičkách jsou léčiva prošlá. Posuď šance zastoupení Lachex na úspěch při reklamaci této vady, jestliže reklamace byla učiněna cca 1 měsíc po realizaci dodávky.
8. Desátá dodávka vykazovala obdobné vady, nicméně zastoupení Lachex je objevilo při první kontrole a reklamovalo je 10 dní po dodání dodávky. Zvažuje možnosti na odstoupení nejen od této dodávky (nepodařilo se jí však získat z lékáren zpět všechny krabičky prošlých léčiv), ale také od celé smlouvy. Posuď a odůvodni, zda je to možné.
9. Bez ohledu na souvislosti s předcházejícími otázkami posuď následující. Jedenáctá dodávka byla dodána předčasně, zastoupení Lachex dodávku převzalo. Při kontrole bylo zjištěno, že část krabiček patří k šarži, která měla být stažena z oběhu a zlikvidována vzhledem k problémům při výrobě. Poté, co společnost Ficer obdržela informaci o výše uvedených vadách, reagovala tak, že dodá léčiva jiné šarže. O jaký institut se jedná a v jakých podobách se vyskytuje ve Vídeňské úmluvě? Jak na jeho využití může či musí reagovat zastoupení Lachex?
10. Bez ohledu na souvislosti s předcházejícími otázkami posuď následující. Zastoupení Lachex v polovině října 2010 vypršela licence na prodej léčiv, kterou se jí nepodařilo obnovit. Neobjednalo proto žádnou dodávku od společnosti Ficer a o tomto problému ihned informovalo společnost Ficer. Společnost Ficer hodlá po zastoupení Lachex vymáhat ušlý zisk ve výši minimálních měsíčních objednávek až do konce lhůty, na níž byla sjednána smlouva.

KLAUZURA 7

Společnost Gastrotex (objednatel, sídlo a místo podnikání v ČR, specializuje se na dodávky vybraných luxusních potravin pro špičková restaurační zařízení a hotely) vstoupila se společností COVAP (dodavatel, sídlo a místo podnikání ve Španělsku) do jednání o zajištění opakovaných dodávek vepřových kýt Iberico Recebo, doba zrání 22–24 měsíců, vakuově baleno, a chlazených stařených vepřových kýt Iberico, vakuově baleno. V květnu 2011 byla faxem uzavřena základní smlouva s účinností od června 2011. Obsahovala ujednání jako např. dodací podmínku (DDP INCOTERMS 2010), platební podmínku (hladká platba do 10 pracovních dnů od dodání), reklamační lhůty (5 pracovních dnů od dodání). Smlouva předpokládala zasílání objednávek na jednotlivé dodávky každý měsíc do třetího kalendářního dne v měsíci. V případě, že prodávající nezašle e-mail odmítající objednávku do osmého kalendářního dne v měsíci, je povinen dodat objednané zboží do dvacátého kalendářního dne v měsíci. Smlouva také obsahovala procesní doložku: „*Veškeré spory z této smlouvy budou řešeny před obecným soudem objednatele.*“

Dodávka ze srpna nebyla dodána kompletní, neboť v důsledku plošného výpadku elektrické sítě došlo ke znehodnocení dvou šarží stařených vepřových kýt Iberico, dodány proto byly bez předcházejícího upozornění pouze vepřové kýty Iberico Recebo. Gastrotex byl nucen uhradit smluvní pokutu pěti restauracím, kam nebyl schopen dodat objednané stařené vepřové kýty Iberico. Listopadová dodávka podle názoru Gastrotex neodpovídala smlouvě, neboť dle jejího mínění kýta Iberico Recebo nezrála 22–24 měsíců, ale kratší dobu. Na tento problém byla společnost Gastrotex upozorněna několika odběrateli několik dní poté, co jim realizovala dodávky. Proto uhradila pouze 50 % ceny za dodávku. COVAP proto v prosinci 2011 nedodal objednané zboží, aniž by e-mailem reagoval negativně na objednávku. Na dotaz z 23. 12., kdy bude dodávka doručena, COVAP oznámil, že odstoupil od smlouvy a další dodávky realizovat nebude.

1. Identifikuj a kvalifikuj výše uvedené smluvní závazky, urči jejich právní režim.
2. Posuď písemnost jak základní smlouvy, tak smluv vznikajících na základě jednotlivých objednávek.
3. Nastiň úvahu pro určení sudiště pro žalobu COVAP vůči Gastrotex na úhradu nedoplatku kupní ceny z dodávky v listopadu 2011. Posuď, jak by mohl Gastrotex postupovat v případě, že by COVAP žalobu podal před soudem ve Španělsku.
4. Posuď nárok na náhradu škody Gastrotex vůči COVAP z nekompletní srpnové dodávky.
5. Posuď chování Gastrotex u listopadové dodávky a odůvodni, zda, případně za jakých podmínek by mohl zdržet část ceny za dodávku. Neopomeň uvést úvahu k výši částky, kterou Gastrotex neuhradil.
6. Analyzuj a právně zhodnoť chování COVAP v prosinci 2011, zejména se zabývej tím, zda platně odstoupil od smlouvy. V případě, že dospěješ k závěru, že postup byl vadný, nastiň úvahu, jak mohl COVAP postupovat, aby to bylo v souladu s VÚ.
7. Již od července 2011 zasílal Gastrotex každý měsíc objednávky až šestého kalendářního dne v měsíci. COVAP vždy v termínu zaslal požadované zboží. Rozeber, zda by COVAP mohl nezaslání zboží v prosinci odůvodnit tím, že objednávka nebyla zaslána ve sjednaném termínu?

8. Posuď úspěšnost nároku na náhradu škody Gastrotex vůči COVAP, která měla Gastrotexu vzniknout v důsledku nedodání prosincové dodávky. Část nárokované škody (vedle ušlého zisku z nerealizování dodávek odběratelským restauracím) odůvodňuje Gastrotex ušlým ziskem z nerealizování dodávky vepřových kýt přímo pro speciální předvánoční akci pro 500 účastníků, kterou nestandardně zabezpečoval Gastrotex ve vlastní režii (běžně ve vlastní režii takové akce Gastrotex nepořádá).
9. Proveď úvahu pro následující situaci. Vůči nároku COVAP na zaplacení nedoplatku z kupní ceny listopadové dodávky uplatňuje Gastrotex nárok na náhradu škody z nerealizovaných dodávek. Kvalifikuj a posuď právní režim takové situace.
10. Rozeber dodací podmínku v základní smlouvě DDP INCOTERMS 2010 s ohledem na její formulační dostatečnost. Uveď, dle jakých pravidel má být postupováno při interpretaci tohoto smluvního ujednání.

KLAUZURA 8

Společnost Bohemia Crystal Export (sídlo a místo podnikání v ČR, vývozce českého skla) vstoupila do jednání se společností Glass Import (sídlo a místo podnikání v Číně, dodává výrobky ze skla do obchodních domů v Pekingu a Šanghaji) o zajištění pravidelných dodávek sklenic z broušeného českého křišťálu. V červnu 2010 byla na osobním jednání v Pekingu písemně uzavřena základní smlouva s účinností od 1. 9. 2010, která měla následující obsah:

„Společnost Bohemia Crystal Export se zavazuje společnosti Glass Import dodávat po dobu tří let od podpisu této smlouvy sklenice z broušeného českého křišťálu uvedené v katalogu pro daný rok za ceny uvedené v katalogu. Dodávky budou probíhat na základě podmínky FAS Hamburg, INCOTERMS 2010. Dodávky budou realizovány na základě jednotlivých smluv specifikujících typ sklenic a jejich množství. Placeno bude prostřednictvím dokumentárního akreditivu. Tyto jednotlivé smlouvy budou uzavírány e-mailem (objednávka, potvrzení). Jejich součástí bude vždy smluvní pokuta pro případ prodlení se zaplacením kupní ceny ve výši 0,2 % ceny příslušné dodávky za každý den prodlení. Tato smlouva i dílčí smlouvy se řídí českým právem. Veškeré spory z této smlouvy budou s konečnou platností řešeny v rozhodčím řízení v České republice.

Za dodávky realizované od září 2010 do října 2011 bylo vždy zaplaceno. Následně se začaly objevovat vážné poruchy plnění na straně kupujícího. Do března 2012, kdy bylo realizováno pět dodávek, došlo ve čtyřech z nich k nezaplacení ceny. Společnost Bohemia Crystal Export se navíc od jiného čínského partnera dozvěděla, že společnost Glass Import má vážné finanční problémy.

1. Identifikujte a kvalifikujte uvedené závazky a stanovte jejich právní režim včetně zohlednění relevantního ustanovení obsaženého v základní smlouvě.
2. Vyjádřete se k řešení sporů pro případ, kdy se bude chtít společnost Bohemia Crystal Export domáhat úhrady nezaplacené kupní ceny za dodávky realizované od října 2011 do března 2012.
3. V jedné z dílčích objednávek se objevila formulace: „*Termín dodání: 20. 3. 2011 FIX.*“ Interpretujte tento termín a uveďte, jaká pravidla jste pro interpretaci použili. Jak by mohl kupující postupovat v případě, kdyby zboží bylo dodáno až 25. 3. 2011?
4. U jedné z dodávek v roce 2011 došlo k následující situaci. Dílčí smlouva byla uzavřena e-mailem jako u předchozích dodávek a datum dodání bylo sjednáno na 20. 5. 2011. Následně česká společnost kontaktovala telefonicky čínskou společnost, že bude schopna dodat zboží až 30. 5. 2011, protože výrobce objednaných sklenic není schopen je dříve dodat. Čínská společnost telefonicky souhlasila se změnou data dodání na 30. 5. 2011. Dodáno bylo 30. 5. 2011. Čínská společnost následně tvrdila, že nedošlo ke změně smlouvy, protože dle čínského práva je možné smlouvu změnit pouze písemně. Posudte tento argument čínské společnosti.
5. U jedné z dodávek realizovaných do října 2011 nastala situace, kdy část zásilky (cca 70 %) obsahovala jiný typ sklenic, než byl kupujícím žádán. Poté, co zboží dorazilo do skladu kupujícího, ten je ihned expedoval svým zákazníkům (do obchodních domů v Pekingu a Šanghaji). Zákazníci následně kupujícího upozornili na tento nedostatek a ten v tomto smyslu prodávajícího informoval cca měsíc po dodání (ihned poté, co se

- o nedostatcích dozvěděl od svých zákazníků). Posuďte postup kupujícího a jeho možné nároky vůči prodávajícímu.
6. Posuďte situaci, kdyby prodávající v případě jedné ze zásilek realizovaných do října 2011 dodal zcela jiný typ sklenic, než si kupující objednal. Proávající si však uvědomil svoji chybu a obratem požádal kupujícího o možnost zboží stáhnout a zaslat správné. Je takové jednání prodávajícího možné?
 7. V lednu 2012, když strana prodávající urgovala zaplacení zásilky realizované v listopadu, jí bylo odpovězeno ze strany čínského partnera: *„Nezaplatili jsme, protože zboží mělo vady. Odstoupili jsme od smlouvy. Zboží jsme uložili do skladu, kde si jej můžete vyzvednout. Další závazky z této dodávky k Vám nemáme.“* Byl postup čínského partnera správný? Pokud ne, identifikujte všechny chyby, kterých se dopustil.
 8. Ještě v říjnu 2011 byly uzavřeny smlouvy na dodávky, které měly být realizovány v dubnu a v květnu 2012. Mohl by prodávající tato plnění zdržet z důvodu chování kupujícího, ke kterému následně došlo? Mohl by prodávající případně od těchto smluv odstoupit ještě před jejich realizací?
 9. Posuďte situaci, kdy se prodávající bude kromě zaplacení kupní ceny za neuhrazené dodávky domáhat i sjednané smluvní pokuty a kupující tvrdí, že smluvní pokuta je dle čínského práva neplatná.
 10. Při jedné z dodávek došlo v průběhu přepravy k poškození zboží. Kupující odmítl placení s tím, že neobdržel zboží, které by mělo odpovídat smlouvě. Posuďte pozici prodávajícího. Změnila by se situace, kdyby k poškození zboží došlo v důsledku toho, že jej prodávající špatně zabalil?

KLAUZURA 9

Společnost Silesia Steel, s. r. o. (se sídlem a místem podnikání v Ostravě) vyrábí a prodává mimo jiné strojní zařízení pro koksochemickou a ocelářenskou výrobu. Na začátku února 2012 se rozhodla oslovit potencionální vytipované zákazníky ze střední a východní Evropy adresovaným dopisem s příloženým katalogem svých zařízení, jejich specifikacemi a cenami. Jeden z těchto dopisů s příloženým katalogem zaslala také společnosti TCHAS, se sídlem a místem podnikání ve Varšavě, Polsku.

Společnost TCHAS odpověděla dne 20. 2. 2012 faxem a informovala společnost Silesia Steel, s. r. o., že žádá o dodání 10 ks ve faxu specifikovaného typu koksovacích a vykládacích strojů a regeneračních koksovacích pecí, a to k datu 10. 3. 2012 FIX. Část strojů měla být určena přímo pro závody společnosti TCHAS ve Varšavě, část strojů měla být určena pro dceřiné závody společnosti TCHAS ve východním Polsku a na západní Ukrajině. Společnost Silesia Steel, s. r. o. reagovala obratem e-mailem a odpověděla na e-mail uvedený v hlavičce faxu, že souhlasí, přičemž zároveň v těle e-mailu výslovně odkázala na svoje obchodní podmínky, které přiložila jako PDF soubor (v nich byla mimo jiné obsažena doložka EXW INCOTERMS 2010 Ostrava).

Společnost Silesia Steel, s. r. o. měla ke dni 10. 3. 2012 vše připraveno. Očekávaný odběr připraveného zboží nenastal, takže společnost Silesia Steel, s. r. o. kontaktovala společnost TCHAS s žádostí o informaci, proč není zboží odebráno. Společnost TCHAS reagovala s tím, že žádná smlouva mezi stranami nevznikla, neboť společnost Silesia Steel, s. r. o. nepotvrdila objednávku zboží.

Následně se strany prostřednictvím e-mailové komunikace dohodly, že již vyrobené zboží bude společností TCHAS odebráno v novém termínu 25. 3. 2012 v Ostravě. V průběhu emailové komunikace si strany nevyměnily žádný odkaz na obchodní podmínky, ani strany Společnosti Silesia Steel, s. r. o., ani strany TCHAS.

1. Posudte otázku prvního stádia komunikace mezi stranami (tj. komunikaci v měsíci únor a březen), zejména se zaměřte na posouzení, zda mezi stranami vznikla smlouva.
2. Bez ohledu na závěr z předcházející otázky předpokládejte, že smlouva mezi stranami vznikla již v první fázi komunikace. Pro smlouvu, která vznikla v první fázi komunikace, stanovte právní režim a odůvodněte.
3. Rozeberte, jaký postup mohla společnost Silesia Steel, s. r. o. pro situaci v otázce č. 2 zvolit a jaké nároky by mohla vznést vůči společnosti TCHAS, když tato společnost neodebrala objednané zboží.

Další otázky posuzuj pouze z pohledu druhé (následující) komunikace, která nastala poté, co zboží nebylo poprvé odebráno.

4. V měsíci květnu 2012 došlo v závodě společnosti TCHAS ve Varšavě k této události. Na jednom z koksovacích a vykládacích strojů, které si společnost TCHAS objednala, se utrhл jistící mechanismus a stroj poškodil další stroje v rámci výrobní linky a způsobil výpadek prací na několik dnů. Uvedte úvahu pro řešení sporů, pokud by se společnost TCHAS domáhala náhrady škody na společnosti Silesia Steel, s. r. o. za způsobenou škodu.

5. Po odběru zboží společnost Silesia Steel, s. r. o. očekávala platbu ceny. Po dotazu jí společnost TCHAS sdělila, že doposud neobdržela žádnou výzvu k placení, tudíž není v prodlení s platbou. Analyzujte povinnost společnosti TCHAS zaplatit cenu za dodané zboží, zejména s ohledem na čas a místo platby.
6. Předpokládejte (bez ohledu na otázku č. 5), že došlo ke vzniku nároku na úrok z prodlení. Bude-li spor řešen před českými soudy, kvalifikujte tuto situaci a uveďte výpočet jeho výše.
7. Předané zboží bylo společností TCHAS zkontrolováno do 10 pracovních dnů od jeho převzetí a použito ke stanovenému účelu. V průběhu září 2012 se začaly stroje porouchávat, jejich mechanismus se při standardním zapojení přehříval a zadržoval. Společnost TCHAS uvažuje o reklamaci. Posuďte, zda může být reklamáce úspěšná, jestliže by společnost Silesia Steel, s. r. o. tvrdila, že zboží bylo reklamováno pozdě.
8. Posuďte, podle jakých ustanovení bude posuzováno, zda zboží vykazuje vady či nikoli; uveďte, jaká interpretační pravidla jste použili a zvažte výsledné hodnocení.
9. Společnost TCHAS hodlá odstoupit od smlouvy pro vady strojů. Posuďte, zda a za jakých podmínek může tento nárok využít.
10. Posuďte situaci, kdy proti společnosti TCHAS byly na Ukrajině vzneseny nároky z titulu porušení průmyslového vlastnictví k regenerační koksovací peci. Společnost TCHAS zvažuje právní postup proti společnosti Silesia Steel, s. r. o. Nalezněte pro tuto situaci a postup společnosti Silesia Steel, s. r. o. oporu ve Vídeňské úmluvě.

KLAUZURA 10

Společnost MES (sídlo a místo podnikání v ČR) je dodavatelem oblečení do řetězce obchodních domů na území ČR a Slovenska. Tyto obchodní domy nabízejí kolekce sportovního a volnočasového oblečení pod značkou „*Trendy Casual*“. Na začátku ledna 2012 se společnost MES dozvěděla, že její dodavatel polo triček *Trendy Casual* určených pro letní sezónu 2012 se stal insolventním a nebude schopen trička dodat. Společnost MES se proto ihned obrátila na společnost ECM (sídlo a místo podnikání v Číně, výrobce oblečení), se kterým již v minulosti jednou spolupracovala.

Dne 5. 1. 2012 zaslala společnost MES společnosti ECM e-mailem objednávku na 100 000 ks polo triček *Trendy Casual* za cenu 550 000 USD. Součástí objednávky bylo i přesné stanovení barev, velikostí, materiálu a dalších specifikací polo triček. Součástí objednávky byly i tyto podmínky:

- *DAP INCOTERMS 2010, Brno, 28. 2. 2012 FIX*
- *Veškeré spory z této smlouvy budou řešeny před obecným soudem objednatele. Tato smlouva se řídí Úmluvou OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží. Otázky neupravené touto úmluvou se řídí Zásadami mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT.*
- *Sjednává se smluvní pokuta pro případ pozdního dodání ve výši 0,5 % kupní ceny za každý den prodlení.*

Společnost ECM odpověděla druhý den e-mailem s tím, že objednávku přijímá, ale je schopna dodat zboží pouze za podmínky *FAS Šanghaj INCOTERMS 2010, 7. 2. 2012*. Na to společnost MES reagovala obratem e-mailem v tomto znění: „*Souhlasíme. Nicméně znovu zdůrazňujeme, že 28. 2. 2012 je nejzazší den, kdy zboží musí dorazit do ČR, abychom ho stihli dodat do obchodních domů včas na začátek letní sezóny (15. 3. 2012), které předchází velká reklamní kampaň.*“

Dne 27. 1. 2012 zavolal jednatel společnosti ECM zástupci společnosti MES, že společnost ECM nebude schopna zboží dodat 7. 2. 2012, ale až 12. 2. 2012. Společnosti MES v dané situaci nezbylo nic jiného než souhlasit. Zboží bylo dodáno 12. 2. 2012, do ČR dorazilo 3. 3. 2012. Po vyřízení všech formalit bylo do jednotlivých obchodních domů dodáno až 20. 3. 2012. Společnost MES byla obratem kontaktována jednotlivými obchodními domy, že trička vykazují řadu nedostatků (jiné kombinace velikostí a barev a zejména zcela neodpovídající kvalita materiálů, která má být hlavní předností značky *Trendy Casual*). Společnost MES dne 5. 4. 2012 telefonicky kontaktovala společnost ECM, namítla uvedené nedostatky a prohlásila, že odstupuje od smlouvy. Společnost ECM odmítla reklamaci jako pozdní a popřela i nárok na odstoupení od smlouvy.

1. Posuďte způsob a místo řešení sporů v případě, kdy se společnost MES domáhá vůči ECM svých nároků z vadného plnění.
2. Posuďte právní režim transakce mezi MES a ECM. Zohledněte význam doložek obsažených ve smlouvě a sestavte hierarchii pravidel.

3. Posuďte průběh kontraktačního procesu. Pokud dopějete k závěru, že smlouva mezi MES a ECM byla uzavřena, stanovte okamžik uzavření smlouvy a její obsah.
4. Posuďte ve všech aspektech, zda došlo ke změně smlouvy (dodací podmínky) ohledně data dodání.
5. Za předpokladu, že by nedošlo ke změně data dodání, jak byste posoudili situaci, kdy by se společnost MES domáhala vůči ECM zaplacení sjednané smluvní pokuty a společnost ECM tvrdí, že pokuta je dle čínského práva neplatná.
6. Posuďte vadnost zboží a včasnost a řádnost reklamačního procesu ve všech aspektech (včetně formy).
7. Posuďte, zda měla společnost MES právo odstoupit od smlouvy s ECM a zda bylo toto odstoupení účinně uplatněno.
8. V telefonátu ze dne 5. 4. 2012 společnost MES zároveň žádala společnost ECM, aby se postarala o dodaná polo trička. Společnost ECM toto odmítla, protože popřela samotný nárok na odstoupení od smlouvy. Společnost MES proto dne 12. 4. 2012 trička prodala na účet ECM za 470 000 USD společnosti PTC se sídlem v Polsku. Za předpokladu, že společnost MES měla právo odstoupit od smlouvy, posuďte, zda byla společnost MES oprávněna trička prodat a zda tím právo odstoupit od smlouvy neztratila.
9. Společnost MES byla nucena uhradit obchodním domům ušlý zisk vzniklý v souvislosti se zpožděním začátku prodeje odpovídajících polo triček. Posuďte, zda může společnost MES tuto částku vymáhat po společnosti ECM.
10. Bez ohledu na výše uvedené posuďte následující situaci. Součástí kupní smlouvy mezi MES a ECM by byla i doložka, že společnost MES vyžaduje od svých dodavatelů, aby dodržovali vysoce etické standardy, zejména aby nepoužívali dětskou práci. Poté, co byla polo trička dodána do obchodních domů, se společnost MES i veřejnost dozvěděla, že v některých závodech společnosti ECM pracují děti ve věku 10 let. Trička se proto v uvedených obchodních domech stala zcela neprodejná. Mohla by společnost MES z tohoto důvodu odstoupit od smlouvy?

KLAUZURA 11

Společnost KPStav, a. s. (sídlo a místo podnikání v ČR) a společnost Plast-okna, a. s. (výrobce plastových oken, sídlo a místo podnikání v SR) jednaly v roce 2010 o jednorázové smlouvě na dodávku plastových oken. V průběhu kontraktace společnost KPStav obdržela od společnosti Plast-okna faxem katalog s jednotlivými typy profilů, skleněných výplní a kování, s nimiž společnost Plast-okna pracuje, ceník umožňující výpočet ceny dle velikosti okna a použitého materiálu společně s informací, že společnost Plast-okna dodá zboží KPStavu s cenami -15 % oproti ceníku s dodací podmínkou FCA Banská Bystrica, INCOTERMS 2010, a s platební podmínkou 60 % zálohová platba do sedmi pracovních dnů od objednávky, 40 % do sedmi pracovních dnů po dodání.

Společnost KPStav reagovala souhlasně s tím, že zaslala upřesnění počtu oken, zvolila pro ně rozměry, profily, skleněné výplně a kování a doplnila, že zboží bude dodáno s navrženými cenami s dodací podmínkou DDP, INCOTERMS 2010 a s platební podmínkou 40 % zálohová platba do deseti pracovních dnů po objednávce a 60 % do čtrnácti pracovních dnů po dodání. Realizovala také zálohovou platbu, která byla připsána na účet společnosti Plast-okna desátý pracovní den po zaslání konkretizace počtu oken a dalších výše uvedených náležitostí. Plast-okna na základě toho začala s výrobou.

1. Kvalifikuj a urči právní režim závazku. Vypořádej se s námitkou, že české a slovenské obchodní právo si je tak podobné, že není potřeba používat unifikované mezinárodní úpravy.
2. Analyzuj kontraktační proces, urči zda a případně ve kterém okamžiku smlouva vznikla.
3. Urči způsob řešení sporů mezi stranami v situaci:
 - a. kdy KPStav je žalující;
 - b. kdy Plast-okna je žalující.
4. První problém se objevil v okamžiku realizace dodávky, neboť KPStav zboží nevyzvedla v souladu s předpokladem Plast-okna v Banské Bystrici dle doložky FCA Banská Bystrica. Analyzuj, zda a případně která z výše uvedených dodacích podmínek se stala součástí smlouvy a urči místo dodání.
5. Část dodaných oken, cca 20 %, neměla odpovídající kování (bylo použito levnější kování s nižšími bezpečnostními prvky). Společnost KPStav tuto skutečnost objevila den po převzetí, den poté o tom informovala společnost Plast-okna. Uveď, jaké nároky společnosti KPStav vzniknou a realizuj úvahu, který z nároků (je-li jich více), může být v této situaci pro společnost KPStav nejvýhodnější. Doplňujeme, že i s levnějším kovááním jsou okna pro společnost KPStav využitelná.
6. Uveď, jak s nárokem z otázky č. 5 může společnost KPStav dále nakládat, zejména s ohledem na placení kupní ceny. Uveď také právní režim pro realizaci takového postupu.
7. Část dodaných oken, cca 20 %, byla vyrobena z jiného profilu, než bylo objednáno. Vzhledem k tomu, že KPStav okna používal postupně, objevil tuto skutečnost po cca měsíci od převzetí a ihned ji oznámil společnosti Plast-okna. Ta odmítá reklamaci jako pozdní. Posuď, zda je tato námitka oprávněná.

8. Posud' také nárok společnosti KPStav na náhradu škody, když tato okna nemohla použít při třech svých stavbách, kvůli tomu nestihla napjatý termín a musela objednatelům staveb uhradit smluvní pokuty.
9. V případě, že by problém s použitím jiného profilu při výrobě oken zjistila společnost KPStav ihned po dodání a ihned také informovala společnost Plast-okna. KPStav nárokuje odstoupení od smlouvy u celé dodávky. Informovala společnost Plast-okna, že zásilku si má vyzvednout ve skladu společnosti KPStav. Mezitím okna vyvezla na dvůr skladu, při manipulaci došlo k poškození části oken (škrábance na profilech a na skleněných výplních). Analyzuj možnost odstoupení od smlouvy i další postup společnosti KPStav.
10. Společnost KPStav neuhradila kvůli nedostatku financí část ceny za dodaná okna. Společnosti Plast-okna nárokuje úroky z prodlení. Posud', jakou výši úroků z prodlení může uplatňovat.

KLAUZURA 12

Společnost Kasco, a. s., vlastní v ČR velkoobchod s potravinami a dalšími produkty, se rozhodla expandovat svými aktivitami směrem na polský trh. Konkrétně má zájem na importu potravin do ČR. Společnost zahájila jednání se společností BIALSKO, obchodníkem zabývajícím se exportem potravin do zahraničí. Obě společnosti uzavřely ujednání (září 2011), v němž byly pro nás právně relevantní následující informace:

„Společnost Kasco, a. s. a BIALSKO se rozhodly uzavřít tuto smlouvu, jejímž účelem je vytvořit právní rámec pro realizaci jednotlivých dodávek zboží specifikovaného dle katalogu BIALSKO (uveden na [www](#)) a v cenách aktualizovaných pro každý měsíc, kdy je dílčí kupní smlouva uzavřena. Smlouva se uzavírá na pět let s možností tříměsíční výpovědi. Společnost BIALSKO se uzavřením smlouvy stává exkluzivním polským dodavatelem pro Kasco, a. s. pro území ČR ve veškerém sortimentu potravin. Jednotlivé kupní smlouvy budou realizovány na základě zjednodušené písemné objednávky. Pro další měsíc musí být dodána BIALSKU vždy do patnáctého dne předcházejícího měsíce. Jinak se termín posouvá o jeden měsíc. Dodávky na základě jednotlivých kupních smluv jsou připraveny na základě podmínky EXW INCOTERMS vždy do pátého dne příslušného měsíce ve skladu prodávajícího, nutno vyzvednout do 16 hodin. Nutné vývozní listiny, budou-li potřebné, zajišťuje BIALSKO. Změna smlouvy – jen písemně. Řešení sporů – dle českého práva. Rozhodující orgán – rozhodčí soud nebo soud obecný, dle výběru strany žalující.“

Posuď následující otázky a situace. Odůvodni.

1. Uveď právní režim rámcové smlouvy a dílčích kupních smluv, a to včetně odpovědi na otázku, zda je platná doložka o exkluzivitě.
2. Kasco, a. s. se opožďuje s placením. BIALSKA se rozhodla vymáhat dlužnou částku plus úroky z prodlení plus náhradu škody u soudu v Krakově (domicil BIALSKA). Kasco, a. s. namítá, že má být spor řešen v rozhodčím řízení. Najdi argumenty pro pozici BIALSKA a odůvodni, proč či zda může být spor řešen v Krakově.
3. Kasco, a. s. po počátečním respektování harmonogramu dodávek začala zasílat objednávky později (v termínech od 16. do 30. dne každého měsíce). Realizovala objednávky i telefonicky. BIALSKA vždy zboží nachystala k odběru do pátého dne příslušného měsíce. Tak zněly i faktury vážící se k danému měsíci. Po výměně středního managementu v BIALSKA byly pro měsíc listopad 2012 odmítnuty dodávky pro nečasnost. Kasco, a. s. protestuje, vznikla mu škoda na předvánočním trhu. Posuď argumenty BIALSKA opírající se o znění smlouvy.
4. Dodávka zboží realizovaná v září 2012 obsahovala zboží (vejce), pro jejichž vývoz do ČR muselo být zajištěno speciální potvrzení týkající se chovu slepic. K dokumentům nebylo přiloženo a při namátkové kontrole celní správy bylo toto zjištěno. Český subjekt nemohl vejce uvést na český trh a musel je vrátit zpět do Polska. Polský subjekt namítá, že dle EXW INCOTERMS vše zajišťuje pro vývoz český subjekt. Z povahy INCOTERMS vyplývá, že jde o ucelený soubor, který nemůže být nikterak měněn. Posuď povahu INCOTERMS a argumentaci polského subjektu. Doplň úvahou o interpretaci.
5. Kupující posoudil porušení smlouvy v případě ad 4) jako podstatné porušení smlouvy. Tomu přizpůsobil i svůj nárok. Prodávající tvrdí opak a nechce na výměnu zboží přistoupit. Uveď interpretační znaky pro kvalifikaci porušení jako podstatného.

Rozeber je pro daný případ. Uveď základní riziko kvalifikace porušení jako podstatného tam, kde není jistota o povaze porušení.

6. V objednávce leden 2012 si objednala Kasco, a. s. řadu cukrovinek (figurky) pro velikonoční trh. Dodávka byla realizována za podmínky EXW v únoru. Po dojetí do skladu (zabaleno v krabicích pro přepravu) byly krabice distribuovány dále do maloobchodní sítě. Po zahájení prodeje na velikonoce (od 20. 3. začala kampaň) se objevily reklamace od vlastníků maloobchodních prodejen. Obaly cukrovinek byly popsány polsky. Neobsahovaly ani české názvy velikonoce, ani další nutné popisy dle příslušných zákonů. BIALSKA odmítá reklamaci jako pozdní. Jde o vady zjevné, které měly být již dávno reklamovány. Reklamační nárok je dle ní promlčen. Posuď argumenty, posuď průběh procesu dodání, uveď případnou argumentaci Kasco, a. s.
7. V případě dodávky ad 6) (předpokládejme, že reklamace byla včasná) posuďte možnost odstoupení od této dílčí smlouvy. Posuďte také situaci, kdy vedoucí pracovník Kasco, a. s. je tak rozčilen, že chce odstoupit od celé smlouvy.
8. Do BIALSKA nastoupil nový referent vývozu. Popletl si zákazníky. Dne 5. 5. 2012 tak byla ve skladu nachystána zcela jiná dodávka. Kasco, a. s. souhlasilo, že řidič vyčká v Polsku dva dny a bude mu připravena nová dodávka dle původních dispozic. Následně žádá Kasco, a. s. náhradu škody spočívající v nákladech za řidiče. BIALSKO namítá, že Kasco, a. s. se změnou (smlouvy) přece souhlasilo. Kvalifikuj situaci, posuď argumentaci BIALSKO a uveď možné argumenty Kasco, a. s.
9. V případě dodávky leden 2013 nastala následující situace. Vzhledem k dopravní kalamitě řidič nepříjel do skladu do 16. hodin. Skladník zboží vyskladnil po 16. hodině na dvůr. Zboží se částečně zničilo. Argument BIALSKA byl, že nebyl dále povinen se vzhledem ke splnění svých povinností o zboží dále starat. Posuď – je možné z vícera pohledů.
10. Společnost Kasco, a. s. začala mít určité problémy s placením zboží všem zákazníkům. Začala se v platbách zpožďovat. Společnost BIALSKA má obavy z toho, zda bude schopna dostát svým platebním závazkům. Má možnost omezit či zadržet své plnění? Odůvodni řádně a uveď za jakých podmínek.

KLAUZURA 13

Společnost Murela, S. A., mající sídlo a místo podnikání ve Španělsku, a společnost Alfa, s. r. o., založená dle českého práva a působící výlučně na českém trhu, jednaly v srpnu 2011 o smlouvě o dodávce černých nakládaných oliv ze Španělska do České republiky. V odpovědi společnosti Murela (zaslané e-mailem) jako prodávajícího, která byla odpovědí na poptávku Alfy, bylo uvedeno:

„Zboží dle specifikace, která bude dána kupujícím po uzavření smlouvy, v množství maximálně 50 tun, nebaleno, přepravováno v sudech, cena 1t 1000 EUR EXW závod prodávajícího. Prvá dodávka musí být zaplacená do 5. 9. 2011, a to na účet prodávajícího. Dodací podmínka bude dohodnuta následně. Maximální výše škody – polovina kupní ceny. Jsme schopni zboží dodat v zásilkách v termínech do 30. 9. 2011, 30. 10. 2011 a poslední dodávku do 30. 11. 2011. Obchodní podmínky, za kterých jediné obchodujeme, jsou přiloženy (v obchodních podmínkách byla mimo jiné uvedena volba španělského práva a nutnost realizace kvalitativní přejímky do pěti dnů od převzetí zboží a doložka EXW INCOTERMS 2000). Smlouva se stává platnou okamžikem připsání první splátky na účet Murela.“

Alfa bez dalšího provedla platbu na účet Murely (odpovídající třetině zásilky). Nic dalšího již neučinila. Murela mlčela, nicméně platbu neodmítla a nevrátila. Dne 30. 9. 2011 se dostavil řidič vyslaný společností Alfa do skladu Murely a žádal zboží. Murela odmítla s tím, že nebyla doposud uzavřena smlouva, neboť Alfa její nabídku nepotvrdila. Po několika dnech jednání Murela zajistila množství oliv odpovídající zaplacené sumě a Alfa si je odvezla do České republiky.

Druhou dodávku zaplatila Alfa do 20. 10. 2011. Současně zaslala e-mail: „Žádáme o přípravu další dodávky oliv dle podmínek stejných jako v minulé dodávce“. Murela potvrdila e-mail a zboží bylo připraveno 30. 10. 2011 a Alfa si je odvezla. Mezitím začaly přicházet reklamace od jednotlivých dalších kupujících – nevyrovnaná kvalita, pachů. Situace vyvrcholila po rozeslání druhé zásilky, kdy byla nejprve jedním z dalších kupujících objevena a následně potvrzena kontrolou v celé zásilce nedovolená konzervační látka. Alfa musela stáhnout olivy z druhé dodávky z prodeje. Dne 15. 11. 2011 oznámila vady první zásilky i vady druhé zásilky Murele.

1. Vyhodnoť proces uzavírání smlouvy – urči rozhodující skutkové otázky, kvalifikuj si je a urči, zda a kdy byla uzavřena smlouva – zde bez dalšího zdůvodnění postupuj dle Vídeňské úmluvy.
2. Urči právní režim smlouvy. Urči také režim vyplnění mezer.
3. V případě, že bude Alfa žalovat Murelu na náhradu škody či jiné nároky, uveď, kde ji bude žalovat. Odůvodni aplikaci právní normy a případně užití ustanovení.
4. Bez ohledu na to, zda jsi dospěl k názoru, že součástí smlouvy byla odpověď Murely, interpretuj platební podmínku a uveď zásady pro její interpretaci (odůvodni příslušným ustanovením).
5. Murela odmítla reklamaci s tím, že zboží bylo předáno a bylo v pořádku. Je věcí kupujícího, že si jej řádně nezkontroloval. Vyhodnoť reklamační proces u obou dodávek.

6. Uveď, které nároky připadají k uplatnění pro Alfu pro případ vad první a druhé dodávky.
7. Alfa již nemá zájem na třetí zásilce. Analyzuj možnosti jejího postupu.
8. Alfa požaduje náhradu škody ve výši 50 000 EUR. Při předběžných jednáních Murela namítla existenci limitace. Alfa odmítla s tím, že doložka je dle českého práva platného v době uzavření smlouvy neplatná. Vyhodnoť její námitku.
9. Alfa se následně rozhodla, že bude žádat i náhradu škody za čekání na první zásilku. Vyhodnoť její šance.
10. Murela nabídla Alfě náhradní dodávku oliv. Požaduje zpět ovšem zaslané olivy, které chce průmyslově zpracovat. Alfa souhlasí s náhradní dodávkou, nicméně větší část oliv již nemá, protože byly vadně uskladněny a zcela se zkazily. Vyhodnoť postup Alfy.

II.4. Klauzurní práce neúplná

V níže uvedené klauzuru si doplň sám otázky.

KLAUZURA

Společnost Massage, s. r. o. (sídlo a místo podnikání v ČR) podniká v oblasti prodeje speciálních vibračních cvičících a masážních stolů. Na veletrhu v Singapuru zahájila s čínským výrobcem XIANF (místo podnikání a sídlo v Xiamenu) jednání o uzavření smlouvy na dodávku masážních stolů. Dodávka měla být realizována v několika etapách. Smlouva byla uzavřena výměnou e-mailů 15. 10. 2011. Dodatečně byl přioobjednán jeden speciálně vybavený stůl, který byl určen pro majitelku společnosti Massage.

Ve smlouvě byly následující pro nás zajímavé doložky:

- a) Tato smlouva se řídí čínským právem s vyloučením jeho kolizních norem.
- b) Veškeré spory vyplývající z této smlouvy budou řešeny u Rozhodčího soudu při HK ČR a AK ČR, bude-li žalovat prodávající.
- c) Jednotlivé dodávky budou realizovány za podmínky FOB Sanya (přístav v Číně).
- d) Jednotlivé dodávky budou přichystány k přepravě 1 měsíc po zaslání návštějí, které určuje počet strojů v dodávce.
- e) Cena: viz katalog 2011.

Nastalé situace:

- a) První dodávka byla realizována v březnu 2012. Byla zcela v pořádku. Druhá dodávka došla do ČR poškozená – odřený lak, roztržené obaly atd.
- b) Třetí dodávka byla dodána do přístavu Sanya v září 2012. Do ČR k rukám kupujícího se dostala 10. 10. 2012. Vzhledem k velkému zájmu o stroje a malému zpoždění v dopravě neprovedl kupující obvyklou přijímací kontrolu a stroje zaslal dalším kupujícím. Asi měsíc poté začaly přicházet reklamace týkající se: nedostatečných nátěrů, nefunkčnosti strojů pokud jde o avizované funkce atd.
- c) Čtvrtá dodávka měla být realizována v prosinci 2012. Od prodávajícího nešly, i přes urgence, žádné informace. Teprve v lednu 2013 se ozval s tím, že zboží dodá v únoru. Důvodem byly povodně, které zasáhly jeden z výrobních závodů a zastavily v měsíci listopadu část výroby prodávajícího.
- d) U páté dodávky, která byla distribuována v ČR, se ozvala kupujícímu právní kancelář a upozornila ho, že při konstrukci stolů byl použit technický prvek, který má udělen pro území ČR patent. Výrobce v podstatě stroje od vlastníka patentu nedovoleně okopíroval.
- e) U dodávky dle b) zvažuje postup vůči prodejci. Není si jist úspěchem. U dodávky dle c) zvažuje náhradu škody. U dodávky dle d) zvažuje odstoupení od celé smlouvy.

Zadání: zformuluj svých deset otázek, které se mohou vázat k výše uvedené situaci.

III. Aplikační test Vídeňské úmluvy⁵

Pro zjištění toho, zda se Vídeňská úmluva použije, navrhuje použití následujícího aplikačního testu. Je možné vytvořit si i test jiný, nicméně je vždy nutné zkoumat všechny podmínky, které aplikaci Vídeňské úmluvy ovlivňují.

Test č. 1

1. Předmětný vztah lze kvalifikovat jako kupní smlouvu, vykazuje tedy znaky uvedené v člancích 30 a 53 Vídeňské úmluvy.

ANO – lze pokračovat v testu

NE – je nutné aplikovat jinou úpravu (mezinárodní smlouvu, národní právo)

2. Předmětem kupní smlouvy je zboží ve smyslu Vídeňské úmluvy.

ANO – lze pokračovat v testu

NE – je nutné aplikovat jinou úpravu (mezinárodní smlouvu, národní právo)

3. Nejedná se o kupní smlouvu vyloučenou článkem 2 Vídeňské úmluvy.

ANO – lze pokračovat v testu

NE – je nutné aplikovat jinou úpravu (mezinárodní smlouvu, národní právo)

4. Jedná se o kupní smlouvu ve smyslu článku 3 Vídeňské úmluvy (kupní smlouva v hraničních situacích).

ANO – lze pokračovat v testu

NE – je nutné aplikovat jinou úpravu (mezinárodní smlouvu, národní právo)

5. V kupní smlouvě je obsažen mezinárodní prvek ve smyslu článku 1 odst. 1 pís. a) nebo 1 odst. 1 pís. b) - prodávající a kupující mají v době uzavření smlouvy místa podnikání v různých smluvních státech nebo pokud jeden z nich (nebo oba) nemají místo

⁵ JUDr. K. Drličková, Ph.D.

podnikání ve smluvním státě a podle norem mezinárodního práva soukromého se má použít právního řádu některého smluvního státu.

ANO – lze pokračovat v testu

NE – je nutné aplikovat jinou úpravu (mezinárodní smlouvu, národní právo)

Poznámka: Článek 1 odst. 1 pís. b) nebude aplikován před českými soudy (výhrada dle článku 95). Případné spory ohledně určení místa podnikání řeší článek 10.

6. Mezinárodní prvek splňuje podmínky článku 1 odst. 2 – existence mezinárodního prvku byla stranami předvídatelná.

ANO – lze pokračovat v testu

NE – je nutné aplikovat jinou úpravu (mezinárodní smlouvu, národní právo)

7. V kupní smlouvě neexistuje ujednání stran, které by vylučovalo použití Vídeňské úmluvy jako celku (článek 6).

ANO – lze pokračovat v testu

NE – je nutné aplikovat jinou úpravu (mezinárodní smlouvu, národní právo)

Test č. 2

1. Existuje mezinárodní úmluva týkající se stejného okruhu otázek jako Vídeňská úmluva používající stejnou metodu úpravy a strany mají místo podnikání na území států, jež jsou smluvními stranami takové úmluvy.

NE – lze pokračovat v testu

ANO – je nutné zvážit aplikaci takové úmluvy na základě článku 90 a s přihlédnutím k ustanovením v této úmluvě

2. Existuje mezinárodní úmluva týkající se stejného okruhu otázek jako Vídeňská úmluva používající jinou metodu úpravy (např. kolizní) a strany mají místo podnikání na území států, jež jsou smluvními stranami takové úmluvy.

NE – lze pokračovat v testu

ANO – lze předpokládat přednost aplikace přímé metody, mohou se však objevit pochybnosti, je proto nutné zvážit i ustanovení obsažená v druhé úmluvě

3. Prodávající a kupující mají místa podnikání ve smluvních státech Vídeňské úmluvy, které mají stejnou nebo velmi podobnou úpravu (hmotněprávní, národní) otázek, na které se vztahuje úmluva, a tyto státy učinily výhradu dle článku 94.

NE – lze pokračovat v testu

ANO – Vídeňská úmluva se nepoužije

4. Prodávající nebo kupující (nebo oba) mají místo podnikání ve smluvním státě, který má více územních jednotek, v nichž platí různé právní úpravy otázek upravených Vídeňskou úmluvou, a tento stát učinil výhradu dle článku 93.

NE – lze pokračovat v testu

ANO – je nutné zkoumat, zda má strana místo podnikání v územní jednotce, na kterou Vídeňská úmluva dopadá

5. Prodávající nebo kupující mají místo podnikání ve smluvním státě, který učinil výhradu dle článku 92.

NE – lze pokračovat v testu

ANO – Vídeňská úmluva se nepoužije v té části, která je zasažena výhradou

6. Prodávající nebo kupující mají místo podnikání ve smluvním státě, který učinil výhradu dle článku 96.

NE – lze pokračovat v testu

ANO – Vídeňská úmluva se použije s výjimkou článků 11, 29 a ustanovení části II, která připouštějí, aby kupní smlouva byla uzavřena, dohodou měněna nebo ukončena nebo aby nabídka, její přijetí nebo jiný projev vůle se uskutečnil v jakékoli jiné formě než písemné

7. Jsou splněny požadavky na dobu přístupu států k Vídeňské úmluvě dle článku 100.

NE – je nutné použít jinou normu

ANO – Vídeňská úmluva se použije

IV. Smluvní doložky v mezinárodní obchodní praxi

IV.1. Rozbor a návod k tvorbě smluvních doložek⁶

Princip autonomie vůle stran, promítnutý v oblasti smluvního práva do principu smluvní volnosti, dominuje smlouvám v mezinárodním obchodě. Princip smluvní volnosti není jen právně filozofickým základem vztahu stran smlouvy. Důsledky jeho dopadu jsou navýsost pragmatické. Strany mohou předem minimalizovat nejistotu ve vzájemných vztazích. Mohou zmírnit rizika týkající se způsobu a místa řešení sporů, mohou vyplnit některé mezery přímé úpravy ve Vídeňské úmluvě, mohou vyloučit Vídeňskou úmluvu nebo upravit další otázky stojící uvnitř či mimo režim Vídeňské úmluvy.

V předmětech realizovaných na našem oboru se snažíme studentům prezentovat nejenom právní úpravu danou právními předpisy. Studenty upozorňujeme rovněž na nedostatky právních norem a na mechanismy, jak prostřednictvím smluvních nástrojů dopadu těchto nedostatků předejít. V základu předpokládáme znalosti studentů z předmětu Mezinárodní právo soukromé, v němž si osvojují schopnost formulace režimových doložek – volby práva, volby sudiště či derogace obecných soudů a prorogace rozhodčího řízení. Předmět Právo mezinárodního obchodu propojuje tyto nabyté dovednosti s možnostmi vyloučení přímé úpravy a vyplnění mezer přímé úpravy. Klauzurní práce může, jak bylo uvedeno výše, obsahovat doložky jako součást skutkového stavu, který studentům předkládáme. Studenti proto musí ve svých odpovědích s těmito doložkami pracovat, zabývat se jejich platností a dopadem na úpravu práv a povinností smluvních stran, eventuálně v případě konstatování nemožnosti realizace takové smluvní doložky navrhnout mechanismus řešení od výběru relevantní právní normy po její aplikaci a zkonstatování výsledného řešení. Možnou formou testování je také požadavek na formulaci takové smluvní doložky, která bude reagovat na popsany skutkový stav a bude odpovídat zadaným požadavkům směrem k výsledné úpravě práv a povinností smluvních stran.

Smluvní doložky týkající se režimu řešení sporů:

- rozhodčí doložka pro řešení sporů před stálým rozhodčím soudem,
- rozhodčí doložka pro řešení sporů v řízení ad hoc,
- rozhodčí doložka umožňující rozhodcům řešit spor jako *amiable compositeur* nebo dle *aequity*,
- prorogační doložka.

Smluvní doložky týkající se právního režimu smluvního závazkového vztahu:

- doložka o volbě práva bez vazby na Vídeňskou úmluvu,
- doložka o volbě národního práva vylučující Vídeňskou úmluvu,
- doložka vyplňující mezery při současné aplikaci Vídeňské úmluvy,

⁶ Tato část vznikala postupně na oddělení za pomoci učitelů a doktorandů katedry. Konkrétně mimo již uvedených autorů také JUDr. R. Chlebcové, Ph.D., JUDr. R. Kališe, Ph.D., JUDr. J. Knapové, JUDr. J. Herbočzkové, Ph.D., JUDr. P. Myšákové, Ph.D., JUDr. P. Bohunové, Ph.D., JUDr. K. Říhové, Ph.D. Do této závěrečné podoby ji přepracoval JUDr. J. Valdhans, Ph.D.

- doložka umožňující aplikaci *lex mercatoria*,
- doložka umožňující současnou aplikaci Vídeňské úmluvy a *lex mercatoria*.

Smluvní doložky týkající se Vídeňské úmluvy, případně vyplňující její mezery:

- doložka včleňující obchodní podmínky do smlouvy (inkorporační doložka),
- doložka reagující na problémy spojené s článkem 11 Vídeňské úmluvy,
- doložka vylučující automatické použití obchodních podmínek druhé strany (omezení jevu „bitva forem“),
- formulace dodací podmínky (využití INCOTERMS),
- formulace platební podmínky (při hladkém platu, při dokumentárních platech),
- formulace reklamačních doložek při reakci na nedostatky v úpravě Vídeňské úmluvy (vady zjevné, vady skryté, doba přejímky a povinnost kontroly, režim přejímky, doba pro oznámení u vad zjevných, doba pro oznámení a běh lhůty u vad skrytých, forma oznámení, doba oznámení),
- formulace smluvní záruky (se smluvním ošetřením okolností aplikace čl. 39 odst. 2 Vídeňské úmluvy),
- smluvní ošetření okolností upravených článkem 42 odst. 2 písm. a) Vídeňské úmluvy (obrana pomocí smluvní doložky kupujícího pro tvrzení, že nevěděl nebo vědět nemohl o právu nebo nároku založeném na průmyslovém nebo jiném duševním vlastnictví),
- formulace fixní povahy smlouvy (s možností odstoupení v režimu Vídeňské úmluvy, nebo s variantou „automatického“ zániku smlouvy apod.),
- doložky vážící se ke kupní ceně (měnová s automatickým přepočtem kupní ceny, měnová s jednací variantou či cenovou arbitráží, klouzavá doložka s jednací variantou),
- formulace smluvní pokuty v režimu Vídeňské úmluvy (způsob výpočtu, vazba na plnění povinnosti, případně i maximální výše, vztah k náhradě škody, vyšší moci a úrokům z prodlení),
- formulace smluvní pokuty dle doporučení MOK v Paříži,
- smluvní ošetření aplikace čl. 78 Vídeňské úmluvy (úprava výše úroků z prodlení),
- doložka vyšší moci v režimu Vídeňské úmluvy (vyplňující zdánlivé mezery této úpravy),
- doložka vyšší moci reagující na ukončení smlouvy,
- doložka vylučující některé nároky z porušení smlouvy, např. limitace náhrady škody.

Další doložky:

- stabilizační doložka,
- hardship doložka.

IV.2. Rozhodčí doložky

Jako příklady pro formulaci doložek pro řízení **před stálým rozhodčím soudem** v prostředí ČR lze uvést následující typy (vzorové doložky RS při HK a AK ČR):

- **rozhodovat bude jeden rozhodce:**

„Všechny spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky podle jeho Řádu a Pravidel jedním rozhodcem jmenovaným předsedou Rozhodčího soudu.“

- **rozhodovat budou tři rozhodci:**

„Všechny spory vznikající z této smlouvy a v souvislosti s ní budou rozhodovány s konečnou platností u Rozhodčího soudu při Hospodářské komoře České republiky a Agrární komoře České republiky podle jeho Řádu a Pravidel třemi rozhodci.“

- **doporučené znění dodatku s rozhodčí doložkou k existujícím smlouvám:**

„Smluvní strany se dohodly na uzavření dodatku č. ... ke smlouvě č. ... ze dne ... v tomto znění:

zde uvést příslušné dohodnuté znění rozhodčí doložky (viz výše).“

V dne

Podobně také např. **Institute of the Chamber of Commerce** poskytuje vzorové doložky:

- „If within any time the parties have not been able to reach a settlement, parties hereby agree that said dispute, controversies and claims shall be settled by arbitration in accordance with the ICC rules of the arbitration Institute of the Chamber of Commerce in Prague. The place of arbitration shall be Prague - Czech Republic. The language to be used in the arbitrage proceeding shall be Czech.“
- „Všechny spory, které vzniknou z této nebo jiné smlouvy uzavřené mezi nimi nebo v souvislosti s ní, budou rozhodovány v rozhodčím řízení před jediným rozhodcem zapsaným v seznamu rozhodců Institute of the Chamber of Commerce se sídlem v Praze, IČ: 26995204, a jmenovaným v souladu s Jednacím řádem a dalšími pravidly rozhodců asociovaných u Institute of the Chamber of Commerce publikovanými na www.icc-cs.net, se kterými se strany před podpisem této smlouvy seznámily a vyslovily výslovný souhlas s tím, že podle nich bude v řízení postupováno ve smyslu ustanovení § 19 odst. 1 zákona č. 216/1994 Sb. Strany se výslovně dohodly, že ústního jednání a odůvodnění rozhodčího nálezu není třeba. Místem rozhodčího jednání bude Praha.“

Jako další příklady mohou sloužit:

Chamber of Commerce and Industry of Geneva

„Any dispute arising with respect to or in connection with this agreement shall be finally decided by one or more arbitrators in accordance with Rules of Arbitration of the Chamber of Commerce and Industry of Geneva.“

Zurich Chamber of Commerce

„All disputes arising out of or in connection with the present agreement, including disputes on its conclusion, binding effect, amendment and termination, shall be resolved, to the exclusion of the ordinary courts by an Arbitral Tribunal (by an three person Arbitral Tribunal/sole arbitrator) in accordance with the International Arbitration Rules of the Zurich Chamber of Commerce. The decision of the Arbitral Tribunal shall be final, and the parties waive all challenge of the award in accordance with Art. 192 Private International Law Statute.“

Netherlands Arbitration institute – Rotterdam

„All disputes arising in connection with the present contract, or further contracts resulting therefrom, shall be finally settled in accordance with the Rules of the Netherlands Arbitration institute.

- *the arbitral tribunal shall be composed of one/three arbitrators*
- *the place of arbitration shall be ...*
- *the arbitration procedure shall be conducted in ...“*

American Arbitration Association

„Any controversy or claim arising out of or relating to this contract shall be determined by arbitration in accordance with International Arbitration Rules of the American Arbitration Association.“

Za příklad kvalitního zpracování doložky pro řízení **ad hoc** může sloužit následující doložka⁷:

„Smluvní strany se současně dnešního dne dohodly, že veškeré majetkové spory, které vzniknou z kupní smlouvy shora, budou rozhodovány v rozhodčím řízení podle zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a o výkonu rozhodčích nálezů (dále jen „zákon o rozhodčím řízení“), tzn. s vyloučením pravomoci obecného soudu, a to za následujících podmínek:

1. *Určení rozhodce, místo konání rozhodčího řízení, určení náhradního rozhodce*

Smluvní strany určují za jediného rozhodce pro rozhodování majetkových sporů, které in eventum vzniknou z kupní smlouvy shora, xxx, advokáta se sídlem v Ústí nad Labem, Wolkerova 84. Rozhodčí řízení se bude konat v sídle rozhodce. Jestliže xxx nepřijme funkci rozhodce, vzdá se jí nebo tuto funkci odmítne vykonávat, případně

⁷ http://pravniradce.ihned.cz/c4-10078240-11296390-F00000_d

stane-li se nemožným, aby tento spor jmenovaný jako rozhodce rozhodoval, je prodávající oprávněn určit jiného rozhodce z řad advokátů, a to v termínu do 60 dnů ode dne zjištění skutečnosti vedoucí pro určení náhradního rozhodce.

2. Forma rozhodčího řízení, výše a splatnost rozhodčího poplatku (odměny)

Rozhodčí řízení bude probíhat pouze písemně, tj. bez ústního projednání věci. Rozhodčí řízení se zahajuje na základě podané rozhodčí žaloby odeslané rozhodci do jeho sídla s tím, že nejpozději do 10 dnů ode dne podání žaloby musí žalobce zaplatit rozhodčí poplatek, který činí částku 3 000 Kč z hodnoty sporu do 50 000 Kč a částku 5 000 Kč, pokud hodnota sporu bude přesahovat 50 000 Kč.

3. Náležitosti rozhodčí žaloby

Rozhodčí žalobu je nutné zaslat rozhodci ve dvojím vyhotovení. Z rozhodčí žaloby musí být patrné, komu je určena, kdo ji činí, které věci se týká a co se sleduje. Rozhodčí žaloba musí obsahovat vylíčení rozhodujících skutečností, označení důkazů, jichž se žalobce dovolává, a musí z ní být dále patrné, čeho se žalobce domáhá. K rozhodčí žalobě musí být přiložena tato smlouva nebo její úředně ověřená kopie. Listinné důkazy musejí být předloženy v originálech nebo v úředně ověřených kopiích.

4. Náhrada nákladů rozhodčího řízení

Účastník, který v rozhodčím sporu nebude procesně úspěšný, nahradí účastníku, který bude mít ve věci plný úspěch, náklady rozhodčího řízení, tj. zaplacený rozhodčí poplatek, hotové výdaje (např. poštovné, poplatky uhrazení za opatření důkazu potřebného k uplatnění práva) a dále odměnu advokáta podle sazby dle vyhlášky č. 484/2000 Sb. a hotových výloh podle vyhlášky č. 177/1996 Sb., byl-li procesně úspěšný účastník ve sporu právně zastoupen advokátem. Účastník, který neměl úspěch ve věci, je dále povinen uhradit rozhodci hotové výdaje rozhodce související s rozhodčím řízením (tj. poštovné a výdaje spojené s provedením důkazů prostřednictvím dožádaného soudu).

O povinnosti nahradit náklady rozhodčího řízení rozhodne v rozhodčím nálezu, a to s přihlédnutím k poměru, v jakém ten který účastník byl ve sporu úspěšný.

5. Ujednání o rozhodnutí podle zásad spravedlnosti a o vydání rozhodčího nálezu bez odůvodnění

„Rozhodce může vzniklý spor mezi stranami rozhodnout podle zásad spravedlnosti. Vydaný rozhodčí nález nebude obsahovat odůvodnění. V ostatním se práva a povinnosti rozhodce a účastníků budou řídit zákonem o rozhodčím řízení a podpůrně občanským soudním řádem“.

Rozhodčí doložka umožňující rozhodcům spor řešit jako *amiable compositeur* nebo dle *aequity*

Úvod do problematiky

Co je třeba rozumět pod pojmem „*amiable compositeur*“? Především jde o pojem z frankofonní právní oblasti (viz případ Hanin), kdy mají rozhodci rozhodovat podle práva,

podle právních zásad, ale jsou oprávněni zasáhnout do účinků aplikace konkrétní právní normy, a to za účelem nalezení nejspravedlivějšího řešení konkrétní situace.

Odlišný charakter má rozhodování „*ex aequo et bono*“, kdy jde spíše o rozhodování v oblasti morální než právní. Nicméně je pravdou, že obě tyto kategorie je složité vzájemně odlišit. Otázky tohoto rozhodování se nicméně objevují i v souvislosti s Vídeňskou úmluvou, zejména s problematikou náhrady škody.

Vloží-li smluvní strany do rukou rozhodce možnost rozhodovat *ex aequo et bono* (*amiable compositeur*) začleněním příslušné doložky, jedná se podle některých autorů o „generální oprávnění“ rozhodnout případně *contra legem*, měnit účinky právních norem, odchylovat se od konkrétních norem, příp. akceptovat námitky stran, které konkrétní právní řád nezná, nebo odmítat námitky, které naopak právní řád zná apod. Vše je nicméně podmíněno tím, že rozhodce bude hledat nejspravedlivější řešení dané situace. Takového rozhodce lze poté považovat za „*amiable compositeur*“. Charakteristická je flexibilita rozhodování ve snaze dosáhnout spravedlivého řešení, přestože čistě z právního pohledu nemusí jít o řešení správné.

V případě, že se strany rozhodnou použít tyto doložky, je nutné v první řadě respektovat postoj relevantních právních řádů (*lex arbitri*, místo výkonu), zda připouští tyto formy rozhodování a jaké klade na tyto formy rozhodování konkrétní požadavky.

Vedle toho je také nutné brát v potaz princip autonomie vůle smluvních stran, kterou smluvní strany ve smlouvě projeví – tzn. rozhodce je v tomto typu rozhodování vázán především jednotlivými ustanoveními smlouvy (zda smluvní strany umožnily tento mechanismus rozhodování).

Při zvažování, zda rozhodcům umožnit rozhodování nastíněným způsobem, lze brát v potaz argument nalezení nejspravedlivějšího řešení. Je nutné si však uvědomit, že rozhodci získají značnou volnost v oblasti rozhodování. Odhadnout výsledek sporu se proto může stát obtížné.

Právní úprava

Vzorový zákon o mezinárodní obchodní arbitráži (dílo Komise UNCITRAL) upravuje možnost rozhodovat podle *equity* nebo jako *amiable compositeur* v článku 28 odst. 3, kde hovoří o možnosti takto rozhodovat, ale pouze s výslovným pověřením smluvních stran. Podobně také Washingtonská úmluva o řešení sporů z investic mezi státy a občany ve článku 42 odst. 3 umožňuje spor rozhodnout podle zásady *ex aequo et bono*, jestliže se na tom strany dohodnou.

Česká úprava je obsažena v § 25 odst. 3 ZRŘ, který se podle mnohých autorů týká, vzhledem ke svému zařazení, pouze práva hmotného (nikoli procesního). Je opět nutná dohoda stran pro případné rozhodování *ex aequo et bono*, není umožněno rozhodování jako *amiable compositeur*.

IV.3. Prorogační doložka

Prorogační doložkou ve smlouvě - *prorogatio fori* - mohou strany založit pravomoc soudů, které by v případě sporu byly příslušné k rozhodování. Jde o *projev autonomie vůle stran* v procesní oblasti. V rámci prorogace lze sjednat i příslušnost určitého konkrétního soudu, avšak pouze do té míry, do jaké to umožňují vnitrostátní procesní předpisy daného státu.⁸

Prorogační doložka⁹ vhodně doplňuje doložku o volbě práva, pomocí níž strany projevují svou autonomii vůle v oblasti kolizní. Kombinace těchto dvou doložek umožňuje propojit sudiště s rozhodným právem, což je z praktického pohledu vhodné řešení.

Právní úpravu pro situace, kdy je prorogační doložkou ujednána příslušnost soudu členského státu EU, a to bez ohledu na bydliště stran prorogační doložky, podává článek 25 nového Nařízení Brusel I (Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) č. 1215/2012 ze dne 12. 12. 2012 o příslušnosti a uznávání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech). Příslušnost podle tohoto ustanovení je koncipována jako výlučná. Vztah prorogační doložky a smlouvy hlavní je koncipován jako vztah vzájemně autonomní¹⁰.

Možnost prorogace je upravena i v paralelní **Luganské úmluvě o pravomoci soudů a uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech občanskoprávních a obchodních** (státy Evropského sdružení volného obchodu), a to v článku 23.

Doporučení pro formulaci doložky

Formulace prorogační doložky není složitá. Strany v této smlouvě uvedou, soudy jakého státu budou řešit případné spory vyplývající z daného smluvního vztahu. Soudy mohou být určeny přímo v doložce (např. místně příslušné německé soudy) nebo může být stanoveno kritérium, podle kterého se pravomoc určí (např. obecný soud prodávajícího v době vzniku sporu).

Strany by měly v prorogační doložce vymežit, jaké spory (všechny či pouze některé) vyplývající z jejich smluvního vztahu nebo s ním související budou řešeny před určeným soudem. Aby strany pokryly veškeré možné spory související se smlouvou, doporučuje se věcnou působnost této doložky formulovat velice pečlivě. Zejména je vhodné do působnosti doložky výslovně zahrnout i spory týkající se platnosti smlouvy a následků její neplatnosti.

Prorogační doložka také může upravit, zda prorogovaná pravomoc je výlučná nebo nevýlučná.¹¹

Ač např. Nařízení Brusel I umožňuje různé formy uzavření této doložky, doporučuje se uzavřít tuto smlouvu písemně (nejjednodušší je začlenit ji do smlouvy hlavní). Tímto postupem se výrazně zvyšuje právní jistota stran.

⁸ Obvyklé je, že tyto vnitrostátní předpisy umožňují sjednání pouze místní příslušnosti - viz např. § 89a OSŘ.

⁹ Popřípadě rozhodčí doložka, kterou strany přenesly pravomoc rozhodovat případné spory mezi nimi na rozhodce.

¹⁰ Viz také judikatura SDEU C-269/95 *Benincasa vs. Dentalkit Srl*.

¹¹ Pokud to strany neuvědou, Nařízení Brusel I předpokládá výlučnou pravomoc.

Společně s platnou doložkou o volbě práva umožňuje prorogační smlouva „přemístit“ případ z oblasti transnacionální do oblasti teritoriální působnosti konkrétního právního řádu. I když strany neuzavřely dohodu o volbě práva, tak pokud je platně uzavřena prorogační doložka, ve velké většině případů je i v takové situaci zamezeno dohadům o aplikovatelném kolizním právu, neboť se použijí kolizní normy fóra.¹²

Jako vzor lze uvést:

„Veškeré spory vyplývající z této smlouvy, jakož i spory týkající se platnosti či existence smlouvy, budou řešeny u soudu v místě sídla prodávajícího.“

nebo

„Veškeré spory vyplývající z této smlouvy, jakož i spory týkající se platnosti či existence smlouvy, budou řešeny u českých soudů / u soudu v Praze / u krajského soudu v Brně.“

¹² Převažuje zásada použití kolizních norem lex fori, více viz Rozehnalová, N.: Smlouva o příslušnosti soudů z pohledu Úmluvy o soudní pravomoci a příslušnosti a uznání a výkonu soudních rozhodnutí v občanských a obchodních věcech z roku 1968, in *Ročenka evropského práva*, svazek II, 1996, Brno: MU, 1997, s. 87 an.

IV.4. Volba práva

Úvod do problematiky

Základní zásadou soukromého práva je autonomie vůle stran. V oblasti kolizního práva, přesněji v oblasti smluvních závazkových vztahů s mezinárodním prvkem, se tato zásada projevuje tzv. **volbou práva**. Strany smlouvy mají možnost dohodnout se, jakým právem se bude řídit jejich závazkový právní poměr (obligační statut). Institut volby práva (*lex electa*, *lex voluntatis*) v mezinárodním právu soukromém je znám většině právních řádů.

Lze doporučit, aby strany do smlouvy zahrnuly i prorogační doložku, popř. rozhodčí doložku.¹³ Kombinace jedné z těchto procesních doložek s doložkou o volbě práva umožňuje stranám rozhodnout, kde (popř. jak¹⁴) by se řešil případný spor a jakým hmotným právem se smlouva řídí.

Doložka o volbě práva představuje samostatné smluvní ujednání, které je autonomní – právně nezávislé na smlouvě. Proto se může stát, že toto ujednání bude platné a základní smlouva nikoli, nebo naopak.

Není vyloučeno, aby se jednotlivé součásti právního vztahu řídily různými právními řády (štěpení smluvního statutu).

Na začátku posuzování jakéhokoli smluvního vztahu je nutné si zodpovědět otázku, jaká metoda – kolizní či přímá – má být na daný případ aplikována. Vztah mezi metodou kolizní a přímou je takový, že kolizní metoda je považována za metodu obecnou a přímá metoda je metodou zvláštní. Pokud tedy existuje soubor přímých norem, do jehož působnosti konkrétní případ spadá, je nutné aplikovat normy přímé.¹⁵ U těchto přímých norem následně záleží, zda účastníkům dovolují, aby si ve smlouvě sjednali odchýlnou úpravu nebo dokonce použití těchto norem zcela vyloučili (jak činí například Vídeňská úmluva v článku 6).

Právní úprava

V dosahu soudů členských států EU upravuje volbu práva pro smluvní závazkové vztahy uzavřené po 17. prosinci 2009 Nařízení Řím I (Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. 6.2008 o právu rozhodném pro závazkové vztahy). Základní úprava je obsažena v článku 3, který dopadá na smlouvy obecně, s výjimkou smluv o přepravě zboží, smluv spotřebitelských a smluv pojistných. Na tomto místě se budeme zabývat pouze onou úpravou základní.

Základní koncept volby práva v Nařízení Řím I je postaven na neomezené kolizní volbě práva, kdy si strany mohou pro vzájemný závazkový vztah zvolit právní řád státu bez ohledu na to, zda se jedná o členský stát EU, nebo stát třetí. Volba může dopadat jak na celou smlouvu, tak na její část. Prostřednictvím článku 3 není možné zvolit pro smlouvu nestátní prostředky úpravy. To neznamená, že smlouva nemůže na nestátní prostředky úpravy odkazovat, nicméně jejich použití je determinováno přístupem, který k nim zastává rozhodné právo.

¹³ Pomocí těchto doložek strany realizují svou autonomii vůle v procesní oblasti.

¹⁴ V případě rozhodčí doložky je autonomie vůle stran a jejich dispozice řízením vyšší.

¹⁵ Kolizní metoda by se v tomto popisovaném případě použila pouze na vyplnění případných mezer v úpravě přímé – k určení subsidiárního statutu.

Volba práva může být realizována jak v okamžiku vzniku smlouvy, tak i později. Může také dojít ke změně volby práva, dodržena však musí být zásada, že následná volba práva se nesmí dotknout formální platnosti dohody nebo nepříznivě zasáhnout práva osob třetích.

Podoba volby práva (nikoli forma):

- volba práva výslovná realizovaná buď ve smluvní doložce, nebo v samostatné smlouvě. Splnění formálních náležitostí doložky o volbě práva bude zkoumáno podle práva určeného dle článku 11 Nařízení Řím I.
- volba práva jasně vyplývající ze smlouvy,
- volba práva jasně vyplývající z okolností případu.

Omezení volby práva i v základní rovině je dáno pro situace, kdy se veškeré prvky tohoto závazkového vztahu významné pro určení rozhodného práva s výjimkou volby práva nachází v jiné zemi, než je země, jejíž právo bylo zvoleno. V takovém případě nelze volbou práva vyloučit kogentní normy této jiné země (viz článek 3 odst. 3 Nařízení Řím I). Obdobně nelze vyloučit dopad kogentních norem unijního práva, jestliže se veškeré prvky závazkového vztahu významné pro určení rozhodného práva s výjimkou volby práva nachází v jednom nebo více členských státech EU (viz článek 3 odst. 4 Nařízení Řím I).

Speciální úpravu volby práva **pro rozhodčí řízení** upravuje **zák. č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním v § 119**. I zde je primárním hraničním určovatelem pro smluvní závazkové vztahy volba práva, a to bez jakýchkoli dalších omezení.

Vztah k volbě práva lze identifikovat také v **Úmluvě OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží** (dále jen „Vídeňská úmluva“) obsahující soubor přímých norem. Pokud daný případ spadá do působnosti Úmluvy, aplikují se na něj tyto přímé normy a k řešení pomocí kolizní metody se nepřistupuje. Přímá metoda jako metoda zvláštní má přednost.

Vídeňská úmluva má ale povahu dispozitivní, proto je možné její jednotlivá ustanovení, popř. celou Úmluvu, vyloučit. Toto umožňuje čl. 6: *„Strany mohou vyloučit použití této Úmluvy nebo, s výjimkou článku 12, kteréhokoli jejího ustanovení, nebo jeho účinky změnit.“*

Doporučení pro formulaci doložky

Formulace doložky o volbě práva může být velice prostá. Stačí uvést, jaké právo strany zvolily pro regulaci daného smluvního vztahu.

Nejasnosti mohou vznikat v těch oblastech, které spadají do působnosti přímých norem – typicky do působnosti Vídeňské úmluvy. Pokud totiž strany zvolí právní řád státu, který je smluvním státem Vídeňské úmluvy, mohla by vyvstat otázka, zda má být použito vnitrostátní hmotné právo daného státu (typicky obchodní zákoník) nebo Vídeňská úmluva. Vídeňská úmluva jako soubor přímých norem má přednost. Strany sice mají možnost použití Vídeňské úmluvy odsunout (čl. 6), ale to bez dalšího neprovedou tím, že zvolí právní řád smluvního státu. V tomto případě se tedy použije VÚ a až případné mezery budou vyplněny zvoleným právem.¹⁶

¹⁶ Zvolené právo tedy bude subsidiárním statutem.

- „Smlouva se řídí českým právem. Otázka případné náhrady škody a její limitace bude řízena polským právem.“
- „Tato smlouva, její vznik, plnění či porušení se budou řídit českým právem. Otázka případného postupu pohledávky včetně dalších s tímto procesem spojených otázek se bude řídit německým právem.“
- „Smlouva se řídí českým právem s vyloučením Úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží.“

Jestliže strany chtějí vyloučit použití Vídeňské úmluvy a zároveň zvolit právní řád smluvního státu, doložka by měla být doplněna dovětkem „s vyloučením dopadu Vídeňské úmluvy OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží“, popř. jiným dovětkem stejného významu.¹⁷

Pokud strany v doložce uvedou, že jejich právní vztah se bude řídit konkrétním předpisem, např. rakouským ABGB, je tato volba (v závislosti na dalších okolnostech) většinou teorie chápána jako vyloučení Vídeňské úmluvy. Nicméně doporučujeme spíše výslovné vyloučení.

Zvolí-li strany (na jejichž právní vztah by se použila Vídeňská úmluva) právo nesmluvního státu, přiklání se teorie k tomu, že došlo k jejímu vyloučení.

Společně s platnou prorogační smlouvou umožňuje doložka o volbě práva „přemístit“ případ z oblasti transnacionální do oblasti teritoriální působnosti konkrétního právního řádu.

¹⁷ Pak se jedná o doložku o volbě národního práva vylučující Vídeňskou úmluvu.

IV.5. Možnost aplikace *lex mercatoria*, současná aplikace Vídeňské úmluvy a *lex mercatoria*

Úvod do problematiky

Lex mercatoria lze stručně charakterizovat jako „svébytný systém norem vznikajících mezi mezinárodními obchodníky“. Vzhledem k tomu, že *lex mercatoria* pružněji (oproti rigidnějším národním úpravám) reaguje na realitu mezinárodního obchodního styku, může být jeho použití pro mezinárodní obchodní transakci často vhodnější. Normy obsažené v *lex mercatoria* nevznikly v rámci legislativní činnosti státu či států, ale v praxi a v rámci činnosti různých mezinárodních organizací, obchodních komor apod. Vznikaly tedy jak živelně (praxí), tak i uměle (činností mezinárodních organizací). Původní středověké *lex mercatoria* bylo zpravidla vymezováno jako jednotné právo obyčejového původu s mezinárodním dosahem. Bylo zformováno zejména unifikujičím charakterem práva význačných tržních míst (Janov, Benátky, Florencie, Hamburg a další německá hansovní města atd.), existencí zvláštních soudů, aktivitami veřejných notářů a univerzalitou mořských obyčejů. Středověké *lex mercatoria* se tedy rozvinulo v systém obyčejových norem uznávaných obchodníky a sloužících k rozhodování sporů mezi nimi u zvláštních arbitrážních soudů. Jeho utváření bylo spontánní, neregulované „uměle“. Vzhledem k dispozitivnosti norem upravujících smlouvy a vzhledem k možnostem řešit spory před rozhodci, se tyto vztahy vymykají kontrole státu. Státní právo bylo pro mezinárodní obchod pramenem s minimálním významem. Renesance myšlenek *lex mercatoria* se objevila v 60. letech 20. století.

Za základní pilíře *lex mercatoria* je považována existence autonomie vůle, prosazování zásady *pacta sunt servanda* a rozvoj mezinárodní arbitráže. Jedná se o institut mimořádně citlivý na změny v oblasti politické, ekonomické i společenské. *Lex mercatoria* respektuje suverenitu států. Mezinárodní obchodníci ovšem využívají specifické instituce, které v rámci jejich komunity požívají vysoké autority. Ty realizují vlastní kvazilegislativní činnost, např. vydáváním formulářových smluv a obchodních podmínek. Existence arbitrážních orgánů zabezpečuje aplikaci norem, které jsou společenstvím vytvářeny. Obchodní společenství disponuje též řadou neformálních donucovacích prostředků, jako jsou penále, disciplinární opatření, zanesení do rejstříků, vyloučení ze společenství a podobné sankce.

Další vývoj v této oblasti je výrazně pragmatický, poznamenaný snahou o vytváření do jisté míry umělých ucelených souborů, které mají schopnost regulovat vztah bez nutnosti odkazu na národní právo.

Za součásti *lex mercatoria* jsou považovány:

- **mezinárodní obchodní zvyklosti** - formulované (např. MOK, INCOTERMS) i neformulované (písemně nezachycené).
- **obecně uznávané principy či zásady** - někdy chápány jako obecné zásady právní uznané civilizovanými národy (čl. 38 odst. 1 písm. c) Statutu Mezinárodního soudního dvora). Další vymezení vyplývají z komparativního srovnání právních řádů či systémů. Řada obecných zásad pochází z práva římského.
- **institucionalizované produkty smluvní svobody**, jako jsou formulářové smlouvy či obchodní podmínky vytvářené nikoli na úrovni dvou smluvních stran pro jejich konkrétní právní vztah, nýbrž pro obecné použití a nekonkretizované případy. Zajímavým produktem jsou formulářové smlouvy vytvářené mezinárodními organizacemi, jako jsou podmínky EHK OSN, FIDIC, WIPO, GAFTA atd.

- „**guide**“, tedy právní návody.
- **uměle vzniklé soubory zásad mezinárodních smluv** či smluvního práva vytvářené nikoli na bázi zástupců států, nýbrž soukromě (Principy evropského smluvního práva, Zásady mezinárodních obchodních smluv vypracované organizací UNIDROIT).

Použití *lex mercatoria*

Existuje několik možných způsobů aplikace *lex mercatoria*:

- **subsidiární aplikace** - tzn. aplikace v rámci mezí daných kogentními normami určeného práva; tento případ nečiní žádné problémy. Problémy jsou u určení práva rozhodci či soudci v případě formulace právní normy tak, jak je tomu např. v českém ZRR v § 37 nebo čl. 4 Nařízení Řím. Toto pojetí je nejméně vstřícné k možnosti aplikace *lex mercatoria* a omezuje ji na rozsah smluvní svobody v rámci vnitrostátního práva.
- **rovnocenná aplikace** - při které je *lex mercatoria* rovnocenné s aplikací národního práva některého státu - tento případ je velmi vstřícný k myšlence *lex mercatoria*; existují zde dvě varianty. V prvním případě je dána možnost volby právního režimu stranám i rozhodcům (pokud strany volbu nerealizovaly), ve druhém případě je možnost zachována jen stranám.
- **přednostní aplikace** - tzn., že na soukromoprávní vztahy s mezinárodním prvkem, které spadají svým předmětem do této oblasti, budou aplikovány normy *lex mercatoria* bez dalšího, tzn. bez jakékoli opory v pozitivním právu konkrétního státu.

Doporučení pro formulaci doložky

Odkaz lze realizovat doložkou či zvláštní smlouvou. Nejčastější je odkaz v podstatě kolizní, kdy strany místo na některý národní právní řád odkazují na „*lex mercatoria*“ a výslovně uvádějí tento termín. Vedle toho je možné odkázat na „*mezinárodní obchodní zvyklosti*“, na „*právo platné mezi mezinárodními obchodníky*“ nebo na „*obecné zásady platné mezi mezinárodními obchodníky*“.

- „*Smlouva a veškeré vztahy z ní vyplývající se budou řídit právem platným mezi mezinárodními obchodníky.*“
- „*Smlouva a všechna práva a povinnosti z ní vyplývající se budou řídit mezinárodními obchodními zvyklostmi.*“

IV.6. Inkorporační doložka

Úvod do problematiky

V současné době je v oblasti mezinárodního obchodu běžným jevem **tzv. standardizované uzavírání smluv**. Ke standardizovaným formám uzavírání smluv řadíme především:

- obchodní podmínky,
- formulářové smlouvy,
- guide (právní návody).

Ad obchodní podmínky

Obchodní podmínky lze charakterizovat jako **předem zpracované písemné soubory termínů, které lze použít pro neurčité množství podobných obchodních operací** (zpravidla obsahují údaje o jakosti, záručních lhůtách, odpovědnosti, přechodu vlastnického práva a nebezpečí, platební údaje, údaje o způsobu řešení sporů či volbě práva atd.). Lze je klasifikovat podle více hledisek:

- z hlediska smluvní svobody na **vzorové a adhezní**:
 - vzorové – smluvní strana, která je navrhuje, předpokládá, že budou předmětem jednání;
 - adhezní – další jednání se nepředpokládá a druhá strana má pouze možnost podmínky přijmout či nepřijmout (typicky v bankovníctví nebo v praxi velkých obchodních řetězců).
- z hlediska subjektu, který obchodní podmínky vypracoval na **zpracované mezinárodní organizací, vydané obchodními společnostmi či svazy** majícími významné postavení v obchodu s určitou komoditou nebo **vypracované individuálním obchodníkem**.

Vídeňská úmluva a obchodní podmínky

- Uzavírání smlouvy s odkazem na obchodní podmínky představuje zvláštní oblast v technice uzavírání smluv.
- Vídeňská úmluva neobsahuje žádné ustanovení, které by upravovalo uzavírání smlouvy s odkazem na obchodní podmínky.
- Vzhledem k dispozitivnosti Vídeňské úmluvy vyplývající z čl. 6, není neexistence takového ustanovení nepřekonatelná. Smluvní strany mohou svojí vůlí pravidla obsažená ve Vídeňské úmluvě vyloučit - obchodní podmínky jsou projevem této vůle a pravidla v nich obsažená mají v případě jejich správného začlenění do smlouvy přednost před Vídeňskou úmluvou.

- Začlenění obchodních podmínek do smlouvy není Vídeňskou úmluvou nijak upraveno. Vzhledem ke koncepci čl. 4 Vídeňské úmluvy je posouzení případné platnosti, resp. neplatnosti obchodních podmínek mezerou Vídeňské úmluvy.
- Vídeňská úmluva rovněž neupravuje vztah ujednání, která jsou součástí smlouvy, a těch, která jsou obsažena v obchodních podmínkách, jestliže ujednání ve smlouvě a v obchodních podmínkách budou ve vzájemném rozporu (jedná se opět o otázku platnosti jednoho, resp. neplatnosti druhého z těchto ustanovení).

IV.7. Včleňovací doložka

1) význam včleňovací doložky

- Aby se určité obchodní podmínky staly součástí smlouvy, musí být do ní určitým způsobem zahrnuty. To je právě úkolem včleňovací doložky.
- Význam doložky je **učinit součástí smlouvy konkrétní obchodní podmínky**, tedy určitý soubor termínů obsahující výše uvedené údaje.
- Ke včlenění obchodních podmínek nejčastěji dochází v rámci návrhu na uzavření smlouvy a jeho přijetí.
- Součástí návrhu je doložka odkazující na určité obchodní podmínky – tyto podmínky mohou být otištěny na zadní straně návrhu, mohou být k návrhu přiloženy nebo se může jednat o odkaz na obecně známé podmínky (které nemusí být ke smlouvě přiloženy).
- V okamžiku, kdy druhá strana akceptuje návrh, stávají se obchodní podmínky součástí smlouvy.
- V případě, že druhá strana sice návrh přijme, ale zároveň odkazuje na své obchodní podmínky, vzniká problém tzv. **bitvy forem** (viz samostatná doložka a rozbor v rámci interaktivní osnovy).

Upozorňujeme, že **bez včleňovací doložky se obchodní podmínky nestávají součástí smlouvy, ani když jsou otištěny na zadní straně smlouvy nebo ke smlouvě přiloženy. Včleňovací doložka musí být ve smlouvě nutně uvedena před podpisy stran.**

Ke včlenění obchodních podmínek může dojít i cestou praxe, kterou si strany mezi sebou zavedly, eventuálně na základě zvyklosti, která je v široké míře používána stranami v příslušném právním odvětví. Může se jednat i o situaci, kdy obchodní podmínky jsou součástí stanov určité komoditní organizace.

2) obsah včleňovací doložky

- V doložce je nutné výslovně uvést, že obchodní podmínky jsou součástí smlouvy.
- Označení smlouvy, jejíž součástí mají obchodní podmínky být (vzhledem k tomu, že doložka je součástí smlouvy, bude označení smlouvy obvykle uvedeno pomocí spojení „*součástí této smlouvy*“).
- Dostatečná identifikace obchodních podmínek, které mají být součástí smlouvy – název, číslo, atd.
- Kde se obchodní podmínky nacházejí:
 - na zadní straně smlouvy – ideální varianta;
 - jsou ke smlouvě přiloženy – je vhodné v doložce uvést prohlášení, že obě smluvní strany se seznámily s obsahem obchodních podmínek;
 - je možné odkázat i na obecně známé obchodní podmínky – doporučuje se využívat jen v případech nesporně známých podmínek.

Příklady včleňovacích doložek

„Nedílnou součástí této smlouvy jsou obchodní podmínky prodávajícího (pokud prodávající používá pouze jedny obchodní podmínky, je takové označení dostačující, pokud ne, je nutné

blíže specifikovat např. číslem, názvem atd.), které jsou otištěny na zadní straně této smlouvy.“

„Nedílnou součástí této smlouvy jsou obchodní podmínky prodávajícího, které jsou ke smlouvě přiloženy (tvoří Přílohu č. 1 této smlouvy). Strany (kupující) prohlašují, že se s obsahem obchodních podmínek seznámily.“

„Nedílnou součástí této smlouvy jsou obchodní podmínky Evropské hospodářské komise č. ...“

IV.8. Regulace problémů spojených s článkem 11 Vídeňské úmluvy

Článek 11 zakotvuje jedno ze základních pravidel Vídeňské úmluvy – **zásadu bezformálnosti kupní smlouvy**. Ta není předmětem žádných specifických formálních požadavků a strany mají právo zvolit si, v jaké formě smlouvu uzavřou. Podle článku 11 Vídeňské úmluvy není vyžadována písemná forma či písemné potvrzení ani žádné jiné formální náležitosti. Toto ustanovení má dopad i do procesní oblasti - kupní smlouvu lze prokazovat jakýmkoli prostředky (jak v soudním, tak v rozhodčím řízení).

Je vhodné si nicméně uvědomit následující:

- Tato zásada je sice respektována ve většině smluvních státech mezinárodní obchodní praxí a řadou mezinárodních organizací. Některé smluvní státy však ve svých právních rádech zakotvují požadavek písemné formy. Proto ve Vídeňské úmluvě byl zvolen kompromis.
- Článek 11 sice zakotvuje zásadu bezformálnosti, ale smluvním státům byla dána možnost výhrady (viz dále).
- Není-li tato výhrada učiněna, článek 11 vylučuje použití předpisů vnitrostátních právních řádů, které se týkají formy smlouvy.
- Článek 11 se vztahuje nejen na smlouvu samotnou, ale na veškeré relevantní úkony stran týkající se vytvoření, změny nebo zrušení smlouvy.

Podmínky učinění výhrady podle článku 96:

- výhradu může učinit pouze stát, jehož právní řád vyžaduje pro kupní smlouvu písemnou formu nebo písemné potvrzení;
- výhrada se vztahuje na formu smlouvy samotné, její změnu či zrušení dohodou stran a jakýkoliv jiný projev podle části II Vídeňské úmluvy;
- stát může výhradu omezit jen na něco z předchozího bodu;
- výhrada se nevztahuje na jiné projevy (např. na prohlášení o odstoupení od smlouvy, oznámení vad, ale i na jednostranné prohlášení o ukončení smlouvy).

Skutečnost, že smluvní stát Vídeňské úmluvy učinil výhradu a zároveň jedna ze stran smlouvy má místo podnikání v tomto státě, ještě **automaticky neznamená**, že smlouva **musí** mít **písemnou formu**. Dopad výhrady je takový, že soud prostřednictvím svých kolizních norem určí právo rozhodné pro formu smlouvy. V takovém případě mohou nastat dvě situace:

- 1) rozhodným právem je právo státu, který neučinil výhradu → článek 11, článek 29 a část II (viz výše) se použijí;
- 2) rozhodným právem je právo státu, který učinil výhradu → použije se národní právo tohoto státu, pokud jde o formu kupní smlouvy.

Problematika formy kupní smlouvy je ve Vídeňské úmluvě dále regulována článkem 12. Jedná se o jediný článek, jehož použití nemohou strany vyloučit ani změnit jeho účinky dle článku 6:

Ustanovení článku 11, článku 29 a části II Vídeňské úmluvy, která připouští, aby se kupní smlouva nebo dohoda o její změně či zrušení nebo nabídka, její přijetí či jiný projev vůle stran uskutečnily v jiné než písemné formě, se nepoužijí, jestliže má kterákoliv strana místo podnikání ve státě, který učinil výhradu podle článku 96 VÚ.

Úpravu výše uvedených dvou ustanovení doplňuje článek 13 Vídeňské úmluvy. Jeho smyslem je zajistit široký výklad písemné formy v souladu s moderními způsoby komunikace. V kontextu aplikace Vídeňské úmluvy v různých státech ovšem zůstává otázkou, co lze zahrnout pod článek 13. Máme na mysli zejména různé elektronické mechanismy komunikace. Liší se také názory na vztah článku 13 a výhrady podle článku 96 - použije se článek 13 i tehdy, pokud právo státu, který učinil výhradu, obsahuje užší definici písemné formy?

Lze se setkat se dvěma protichůdnými názory:

- a) **ne** - účelem výhrady je umožnit státům použít vlastní požadavky na formu – dálnopis a telegram lze použít jen tehdy, pokud ho připouští národní právo;¹⁸
- b) **ano** - požadavky národního práva na formu jsou vždycky splněny, pokud se použije telegram či dálnopis.¹⁹

Formulace doložky reagující na výše uvedené problémy:

- článek 11 v žádném případě nebrání stranám dohodnout se na písemné formě smlouvy;
- strany tak mohou učinit výslovně, článek 11 však může být vyloučen i na základě zvyklosti stran nebo praxe, kterou mezi sebou strany zavedly (článek 9/1);
- omezení autonomie stran – požadavky práva státu, který učinil výhradu podle článku 96;
- jestliže se strany rozhodnou pro písemnou formu, je vhodné ji sjednat pro:
 - smlouvu samotnou,
 - nabídky a přijetí nabídky,
 - veškeré změny či doplnění smlouvy,
 - zrušení smlouvy,
 - vedlejší ujednání,
 - veškeré údaje či úkony významné pro plnění ze smlouvy;
- je rovněž vhodné výslovně uvést, co všechno strany považují za písemnou formu (viz problémy související s čl. 13).

Příklad doložky

„Tato smlouva se uzavírá v písemné formě. Veškeré její změny a doplnění, vedlejší ujednání a zrušení musí být učiněny písemně.“

¹⁸[1] Ziegel, J.S., Samson, C.: Report to the Uniform Law Conference of Canada on Convention on Contracts for the International Sale of Goods, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/wais/db/articles/english2.html>.

¹⁹[2] Schlechtriem, P.: Uniform Sales Law – The UN-Convention on Contracts for the International Sale of Goods, <http://www.cisg.law.pace.edu/cisg/biblio/slechtriem-11.html>.

„Požadavek písemné formy je splněn i zasláním faxu nebo elektronické pošty, pokud je obsah hmotně zachycen pro pozdější potřebu.“

Související ustanovení - článek 29 VÚ

Toto ustanovení navazuje na článek 11. V odstavci 1 zakotvuje možnost stran změnit či zrušit smlouvu pouhou dohodou – potvrzuje tak zásadu bezformálnosti obsaženou v článku 11 i pro změnu a zrušení smlouvy.

Odstavec 2 reaguje na situaci, kdy smlouva obsahuje ustanovení, že může být měněna či rušena pouze písemně. První věta obsahuje obecné pravidlo, že takovou smlouvu lze změnit nebo zrušit jen písemně. Oproti tomu druhá věta odst. 2 představuje výjimku z tohoto pravidla. Dává prostor k posouzení, zda strana, která argumentuje nutností písemné formy změny smlouvy, neztratila možnost se této formy svým předcházejícím jednáním dovolat. Jestliže si strany sjednají písemnou formu smlouvy i veškerých jejích změn, je nutné v souvislosti s čl. 29 odst. 2 VÚ, aby tuto svoji dohodu dodržovaly a případné porušení druhou stranou namítaly.

IV.9. Reakce na jev „bitva forem“

Příčinou vzniku jevu, který je označován jako bitva forem, je znění článku 19 Vídeňské úmluvy.

- **Odstavec 1** vychází z tradiční koncepce **zrcadlového překryvání** (obsahové totožnosti) nabídky a jejího přijetí, která je známá téměř všem právním řádům (tzv. *mirror image rule*), tj. odpověď na nabídku, která se jeví přijetím, ale obsahuje dodatky, omezení nebo jiné změny, je poté považována za odmítnutí nabídky a zakládá protinávrh.
- **Odstavec 2** představuje **výjimku** k odst. 1 – pokud odpověď na nabídku obsahuje dodatky či odchylky, které ale podstatně nemění podmínky nabídky, je taková odpověď přijetím. Součástí smlouvy se pak stávají podmínky uvedené v nabídce se změnami obsaženými v přijetí, ledaže navrhovatel vznese bez zbytečného odkladu proti rozdílům námitky (ústně nebo odesláním oznámení).
- **Odstavec 3** obsahuje demonstrativní výčet toho, co se považuje za podstatnou změnu podmínek nabídky.
- Jednou ze stěžejních otázek spojených s článkem 19 je stanovení rozdílu mezi tím, co podstatně mění a co podstatně nemění podmínky nabídky, neboť odst. 3 nepodává konečný výčet.

Podstata „bitvy forem“

- při uzavírání mezinárodních kupních smluv strany obvykle komunikují prostřednictvím výměny dokumentů (dopisy, faxy, e-maily);
- výměna těchto dokumentů je velmi často spojena s výměnou předtištěných souborů standardních podmínek, které strany používají pro daný typ smlouvy (dále pro zjednodušení jen obchodní podmínky);
- může proto dojít k následující situaci. Navrhovatel zašle nabídku na předtištěném formuláři, na jehož zadní straně jsou otištěny obchodní podmínky, nebo je nabídka obsažena v těle e-mailu, k němuž jsou jako příloha připojeny obchodní podmínky. Příjemce nabídku akceptuje na svém rovněž předtištěném formuláři, který má na zadní straně otištěny příjemcovy obchodní podmínky, nebo prostřednictvím e-mailu opět s příloženými obchodními podmínkami. Obchodní podmínky stran s největší pravděpodobností nebudou stejné, protože každá ze stran se snaží chránit svoje zájmy.
- Strany často nevěnují pozornost rozdílům mezi ustanoveními obchodních podmínek a dané transakce jsou realizovány. Jestliže mezi stranami nedojde ke sporu, problém rozdílu mezi obchodními podmínkami zůstane bez povšimnutí. V opačné situaci ovšem vzniká otázka, zda a případně které obchodní podmínky regulují vzájemná práva a povinnosti.

Naznačená situace vyvolává **dvě stěžejní otázky**:

- Jestliže došlo k výměně vzájemně si odporujících obchodních podmínek, vznikla smlouva?
- Jestliže ano, jaký je její obsah?

Dva základní principy řešení „bitvy forem“

1) tzv. **last-shot doctrine** (řešení v souladu s pravidly nabídky a jejího přijetí)

- navrhovatel zašle příjemci nabídku na formuláři, odpověď příjemce obsahuje podstatné změny (zakládá protinávrh), navrhovatel na to nijak nereaguje → příjemce plní a navrhovatel plnění přijme (souladně reaguje) = přijetí protinávrhu a vznik smlouvy;
- **Otázka vzniku smlouvy:** smlouva je platně sjednána, pokud jedna ze stran výslovně přijme podmínky druhé strany (výjimečně) nebo pokud provede určitý úkon směřující k plnění.
- **Otázka obsahu smlouvy:** pokud odpověď na nabídku **podstatně mění** její podmínky a zakládá protinávrh, který je následně přijat provedením určitého úkonu (plněním), obsahem smlouvy budou podmínky obsažené v protinávrhu. Toto řešení odpovídá ustanovením Vídeňské úmluvy (článek 19 ve spojení s článkem 18). Pokud odpověď na nabídku **podstatně nemění** její podmínky, je přijetím nabídky (článek 19 odst. 2) a obsahem smlouvy jsou podmínky nabídky se změnami vyplývajícími z přijetí.

2) tzv. **knock-out rule**

- toto pravidlo je obsaženo v Principech UNIDROIT nebo Principech evropského smluvního práva;
- jedná se o koncept, kdy smlouva může být platně sjednána i přes odporující si podmínky, jestliže se strany shodnou na podstatných náležitostech;
- následně pro obsah smlouvy jsou relevantní pouze ty podmínky, které se nevylučují;
- tzn. tam, kde obě strany použijí své obchodní podmínky a kromě těchto podmínek dosáhnou dohody, smlouva je uzavřena a jejím obsahem je to, na čem se strany dohodly, a ta ustanovení obchodních podmínek, která jsou ve své podstatě stejná (nevylučují se) – ledaže některá ze stran dopředu jasně stanoví nebo později druhou stranu informuje o tom, že nechce být takovou smlouvou vázána.

Doložka vylučující automatické použití obchodních podmínek druhé strany

- je možné se vyhnout situaci, kdy odpověď s nepodstatně se odlišujícími obchodními podmínkami druhé strany bude považována za akceptaci původního návrhu;
- smyslem takové (vylučovací) doložky je snaha strany vyloučit automatické použití obchodních podmínek druhé strany;
- strana se prostřednictvím této doložky snaží dosáhnout toho, aby se smlouva řídila pokud možno jejími obchodními podmínkami a aby každá jejich změna byla učiněna jen s jejím výslovným souhlasem;
- následně je však nutné podle takové doložky postupovat a vyhnout se situacím naznačeným výše.

Vzor doložky:

„Strana XY obchoduje pouze na základě těchto obchodních podmínek. Jakákoliv jejich změna musí být učiněna písemně a strana XY s ní musí výslovně souhlasit. Přijetí návrhu obsahující jakékoliv odchylky od obsahu návrhu či přiložených podmínek zakládá protinávrh, není-li v průběhu jednání výslovně dohodnuto jinak.“

IV.10. Dodací podmínky – využití parit INCOTERMS

Povinnost dodat zboží je jednou ze tří základních povinností prodávajícího tak, jak je stanoví článek 30 Vídeňské úmluvy. V případě povinnosti dodat pravidelně mluvíme o **tzv. dodací podmínce**, tj. **stanovení podmínek, při jejichž splnění je zboží řádně dodáno**.

Dodací podmínka by měla zejména upravit:

- kde dodat - místo dodání,
- kdy dodat - doba dodání,
- jak dodat,
- jak zabalit zboží,
- jak značit zboží,
- kdo nese náklady spojené s dodáním zboží,
- pojištění,
- případně další otázky.

Vídeňská úmluva reguluje jen některé otázky týkající se dodání. Jedná se ale pouze o podpůrnou a tudíž velmi obecnou úpravu.

Nejdůležitějšími **ustanoveními Vídeňské úmluvy** vztahujícími se k dodací podmínce jsou především:

- článek 31 upravující místo dodání,
- článek 33 upravující čas dodání,
- článek 35 upravující předmět dodání,
- články 67-69, které upravují okamžik přechodu nebezpečí.

Otázky související s dodáním jsou obvykle upraveny smlouvou, praktikami zavedenými mezi stranami nebo obchodními zvyklostmi. Častý a vhodný způsob úpravy dodací podmínky představují obchodní termíny INCOTERMS.

INCOTERMS

Obchodní termíny, resp. mezinárodní obchodní termíny mají původ v obchodních zvyklostech, které byly uměle zpracovány a doplněny. Významnou roli ve světovém obchodě hrají obchodní termíny zpracované Mezinárodní obchodní komorou v Paříži neboli INCOTERMS.

Největší výhodou INCOTERMS je jejich jednoduchost a **relativní komplexnost úpravy**. INCOTERMS jsou omezeny na úpravu práv a povinností stran kupních smluv, navíc pouze ve vztahu k dodávce zboží. INCOTERMS tedy upravují dodací podmínku.

INCOTERMS řeší zejména tyto otázky:

- místo dodání,
- balení,
- kontrola zboží,
- povinnosti týkající se dovozních a vývozních formalit,
- povinnosti týkající se uzavření přepravní smlouvy,
- okamžik přechodu nebezpečí,
- okamžik přechodu nákladů,
- pojištění přepravy (pouze u některých doložek).

INCOTERMS obsahují celkem 11 doložek (EXW, FCA, FAS, FOB, CFR, CIF, CPT, CIP, DAT, DAP, DDP).

Doložky lze dělit podle různých kritérií:

1) podle vztahu ke smlouvě přepravní:

- a) doložky bez vztahu k přepravní smlouvě (přeprava není obsažena v povinnostech vyplývajících z kupní smlouvy) - EXW, DDP;
- b) doložky, které lze použít pro všechny typy přeprav - FCA, CPT, CIP, DAP, DAT;
- c) doložky, které lze použít jen pro námořní či říční přepravu - FAS, FOB, CFR, CIF.

2) podle práv a povinností stran:

- a) doložky, které stanoví minimum povinností pro prodávajícího - E doložky;
- b) doložky s dělenými povinnostmi - F doložky a C doložky;
- c) doložky, které stanoví minimum povinností pro kupujícího - D doložky.

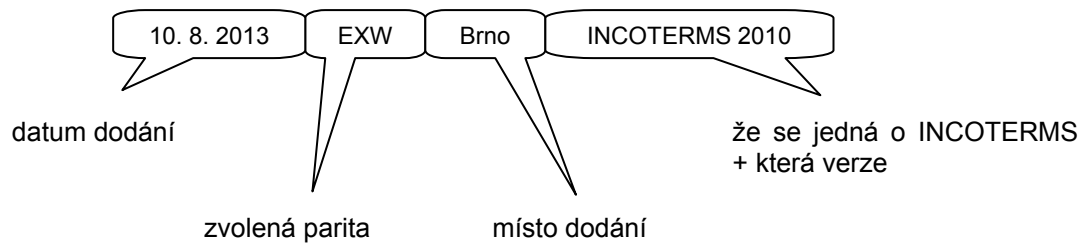
Doložky jsou rozděleny do **4 základních skupin E, F, C a D** tak, jak upravují míru zatížení smluvních stran z pohledu realizace povinnosti dodat zboží. E doložky představují minimum povinností pro prodávajícího a maximum pro kupujícího, postupně v F a C doložkách přecházejí jednotlivé povinnosti z kupujícího na prodávajícího a D doložky představují již minimum povinností pro kupujícího a maximum povinností pro prodávajícího.

Každá doložka je dále členěna do 10 bodů, které zrcadlově upravují povinnosti prodávajícího a kupujícího.

Včlenění INCOTERMS

Nezbytně nutné je **správně včlenit příslušnou doložku do smlouvy**. Včlenění musí obsahovat:

- a) **typ doložky**, kterou strany zvolily;
- b) **interpretační variantu doložky** (např. INCOTERMS 2010).

IV.11. Platební podmínka

Platební podmínka určuje místo, dobu, způsob úhrady kupní ceny kupujícím. V některých případech stanoví i výši úroku, určuje platební měnu apod.

Faktory ovlivňující volbu platební podmínky:

- **druh zboží:** např. obchodní zvyklosti při obchodu s určitými komoditami;
- **teritorium obchodu:** např. rozdíly mezi vyspělými státy a rozvojovými zeměmi;
- **obchodní metody:** např. nákup zboží ve veřejné dražbě není možný prostřednictvím úvěru a je zpravidla třeba složení dražební jistoty;
- **charakter obchodního partnera:** např. síla jeho ekonomického postavení na trhu, obchodní spolehlivost, zda s tímto partnerem obchodujeme delší dobu, anebo s ním máme obchodovat poprvé; je vhodné nahlédnout alespoň do obchodního rejstříku či obdobného veřejného registru, kde lze zjistit alespoň formální údaje o smluvním partnerovi (v případě, že je tam ovšem zapsán).

Způsoby placení:

- hotovostní platby,
- hladké platby,
- dokumentární platby.

Hladké platby

Hladké platby spočívají v převodu určité částky z účtu příkazce na účet adresáta. Příkazce a adresát jsou smluvní strany mezinárodní obchodní transakce. Výhodou těchto plateb je oproti dokumentárním platbám jednoduchost a nižší nákladnost celé bankovní operace.

Hladké platby dělíme na:

- hladké platby předem (akontace)
 - částečné či úplné
- hladké platby po dodání zboží (úvěrový obchod)
 - částečné či úplné
- hladké platby ve splátkách

Při hladkých mezinárodních platbách je vhodné ve smlouvě sjednat, kdo bude hradit bankovní poplatky za převod. Praxe je taková, že pokud příkazce dá příkaz k úhradě ve prospěch adresáta u pobočky banky, kde má veden účet, pak mu tato banka připočítá poplatky za převod k ostatním poplatkům za vedení účtu, ostatní příkazy, e-banking apod. a srazí mu tuto částku z účtu, anebo je povinen příkazce tuto částku bance zaplatit v hotovosti. Kdo bude hradit tento bankovní poplatek, je vhodné sjednat ve smlouvě.

Možné problémy hladkých plateb

Smluvní partner není dostatečně důvěryhodnou či známou osobou. V takové situaci je tento způsob placení rizikový, tj. částka může být adresátem vybrána z účtu nebo převedena na účet třetí osoby²⁰, aniž by smluvní strana splnila ve smlouvě sjednané povinnosti. Pokud není navrácení částky nemožné, je alespoň v nedohlednu. Z druhého úhlu pohledu je třeba pečlivě ošetřit ve smlouvě, jaké sankce nastanou v případě nepřipsání předmětné částky (kupní ceny) na účet. Pro tento případ lze například využít institut výhrady vlastnického práva do úplného zaplacení kupní ceny.

Dokumentární platby

Mezi dokumentární platby patří akreditiv a inkaso. Podstatou dokumentárních plateb je vyplacení částky bankou oproti předložení přesně vymezených dokumentů (akreditiv) nebo vydání přesně vymezených dokumentů bankou oproti zaplacení peněžité částky či akceptaci směnky (inkaso).

Z řečeného plyne, že v těchto právních vztazích vystupuje vždy banka. Výhodou tohoto způsobu plateb je vysoká jistota, že strany splní smluvní povinnosti. Nevýhodou je větší finanční nákladnost tohoto způsobu placení než u hladkých plateb. Je tedy významné, který ze smluvních partnerů zaplatí poplatky bance za otevření akreditivu.

Jistě, pokud prodávající uzavře smlouvu o otevření akreditivu s bankou, pak se v této smlouvě zaváže bance zaplatit bankovní poplatek. Bude pak v kupní či jiné smlouvě vhodné zakotvit ustanovení o tom, že strany uhradí poplatek rukou společnou, anebo poplatek uhradí pouze kupující, či pouze prodávající.

Možné problémy u dokumentárních plateb:

- nepřesná či neúplná charakteristika dokumentů, které mají být přijaty bankou na základě akreditivu;
- banka vyplatí kupní cenu, i když nebyly předloženy dokumenty požadované příkazcem – zde je třeba ošetřit ve smlouvě s bankou o otevření akreditivu náhradu škody v případě, že banka nebude postupovat dle pokynů příkazce a s péčí řádného hospodáře;
- dobrá pověst banky – před uzavřením smlouvy o otevření akreditivu je třeba si ověřit pověst banky, která má vyplatit kupní cenu – zde existují určité evropské či světové bankovní *ratingy*;
- bankovní poplatky – která ze smluvních stran je bude platit;
- z hlediska prodávajícího je třeba ošetřit, aby byl akreditiv neodvolatelný, jinými slovy, aby nedošlo k situaci, kdy je akreditiv odvolán, ačkoliv již bylo dodáno zboží;
- v případě opakujících se plnění mezi stranami je vhodné uzavřít *revolvingový* akreditiv, přičemž tento druh akreditivu spočívá v opakujících se plněních banky beneficiantovi, aniž by pro každou obchodní transakci mezi smluvními stranami bylo třeba uzavírat smlouvu o otevření akreditivu – jde tak o úsporu času a finanční.

Dokumentární akreditiv (Letter of Credit , L/C) je závazek banky poskytnout pověřenému (beneficiantovi, zpravidla prodávajícímu) určité plnění, pokud splní akreditivní podmínky.

²⁰ Lze předpokládat ochranu dobré víry této třetí osoby, která přijme platbu z určitého právního důvodu od adresáta.

Při mezinárodních platbách dokumentárním akreditivem vznikají 4 právní vztahy:

1. mezi prodávajícím a kupujícím,
2. prodávajícím a bankou prodávajícího,
3. kupujícím a bankou kupujícího,
4. bankou prodávajícího a bankou kupujícího.

Dokumentární inkaso (D/P, D/A). Prodávající předkládá bance dokumenty a pověřuje ji, aby obstarala jejich předání kupujícímu proti zaplacení kupní ceny nebo proti akceptaci směnky.

Při mezinárodních platbách dokumentárním inkasem musí existovat rovněž 4 právní vztahy:

1. mezi prodávajícím a kupujícím,
2. prodávajícím a bankou prodávajícího,
3. kupujícím a bankou kupujícího,
4. bankou prodávajícího a bankou kupujícího.

Formulace platebních podmínek

Hladké platby

Smluvní strany se dohodly, že kupní cena je uhrazena okamžikem jejího připsání na účet kupujícího č.ú. ... vedený u banky ... pobočka ... Veškeré bankovní poplatky spojené s bankovním převodem uhradí kupující.

Poznámky:

Jak bylo výše řečeno, je nutné upravit problematiku placení bankovních poplatků. Dále se doporučuje přesně specifikovat banku, u níž je veden účet, na nějž se bude přepisovat předmětná částka.

Dále je vhodné ve smlouvě reagovat na případné neuhrazení částky na účet (tedy neplnění smluvní povinnosti) stanovením úroku z prodlení či smluvní pokutou.

Dokumentární akreditiv

Čl. 1

Kupní cena bude uhrazena prostřednictvím neodvolatelného dokumentárního akreditivu, kterým se kupující zavazuje otevřít u ... (dále jen „banka“) ve prospěch prodávajícího na částku ... na dobu platnosti minimálně ... Kupující označí v akreditivní listině jako dokument pro čerpání akreditivu písemné potvrzení kupujícího, že převzal dokumenty uvedené v čl. 2 této smlouvy opatřené úředně ověřeným podpisem statutárního zástupce kupujícího. Otevření akreditivu bude oznámeno prodávajícím do 3 dnů od jeho otevření. Náklady spojené s otevřením akreditivu nesou společně a nerozdílně kupující i prodávající.

Čl. 2

Prodávající se zavazují proti splnění povinnosti kupujícího k otevření akreditivu na zaplacení kupní ceny a proti předání písemného potvrzení dle čl. 1 (dokument pro čerpání akreditivu) předat kupujícímu následující listiny:

- a) faktura,*
- b) přepravní dokumenty,*
- c) dokumenty o kontrole zboží,*
- d) apod.*

Poznámky:

Doporučuje se specifikovat přesně dokumenty, které je třeba bance předložit, zda originály listin, či kopie. Je také vhodné ve smlouvě reagovat na případné neotevření akreditivu určitou sankcí, např. smluvní pokutou či dohodnutím možnosti odstoupit pro tento případ od smlouvy.

Dokumentární inkaso

„Smluvní strany se dohodly, že inkasní bankou bude ... pobočka... (dále jen „banka“), stát ..., vydán inkasní bance kupujícímu konosament ... oproti zaplacení částky ...

Poplatky banky účtované za provedení inkasa zaplatí příkazce.

Prodávající je povinen uzavřít s bankou ... pobočka ... smlouvu o inkasu do ... a pokud tak neučiní, zaplatí kupujícímu smluvní pokutu ve výši ...“

Poznámky:

U dokumentárního inkasa se může stát, že kupující nepřevzme specifikované dokumenty (např. proto, že kupující nedisponuje kupní cenou díky tzv. sekundární platební neschopnosti), které jsou pro něj připraveny v bance (např. cenné papíry). Pro tento případ je třeba zajistit splnění povinnosti převzetí dokumentů a s tím spojené zaplacení kupní ceny vhodným zajišťovacím instrumentem např. smluvní pokutou. Nevýhodou je skutečnost, že pokud beneficiant dokumenty a zboží nepřevzme (např. z důvodu platební neschopnosti), nese prodávající sám veškeré náklady a rizika spojená s dalším osudem zboží.

IV.12. Reklamační doložka

Úvod do problematiky a právní úprava

Problematika reklamace je ve Vídeňské úmluvě upravena v čl. 38 a čl. 39. S postupem dle těchto článků úzce souvisí i postup dle čl. 40 a 44 VÚ.

Obecně je prodávající povinen dodat zboží dle čl. 35 Vídeňské úmluvy v množství, jakosti a provedení, jež určuje smlouva, a musí je zabalit nebo opatřit tak, jak určuje smlouva. Ve všech případech, kdy prodávající dodá zboží neodpovídající kupní smlouvě, odpovídá za vady takové dodávky. Rozhodným okamžikem pro posouzení (ne)souladu zboží se smlouvou je **okamžik přechodu nebezpečí**: může být určen dohodou stran, obchodní zvyklostí, obchodními termíny INCOTERMS, či dle Vídeňské úmluvy, článků 67, 68, 69.

Proces reklamace je ve Vídeňské úmluvě upraven vágně, a proto je více než vhodné reagovat na nedostatky právní úpravy smluvní úpravou.

Vídeňská úmluva v první řadě nerozděluje výslovně kategorie vad. Pro usnadnění postupu v průběhu faktické reklamace zboží, pro běh lhůt k oznámení vad i pro volbu nároků z vad je však takové rozlišení klíčové. Stranám se dá proto doporučit, aby rozdělení vad provedly ve smlouvě a zároveň také aby určily, jaké vady se budou za vady zjevné a skryté především považovat.

- vady **faktické**: kvantitativní, kvalitativní, plnění *aliud*
 - zjevné (vady obalu, barvy, tvaru...), tj. vady zjištělné pouhým pohledem nebo při dohodnutých testech, bez nutnosti rozsáhlého zkoumání (při zběžné prohlídce);
 - skryté (vady materiálu, složení, jestliže se taková vada objeví při požadovaném či stranami dohodnutém procesu kontroly zboží po jeho převzetí) existující u zboží již v okamžiku přechodu nebezpečí.
- vady **právní**:
 - zboží zatížené právem nebo nárokem třetí osoby;
 - zboží zatížené právem nebo nárokem třetí osoby založeném na průmyslovém nebo jiném duševním vlastnictví.

Proces reklamace se skládá ze dvou částí: z **kontroly** zboží a z následného **oznámení** zjištěných vad. Klíčové otázky: KDO, JAK, KDE a KDY je povinen kontrolu zboží a oznámení vad provést. Vídeňská úmluva tyto otázky řeší buď velice nekonkrétně, nebo se jim nevěnuje vůbec (např. kde má být kontrola provedena). Obecně se dá říci, že zboží by měl přejímat kupující či jeho zástupce. Následovat by měla kontrola zboží. Otázkou je, kým by měla být kontrola provedena (jen kupující, jeho zástupce, obě strany, třetí specializovaná kontrolní společnost...), které vady se budou kontrolou zjišťovat (vady materiálu, složení, množství dodaných kusů, výkonnost strojů...), jakým postupem se budou tyto vady zjišťovat (kontrolní testy), jaký bude výsledek této kontroly (zápis, zpráva, zpráva třetí strany) a zda bude pro strany závazný v průběhu dalšího reklamačního postupu.

Jako nejproblematictější se jeví stanovení doby, dokdy má být kontrola provedena, a doby pro oznámení zjištěných vad. Pojmy jako „**v době podle okolností co nejkratší**“ či „**v době**

přiměřené poté, kdy zjistil nebo měl zjistit vady věci“ nejsou ani judikaturou vykládány jednotně. V praxi nejsou tyto dvě lhůty rozlišovány (lhůta pro kontrolu a lhůta pro oznámení vad). Pro uplatnění reklamačních nároků je ve výsledku rozhodující včasné oznámení. Pro konkrétní délku lhůty „v době přiměřené poté, kdy zjistil nebo měl zjistit vady věci“ je podstatná řada faktorů např. rychlost komunikace mezi subjekty, použité prostředky komunikace, povaha vybraného nároku (peníze či výměna zboží), povahy zboží (komplexita dodávky, zda se jedná o sezónní zboží, jak rychle se kazí apod.), zvyklosti či praktiky stran. Obecně bývá celková lhůta rozdělována do tří kategorií: spíše včasné oznámení (1-8 dnů), šedá zóna, spíše nevčasné oznámení (přes 30 dnů). Je proto vhodné provést ve smlouvě **přesné vymezení**, a to jak pro vady zjevné, tak i pro vady skryté. Je také možné určit nejzazší okamžik, dokdy mohou být vady skryté oznámeny.

U vad skrytých, kontrolou neobjevených či neobjevitelných, počíná běžet lhůta pro jejich oznámení okamžikem, kdy kupující na tyto vady skutečně narazí. Oznámeny musí být nejpozději **do 2 let ode dne**, kdy zboží bylo skutečně předáno kupujícímu. Jedná se o lhůtu prekluzivní – nemůže být přerušena ani zastavena a soudce k ní přihlíží ex offio. Jestliže kupující neučiní oznámení vady z omluvitelného důvodu, může se i přes tento nedostatek domáhat omezených nároků dle čl. 44 Vídeňské úmluvy. Nicméně uplynou-li od dodání zboží již 2 roky (lhůta dle čl. 39/2), ztrácí i možnost domáhat se omezených nároků dle čl. 44.

Uvedené o počátku běhu lhůty neplatí, jestliže prodávající jednal ve zlé víře (viz článek 40). Uplynutím dvou let od dodání zboží může prodávající za běžných okolností považovat obchodní transakci za uzavřenou a kupující již nemůže vznášet další nároky. Nicméně pokud prodávající jednal ve zlé víře, nezaslouží si profitovat z uplynutí dvouleté lhůty.

Pokud jde o formu oznámení, je především na dohodě stran, kterou zvolí. Nezvolí-li, použijí mezinárodní obchodní zvyklosti a praktiky stran. Vadu je v oznámení potřeba přesně popsat a definovat její konkrétnosti. Důležité je také uvést, v jakém rozsahu je dodané zboží vadné. Má-li zboží více vad, je nutné uvést a definovat všechny. Proto oznámení typu: „Doručené zboží neodpovídá smluvnímu ujednání“ nebo „Blůzy jsou vadně zpracované a tudíž neprodejně“, „Polstrování u židlí je vadné“, „bídné“ apod. nelze považovat za dostatečně určité oznámení vady. Pokud jde o doručení oznámení vad prodávajícímu, vztahuje se na něj čl. 27 VÚ. To znamená, že v souladu s VÚ je podstatné odeslání oznámení prodávajícímu, nikoli jeho doručení.

Vídeňská úmluva neupravuje **vztah mezi jednotlivými nároky**, které může strana při reklamaci uplatnit. Zaplacení kupní ceny před dodáním zboží v praxi znesnadní uplatnění nároku na slevu z kupní ceny. Naopak u postupných plateb, kdy poslední má být hrazena po dodání a kontrole zboží, je situace opačná. V mezinárodním obchodě platí, že v silnější pozici je vždy strana držící kupní cenu. Jestliže tedy kupující zaplatil zboží již před jeho dodáním a provedením kontroly, bude vhodné, aby se jeho slabší pozice odrazila v úpravě reklamačních nároků – např. sjednáním konkrétní krátké doby pro poskytnutí náhradního plnění či odstranění vad, zakotvením smluvní pokuty pro případy vadného dodání zboží. Jestliže však má k platbě nebo její části dojít až po zkontrolování zboží, má kupující zachovanou silnější pozici a tomu by mělo odpovídat i vymezení reklamačních nároků – např. poskytnutí času pro dodání chybějícího zboží či odstranění vad dodávky a teprve poté nárok kupujícího na slevu z kupní ceny, jejíž výši určí třetí nezávislá osoba. Roli při stanovení jednotlivých nároků bude hrát i dlouhodobá spolupráce stran a vzájemná důvěra.

Doporučení pro kontraktaci

Pro kontraktaci je doporučeno upravit podrobněji alespoň proces kontroly zboží a oznámení vad.

- **Okamžik, kdy má být provedena kontrola** (do určitého počtu dnů po doručení zboží na sjednané místo).
- **Kým a kdo bude u toho** (prodávajícím, spoluúčastí prodávajícího a kupujícího, třetí osobou, kvalifikovanou společností).
- **Kde bude provedena kontrola** (v místě dodání zboží, v místě určeném smlouvou):

„Do tří dnů poté, kdy kupující obdrží zboží v místě určeném touto smlouvou, je povinen spolu s pověřeným zástupcem prodávajícího zboží překontrolovat za účelem zjištění, zda zboží nemá vady, zejména vady zjistitelné pouhým pohledem jako např. vady obalu a poškození obalu, vady barvy, velikosti, materiálu, množství vady. Prodávající je povinen pověřit osobu, která jej bude při této prohlídce zastupovat. Nesplní-li prodávající tuto svou povinnost během 2 dnů po dodání zboží, je kupující oprávněn kontrolu provést sám.“

- **Jakým způsobem, v jakém rozsahu a jaké vady mají být daným způsobem zjištěny.** (Pokud jde o konkrétní metody kontroly, mohou být různé: zkouška namátkově vybraných balení, zkouška dodaných strojů až po jejich montáži, provedení testů, expertní osoba pro posouzení, neutrální třetí strana pro posouzení konformity zboží se smlouvou apod.)
- **Právní účinky neprovedení kontroly či neprovedení kontroly určitým způsobem,** např. ztráta možnosti domáhat se určitých nároků dle čl. 45 a násl.
- **Důkaz o kontrole (zápis, certifikát, aj.).**

„Kupující společně s prodávajícím sepíší na místě písemný protokol o výsledku této kontroly a případných zjištěných vadách.“

- **Počet kalendářních dní pro oznámení.**

„Protokol o provedení kontroly je kupující povinen nejpozději 5 den po doručení zboží odeslat doporučeným dopisem prodávajícímu. Odeslání protokolu, kde budou definovány vady zboží, je kvalifikovaným oznámením vad.“

- **Formu oznámení.**

Jakým způsobem proběhne oznámení, doručit, nedoručit, elektronický styk, pošta, fax, telefonické oznámení (reagovat na aplikaci čl. 27 VÚ). Forma oznámení by měla být volena s ohledem na okolnosti každého případu. Ačkoliv se telefonické oznámení pokládá za dostačující, mělo by být ve vlastním zájmu kupujícího písemně potvrzeno.

- **Jaké nároky mohou být požadovány a jejich pořadí.**

„Kupující má právo na:

- a) odstranění vad, je-li to vzhledem k povaze vady možné. Není-li odstranění vad možné, má kupující právo na:*
- b) výměnu zboží či části dodaného zboží popřípadě*
- c) na přiměřenou slevu z kupní ceny dle povahy vady. Přiměřenost se určí poměrem mezi hodnotou zboží bez vady a hodnotou zboží s vadou, nejvíce však 20 % z kupní ceny zboží. Konkrétní výši slevy z kupní ceny stanoví...*
- d) V případě vady množstevní má kupující právo na dodání chybějícího zboží.“*

- **V závislosti na typu zboží pracovat s koncem lhůty.**

IV.13. Smluvní záruka (se smluvním ošetřením okolností aplikace čl. 39 odst. 2 Vídeňské úmluvy)

Vídeňská úmluva požaduje, aby kupující zboží po jeho doručení prohlédl a oznámil prodávajícímu objevené vady zboží v době přiměřené poté, kdy je zjistil nebo kdy je měl zjistit. Zatímco u vad zjevných počíná běh lhůty pro oznámení doručením zboží, u vad skrytých počíná až jejich skutečným zjištěním. Protože prodávající však nemůže nést odpovědnost za skryté vady do nekonečna, byla v článku 39 odst. 2 Vídeňské úmluvy stanovena tzv. „*cut-off period*“ v délce 2 let od předání zboží kupujícímu, po jejímž uplynutí již kupující nemá možnost uplatňovat odpovědnost prodávajícího za vady zboží. Výjimkou by byla situace, kdy prodávající věděl či musel vědět o vadě zboží (jednalo-li se tedy o podvod, zlou víru, hrubou nedbalost apod.). V tomto případě by se kupující mohl domáhat svých nároků i po uplynutí dvouleté lhůty. Článek 39 odst. 2 však obsahuje ještě jednu záludnou větu: Právo kupujícího z vad zboží vždy zaniká (...) nejpozději do dvou let (...), **ledaže tato lhůta není v souladu se smluvní záruční lhůtou**. Otázkou je, co je obsahem smluvní záruky a jak vykládat zmíněné ustanovení ve vztahu k záruce obecné.

Jak se vypořádat s existencí článku 39 odst. 2 (odpovědnost za vady obecná vs. záruka smluvní):

V souladu s článkem 36 Vídeňské úmluvy odpovídá prodávající podle smlouvy a Vídeňské úmluvy za jakoukoliv vadu, kterou má zboží v okamžiku přechodu nebezpečí na kupujícího, i když se vada stane zjevnou až po této době. Dle odstavce 2 čl. 36 odpovídá prodávající rovněž za jakoukoliv vadu zboží, jež vznikne po době uvedené v předchozím odstavci, **včetně nedodržení záruky**, že zboží po určitou dobu bude způsobilé pro obvyklé své použití nebo pro zvláštní použití nebo že si zachová určitou jakost nebo určité vlastnosti.

Existuje jednak obecná odpovědnost za vady vztahující se na vady, jež má zboží v okamžiku přechodu nebezpečí, a vedle ní speciální záruka smluvní, která se vztahuje na obvyklé použití zboží, zvláštní použití či jen určité vlastnosti, popřípadě určitou jakost. Záruka smluvní se odlišuje nejen svým předmětem, ale i délkou trvání.

Kratší, či delší smluvní záruka?

V souladu s čl. 6 Vídeňské úmluvy mohou strany vyloučit její použití nebo změnit účinky kteréhokoliv jejího ustanovení (s výjimkou článku 12). Sjednaná smluvní záruka může být sjednána na kratší dobu než „*cut-off period*“ (např. pouhých 30 dnů u zboží, které se rychle kazí). Strany také mohou naopak sjednat záruku delší než dva roky.

Jestliže strany sjednaly speciální smluvní záruku vztahující se k určitým vlastnostem zboží kratší než 2 roky, nemělo by to mít vliv na lhůtu na uplatnění obecné odpovědnosti za vady. Ta by pro vady existující v okamžiku přechodu nebezpečí v souladu s článkem 39 odst. 2 Vídeňské úmluvy zůstala dvouletá. Jestliže však sjednaly pro určité aspekty zboží delší záruční lhůtu, bude tato delší lhůta platit pouze pro vytyčené aspekty a nikoli pro ty vady zboží, na něž by se vztahovala obecná odpovědnost za vady.

Výše zmíněné bude platit tehdy, pokud se strany výslovně nedohodnou jinak, např. nemožnost prodloužení sjednané záruky na dobu dvou let dle článku 39 odst. 2, či vyloučení použití článku 39 odst. 2 a tím i celkové omezení smluvní i obecné záruky na sjednanou kratší dobu. Je však nutné počítat s tím, že se Vídeňská úmluva v souladu

s článkem 4 nevztahuje na platnost smlouvy, kteréhokoliv jejího ustanovení nebo jakékoliv zvyklosti. Smluvní ujednání zkracující práva kupujícího by se snadno mohlo dostat do rozporu s ustanoveními práva rozhodného.

Stále nezodpovězenou otázkou je lhůta, v níž musí při sjednání smluvní záruky dojít k oznámení vad. Kupující by měl následující možnosti: a) během přiměřené doby po objevení vady, b) kdykoliv během sjednané smluvní záruky, c) smluvní záruka by se vztahovala pouze na výkon či jistou vlastnost během sjednané doby a ostatní otázky (oznámení) by přenechávala národnímu právu.

Jestliže se strany výslovně nedohodly jinak, měla by se otázka oznámení řešit v souladu s články 38 a čl. 39 Vídeňské úmluvy a oznámení o zjištěných vadách by mělo být podáno v přiměřené době poté, kdy kupující vady zjistil nebo měl zjistit. V praxi však pravděpodobně povede požadavek oznámení vad v době přiměřené poté, kdy kupující „měl zjistit“, k dovolání se delší smluvní záruky pouze výjimečně.

Doporučení pro kontraktaci

- přesné **vymezení vad** (barva, stálost materiálu, nekorodování), na které se poskytuje záruka;
- na **jak dlouho** se poskytuje záruka;

„Prodávající se zaručuje kupujícímu, že zboží bude mít po dobu 3 let od dodání dohodnutý výkon a nebude korodovat/stálou barvu a nebude se srážet.“

- **vztah k obecné odpovědnosti za vady dle článku 39 odst. 1;**

„Použití čl. 39 (1) Vídeňské úmluvy se vylučuje.“ (Poté by se smluvní záruka vztahovala i na další vady zboží).

„Na další možné vady zboží, na něž se výslovně nevztahuje smluvní záruka, se bude aplikovat čl. 39 (2) Vídeňské úmluvy.“ (Rozlišení režimu pro obecnou odpovědnost za vady a smluvní záruku.)

- **způsob uplatnění** této smluvní záruky (viz čl. 16 záruka za jakost): Ujednání stran, zvyklosti, praxe, Vídeňská úmluva, články 38, 39 (v době přiměřené po zjištění).

„Kupující je povinen oznámit prodávajícímu vady, na něž se vztahuje záruka za jakost, doporučeným dopisem odeslaným do 3 dnů poté, kdy se o vadách, na něž se vztahuje záruka za jakost, dozvěděl. Neučiní-li však toto oznámení nejpozději v poslední den záruční lhůty, nároky ze záruky zanikají.“

- **jaké nároky** může kupující uplatnit;

„Uplatní-li kupující své nároky ze záruky za jakost ve lhůtě a způsobem stanoveným dle předchozích odstavců, má nárok na:

- a) *opravu zboží ve lhůtě, kterou určí, nejméně však 30 dnů ode dne oznámení volby nároku,*

b) výměnu za zboží nové ve lhůtě, kterou určí, nejméně však 30 dnů ode dne oznámení volby nároku odstoupit od smlouvy. Odstoupení je účinné odesláním oznámení o odstoupení prodávajícímu formou doporučeného dopisu.“

- **jaké právo se bude aplikovat na otázky ve smlouvě neupravené, popřípadě vyloučení Vídeňské úmluvy.**

„Otázky smlouvou neupravené se řídí českým právem. Použití VÚ se vylučuje.“

IV.14. Ošetření okolností upravených článkem 42 odst. 2 písm. a) Vídeňské úmluvy

Vídeňské úmluva ve svém čl. 42 odst. 1 obsahuje základní povinnost prodávajícího dodat zboží, které není omezeno žádným právem nebo nárokem třetí osoby založeným na průmyslovém nebo jiném duševním vlastnictví za předpokladu, že o něm v době uzavření smlouvy věděl nebo nemohl nevědět, zakládá-li se takové právo či nárok na průmyslovém nebo jiném duševním vlastnictví dle podmínek dále specifikovaných v písm. a) či b).

Tato povinnost prodávajícího se však nevztahuje na dva výslovně upravené případy, kdy jedním z nich je fakt, že kupující v době uzavření smlouvy věděl či nemohl nevědět o takovém právu či nároku. Pro kupujícího je tedy vhodné do smlouvy zahrnout doložku, která mu bude poskytovat obranu pro případné tvrzení prodávajícího, že kupující v době uzavření smlouvy věděl či nemohl nevědět o právu nebo nároku založeném na průmyslovém nebo jiném duševním vlastnictví. Doložka posiluje pozici kupujícího, aby se prodávající nemohl zprostit odpovědnosti za právní vady.

Pro správné pochopení dané problematiky je nutné níže komparativně analyzovat jak samotný článek 42 Vídeňské úmluvy, tak jeho vztah k článku 41 jako úpravě obecné.

Právní úprava

Článek 41 upravuje obecně povinnost prodávajícího dodat zboží, které není omezeno žádným právem nebo nárokem třetí osoby k okamžiku dodání zboží. Smyslem tohoto článku je zajistit kupujícímu nerušený výkon jeho vlastnického práva. Převést na kupujícího vlastnické právo na dodané zboží představuje jednu z hlavních povinností prodávajícího (čl. 30 Vídeňské úmluvy). Tento článek upravuje případy, kdy převedené vlastnické právo je zatíženo právy třetích osob. Může se jednat o věcná práva (výhrada vlastnického práva, právo držby, zástavní právo) nebo obligační práva (např. právo nájmu).

Z článku vyplývá, že prodávající je povinen převést na kupujícího vlastnické právo nezatížené žádnými právy třetích osob, avšak souhlasí-li kupující s dodáním zboží omezeným určitým právem, nevznikají mu nároky, které by mu jinak příslušely z takového porušení smluvní povinnosti. Vyjádření souhlasu kupujícího předpokládá po právní stránce jeho právní úkon. Na daný právní úkon jsou kladeny požadavky svobody, vážnosti, určitosti a srozumitelnosti učiněného projevu vůle. Na rozdíl od vad zboží, týkajících se jakosti podle čl. 35 Úmluvy, se však vyžaduje skutečná vědomost o právech třetích osob.

Článek 42 odst. 1 – jeho ustanovení jsou ve vztahu k článku 41 speciální, pokud jde o průmyslová práva. Tento článek upravuje dodání zboží omezeného právem nebo nárokem třetí osoby založeným na průmyslovém či jiném duševním vlastnictví, o kterém v době uzavření smlouvy věděl nebo nemohl nevědět, a okolnosti s tím související. Výše zmíněnými právy se rozumí především patentová a autorská práva, práva z užitečných vzorů, obchodní jména, označení původu aj. Na rozdíl od věcných či obligačních práv třetích osob na dodané zboží, mají práva opírající se o průmyslové nebo jiné duševní vlastnictví omezené teritoriální účinky, proto jsou tato práva při mezinárodních kupních smlouvách omezena:

- časové omezení, kdy se požaduje, aby prodávající věděl o těchto nárocích v době uzavření smlouvy;
- místní omezení spočívající v tom, že odpovědnost prodávajícího je omezena na určité teritorium (viz níže).

S ohledem na nemožnost prodávajícího získat úplný celosvětový přehled o ochraně práv, jež jsou předmětem úpravy článku 42 Vídeňské úmluvy, zakládá odpovědnost prodávajícího pouze nedodržení ochrany daných práv v následujících oblastech:

- a) podle práva státu, kde zboží bude znovu prodáno nebo jinak použito v případě, že strany v době uzavření smlouvy zamýšlely takový další prodej nebo jiné takové použití v tomto státě;
- b) podle práva státu, kde má kupující místo podnikání, v ostatních případech.

Pro zproštění odpovědnosti prodávajícího se vyžaduje, aby nevěděl nebo nemohl vědět v době uzavření smlouvy, že se právo nebo nárok třetích osob zakládá na průmyslovém nebo jiném duševním vlastnictví chráněném na výše vymezeném území. Případná vědomost získaná v období mezi uzavřením smlouvy a dodáním zavazuje prodávajícího pouze ke sdělení této skutečnosti kupujícímu na základě dodržování zásady dobré víry v mezinárodním obchodě. „Vědět“ stanoví povinnost kupujícího kontrolovat existenci práv nebo nároků třetích osob založených na průmyslovém nebo jiném duševním vlastnictví. „Nemohl nevědět“ odpovídá intenzitě hrubé nedbalosti.

Článek 42 odst. 2 upravuje další dva případy zproštění odpovědnosti prodávajícího:

- a) Kupující v době uzavření smlouvy věděl nebo nemohl nevědět o takovém právu či nároku. Pro srovnání toto omezení odpovědnosti prodávajícího odpovídá obdobnému ustanovení uvedenému v článku 35 odst. 3 Vídeňské úmluvy vztahujícímu se na věcné vady zboží.
- b) Právo na nárok vyplývá z toho, že prodávající postupoval podle technických výkresů, návrhů, vzorců nebo jiných podkladů, které mu opatřil kupující. U kupujícího lze v takovém případě usuzovat větší věcnou znalost ochrany práv a nároků třetích osob založených na průmyslovém nebo jiném duševním vlastnictví. Proto také v případě postupu prodávajícího na základě těchto podkladů nemá kupující nárok, který by mu příslušel v případě porušení povinností uvedených v článku 42 odst. 1 Vídeňské úmluvy.

Formulace doložky

Ve srovnání s úpravou zproštění odpovědnosti prodávajícího upravenou v čl. 41, kdy kupující musí souhlasit s převzetím zboží, které je zatíženo právem třetí osoby, postačí zde pouhá skutečnost, že v době uzavření smlouvy kupující věděl nebo nemohl nevědět o existenci takového práva či nároku třetí osoby. Pozice kupujícího je zde podstatně oslabena. Není zcela zřetelné, jaké úsilí dozvědět se o právech či nárocích se od kupujícího vyžaduje.

„Kupující prohlašuje, že mu v době uzavření této smlouvy nejsou známa žádná práva či nároky třetích osob ke zboží, jež je předmětem této smlouvy, vyplývající z průmyslového nebo jiného duševního vlastnictví podle práva státu, kde hodlá zboží znovu prodat či jinak použít, a ani podle práva státu, kde má kupující místo podnikání.“

IV.15. Fixní povaha smlouvy

Mezi podstatné prvky obsahu mezinárodní kupní smlouvy může náležet určení doby plnění. Důležitost vymezení přesného časového úseku, kdy má prodávající dodat zboží, vyplývá především z faktu, že v praxi nejčastějším případem sporů z mezinárodní kupní smlouvy jsou právě případy související s porušením doby plnění.

Je-li tedy pro kupujícího velmi důležité včasné dodání zboží, např. vzhledem k jeho závazkům vůči svým odběratelům, měl by patřičným ustanovením smlouvy signalizovat prodávajícímu důležitost splnění této jeho povinnosti. Může tak učinit například přidáním výrazu „FIX“ k termínu dodání zboží. Toto má stejné účinky, jako delší opis téhož, např.: *„Nedodržení termínu dodání se považuje za podstatné porušení smlouvy.“*

Výrazem „FIX“ včleněným do některého ustanovení či doložky, v tomto případě upravující dodání zboží, dává kupující jasně najevo, že bezpodmínečně trvá na dohodnutém termínu dodání a nemá zájem na pozdějším plnění.

Fixní smlouva je tedy smlouva, ve které je stanovena přesná doba plnění, a ze smlouvy nebo z povahy věci vyplývá, že na opožděném plnění nemůže mít věřitel zájem.

Právní úprava v režimu Vídeňské úmluvy

Článek 33 Vídeňské úmluvy upravuje obecně dodání zboží a rozlišuje 3 lhůty, v nichž je prodávající povinen splnit povinnost dodat zboží:

- v den, který je určen ve smlouvě nebo určitelný podle smlouvy;
- kdykoliv během lhůty, která je ve smlouvě určena nebo podle smlouvy určitelná, ledaže z okolností vyplývá, že dobu dodání určuje kupující;
- v přiměřené lhůtě po uzavření smlouvy v ostatních případech.

Rozlišují se tři možnosti určení doby dodávky zboží, a to dodávka k určitému či určitelnému datu dle smlouvy, v určité lhůtě či v ostatních případech.

Formulace doložky

Úpravu fixní povahy kupní smlouvy Vídeňská úmluva nezmiňuje. Je proto nutné toto zakotvit do smlouvy výslovně:

„15. 1. 2012 FIX, FOB Hamburg, INCOTERMS 2010“

„Nedodržení termínu pro dodání představuje podstatné porušení smlouvy takové povahy a intenzity, jak vyžaduje čl. 25 VÚ.“

Znamená to tedy, že:

- porušení smlouvy jednou ze stran způsobuje újmu druhé straně,
- tato druhá strana je ve značné míře zbavena svého oprávněného očekávání podle smlouvy,

- v případě nedodržení termínu je smlouva porušena podstatným způsobem s účinky, které Vídeňská úmluva s takovým porušením spojuje, tedy např. možnost odstoupení od smlouvy ve smyslu článku 49 odst. 1 Vídeňské úmluvy (zánik smlouvy nenastává automaticky, kupující musí od smlouvy odstoupit),
- avšak nastává subjektivní liberace, pokud strana porušující smlouvu takové důsledky nepředvíдалa a ani rozumná osoba by je v tomtéž postavení za týchž okolností nepředvíдалa.

Jestliže kupující má zájem na **automatickém ukončení smluvního vztahu** bez toho, aby byl nucen on sám od smlouvy odstupovat, je nutné tuto variantu ukončení upravit ve smlouvě např. prostřednictvím následujícího:

„Nedodržení termínu dodání se považuje za podstatné porušení smlouvy ve smyslu čl. 25 VÚ a nastávají účinky odstoupení od smlouvy (chcete-li zánik smlouvy s účinky ex tunc)/dochází k tomuto okamžiku k zániku smlouvy (chcete-li zánik smlouvy s účinky ex nunc).“

IV.16. Měnová a cenová doložka

Měna kupní ceny hraje významnou roli v souvislosti s placením kupní ceny ve vztazích z mezinárodní kupní smlouvy. Účastníci smluvního vztahu často pocházejí ze států s různou měnou podléhající zpravidla různým kurzovním hodnotám. Za této situace je nutné, aby bylo stanoveno ve smlouvě, popř. vyplývalo z použitelné právní normy, v jaké měně bude kupní cena placena s přihlédnutím k platným devizovým předpisům a mezinárodním platebním dohodám.

Riziko, které vyplývá ze stanovení měny, v níž má být kupní cena placena, se zmenšuje použitím různých měnových doložek, které mohou mít podobu smluvních měnových doložek obsažených přímo ve smlouvě nebo vyplývajících ze zákona.

Právní úprava v režimu Vídeňské úmluvy

Vídeňská úmluva neobsahuje žádné ustanovení o měně kupní ceny a přenechává řešení této otázky národním právním řádům.

Řešení situace spočívá ve smluvní úpravě mezi stranami mezinárodní kupní smlouvy ve formě použití různých měnových doložek, které sledují zejména zvýšení právní jistoty v mezinárodním obchodním styku, a zároveň i zabezpečení jeho účastníků proti nepředvídaným změnám dotýkajících se měny (např. devalvace měny), v níž má být kupní cena placena. V mezinárodním obchodním styku se tak nejčastěji používají následující doložky.

Měnová doložka s automatickým přepočtem kupní ceny

Týká se ujednání smluvních stran, že kupní cena nebo jiný peněžitý závazek se rozumí při určitém kurzu měny, v níž má být závazek plněn (zajišťovaná měna) ve vztahu k určité jiné měně (zajišťující měna), a to ke dni uzavření smlouvy. Dojde-li po uzavření smlouvy ke změně kurzovního poměru obou měn, je dlužník povinen zaplatit částku sníženou nebo zvýšenou tak, aby částka v zajišťující měně zůstala nezměněna. Přitom jsou rozhodné střední devizové kurzy platné ve státě sídla (popř. místa podnikání, bydliště) dlužníka v době uzavření smlouvy a v době plnění peněžitého závazku. Dlužník je automaticky povinen zaplatit zvýšenou nebo sníženou kupní cenu bez dalšího.

V 90. letech byly tyto doložky používány tak, aby reagovaly na oslabování CZK vůči zahraničním měnám, v současnosti je patrná spíše obrácená tendence a tedy i formulace doložek. Valná část českého zahraničního obchodu je hrazena v cizích měnách a čeští obchodníci potřebují zajistit, aby v případě posílení CZK vůči zahraničním měnám získali po následné směně na CZK stejnou kupní cenu (určitou část kupní ceny je třeba směnit na CZK vzhledem k nutnosti hradit provozní náklady – např. mzdy zaměstnancům; jestliže by došlo k posílení CZK, výsledná částka po směně by byla nižší, než podnikatel očekával).

„Kupní cena se váže ke kurzu 25 Kč za 1 USD. Se zřetelem k tomu, že v této smlouvě je kupní cena určena v měně jiného státu než v měně státu, v němž má místo podnikání prodávající, zavazuje se kupující, že pro případ změny vzájemného poměru měny státu, v němž má místo podnikání prodávající, a měny, v níž je peněžitý závazek vyjádřen, o více než 3 %, změní se ve stejném poměru i peněžitý závazek. Přitom jsou rozhodné střední

devizové kurzy platné ve státě, kde má kupující místo podnikání v době uzavření smlouvy a v době placení kupní ceny."

- Smluvní měna = 1 000 000 Kč, cena v zajišťovací měně = 40 000 EUR (kurz 25:1)
- Změna kurzu na 30:1 (částka v zajišťovací měně zůstává stejná, tj. 40 000 EUR)
- Nová kupní cena = 1 200 000 Kč
- Změna kurzu na 20:1 (částka v zajišťovací měně zůstává stejná, tj. 40 000 EUR)
- Nová kupní cena = 800 000 Kč

Měnová doložka s jednací variantou či cenovou arbitráží

Rozdíl oproti předcházející doložce je v tom, že nedochází k automatickému přepočtu kupní ceny. Změna je výstupem dohody stran.

„Kupní cena se váže ke kurzu 25 Kč za 1 USD. Se zřetelem k tomu, že v této smlouvě je kupní cena určena v měně jiného státu než v měně státu, v němž má místo podnikání prodávající, zavazuje se kupující, že pro případ změny vzájemného poměru měny státu, v němž má místo podnikání prodávající, a měny, v níž je peněžitý závazek vyjádřen, o více než 3 %, sejdou se smluvní strany k dalšímu jednání o kupní ceně nejpozději do 30 dnů od takovéto změny vzájemného poměru obou měn. Přitom jsou rozhodné střední devizové kurzy platné ve státě, kde má kupující místo podnikání v době uzavření smlouvy a v době placení kupní ceny. V případě, že nedojde k dohodě o výši nové kupní ceny do 30 dnů od prvního jednání stran, určí tuto kupní cenu RS při HK ČR a AK ČR v Praze.“

Upozorňujeme na rozdíl ve formulaci

Změní-li se (měna může posilovat i oslabovat) vs. dojde-li ke snížení kurzu měny smluvní vůči měně zajišťovací (omezujete pohyb a následně i přepočet pouze jedním směrem).

Úvod do problematiky klouzavých doložek

Jedná se o druh cenové doložky, která má zabránit nepříznivým důsledkům zvyšování cen subdodávek při jinak pevné ceně finálního zboží. Prostřednictvím této doložky se výše kupní ceny činí závislou na změnách vstupů (komponentů, mezd) do výroby (např. elektrická energie, suroviny). Smluvní strany si samy určí (samozřejmě formou dohody), které vstupy považují pro výrobu předmětného zboží za rozhodující. Není-li tak výslovně sjednáno, mění se kupní cena v poměru ke změnám cen hlavních surovin potřebných k výrobě zboží v daném odvětví.

Klouzavá doložka s automatickým přepočtem

Kupující dává prostřednictvím této doložky najevo ochotu automaticky nést alespoň částečně podnikatelské riziko prodávajícího spočívající v možnosti zvýšení ceny vstupů do výrobního procesu. Vzhledem k tomu, že kupující ale nebude pravděpodobně ochoten nést toto riziko celé, je nutné věnovat patřičnou pozornost vzorci k přepočtu kupní ceny v závislosti na změně cen vstupů. Následující varianta je jednoduchou ukázkou, kdy kupující souhlasí nést polovinu rizika, ovšem pouze do určité maximální hranice.

„Zvýší-li se cena rozhodujících komponentů specifikovaných výše ve smlouvě od doby uzavření kupní smlouvy do doby zaplacení kupní ceny o více než 5 %, zavazuje se kupující zaplatit prodávajícímu 0,5 % za každé 1 % změny, avšak do celkové výše 15 %.

Pokud by došlo ke zvýšení cen vstupů o 40 %, zaplatil by kupující podle vzorce 20 %; kupující ovšem omezil celkové zvýšení kupní ceny na max. 15 %, kupní cena proto ve výsledku bude zvýšena o těchto 15 %.

Klouzavá doložka s jednací variantou

„Strany této kupní smlouvy se zavazují sejít k dalšímu jednání, změní-li se cena rozhodujících komponentů od doby uzavření kupní smlouvy do doby zaplacení kupní ceny, specifikovaných výše ve smlouvě, o více než 5 %. Prodávající je povinen neprodleně informovat kupujícího o takové změně. Strany se sejdou do 30 dnů ode dne, kdy byl takto kupující informován. V případě, že do 30 dnů od prvního setkání stran nedojde k vzájemné dohodě, rozhodne o ceně Ing. Petr Poláček, r.č.: 650812/4633, bytem Pařížská 21, Praha.“

IV.17. Smluvní pokuta v režimu Vídeňské úmluvy

Smluvní pokuta představuje předem vymezenou nebo vymežitelnou peněžitou částku nebo nepeněžitě plnění, které je povinen dlužník poskytnout věřiteli, jestliže nesplní řádně nebo vůbec svoji smluvní povinnost. Tato částka se obvykle nazývá penále, smluvní pokuta, paušalizovaná náhrada škody, cenová redukce, garance (anglicky „penalty“, „liquidated damages“, německy „Schadenersatzpauschalierung“, „Vertragsstrafe“). Terminologicky nejpřesnější je asi název „suma dohodnutá pro případ porušení smlouvy“. V mezinárodním obchodu se vžila dvě označení - penále a paušalizovaná náhrada škody, která jsou vymezena níže. Pro potřebu tohoto textu budeme nadále používat pojem „smluvní pokuta“.

Základní rozlišení

Penále. V případě porušení povinnosti zaplatí strana, která smlouvu porušila, druhé straně určitý peněžitý obnos, popř. jí poskytne jiné plnění. Penále má stimulační/preventivní roli, jeho účelem je pod hrozbou konkrétně vyčíslené či vyčíslitelné sankce přimět stranu neplnící závazek k plnění. Obvykle obsahuje i vazbu na dny nebo týdny, po které je dlužník v prodlení. Jedná se o sankci za nesplnění povinností (ostatní nároky - úroky z prodlení nebo náhrada škody - směřují spíše k narovnání stran). **Výhodou** je, že poškozená strana nemusí prokazovat vznik a výši škody, tj. lze rychleji prosadit náhradu.

Paušalizovaná náhrada škody. Účelem je spíše odhad v budoucnu vzniklé škody. Usnadnění důkazní pozice poškozené strany s rizikem, že skutečná škoda bude vyšší než ve smlouvě sjednaná částka.

Funkce smluvní pokuty v mezinárodním obchodním styku

- sankční - trest/donucení/omezení, může se uplatnit i vedle náhrady škody, a/nebo
- odhadní - předem odhadována v budoucnu vzniklá škoda.

Nejvhodnější je pojetí smluvní pokuty jako limitované náhrady škody, které je akceptováno napříč jednotlivými národními právními řády. Smyslem doložky o smluvní pokutě je totiž zejména zajistit věřiteli procesní výhodu - při uplatnění smluvní pokuty před soudem není třeba prokazovat, že vznikl nárok na náhradu škody.

Právní úprava smluvní pokuty

Smluvní pokuta není Vídeňskou úmluvou regulována. Na smluvní pokutu bude tedy dopadat rozhodné právo určené na základě kolizních norem fóra. Mimo to je nutné vzít v úvahu i právní řád místa rozhodování sporu, protože některé otázky související se smluvní pokutou mohou spadat pod veřejný pořádek (tj. smluvní úprava by se neuplatnila). Dále je třeba upozornit, že zaplacením smluvní pokuty není dlužník zproštěn své povinnosti splnit závazek, který byl zajištěn smluvní pokutou. Věřitel je vždy oprávněn požadovat vedle zaplacení smluvní pokuty dlužníkem také jeho splnění.

Formulace doložky

Vzhledem k tomu, že Vídeňská úmluva vůbec na smluvní pokutu nedopadá, je vhodné celou problematiku ošetřit v rámci smlouvy uzavřené mezi stranami samými a nespolehat se pouze

na regulaci národním právem, kde by uplatnění smluvní pokuty vedle náhrady škody mohlo být značně problematické.

V doložce doporučujeme upravit tyto otázky:

- **Okolnosti, za kterých vzniká nárok na smluvní pokutu.**

- Vhodné je stanovit smluvní pokutu za porušení smluvních závazků obou smluvních stran, ne tedy pouze závazků kupujícího.

„V případě prodlení prodávajícího s dodávkou minerální vody je kupující oprávněn požadovat od prodávajícího zaplacení smluvní pokuty ve výši 0,4 % z ceny nedodané minerální vody za každý den prodlení v dodávce, maximálně však 10 000,- Kč.

V případě prodlení kupujícího s placením kupní ceny je prodávající oprávněn požadovat od kupujícího zaplacení smluvní pokuty ve výši 0,4 % z nezaplacené kupní ceny za každý den prodlení, maximálně však 10 000,- Kč.“

- Konkrétně jde o nesplnění povinnosti vůbec, pozdní plnění peněžitého závazku, pozdní plnění/nesplnění povinnosti dodat zboží vůbec, jinak vadné plnění.
- Sjednat, zda nárok na smluvní pokutu závisí na předchozí písemné upomínce, pokud ano, stanovit postup (forma - např. e-mail, doporučený dopis; lhůty; povinnost platit úroky při pozdním zaplacení smluvní pokuty; „co nastane, když nedojde k...“).
- Otázka vztahu okolností vylučujících odpovědnost za náhradu škody (např. povinnosti zaplatit smluvní pokutu se strana nemůže zprostit, ani pokud porušení bylo způsobeno okolnostmi vylučujícími odpovědnost). Obecně lze doporučit, aby byla strana, která své povinnosti porušila v důsledku okolností vylučujících odpovědnost (čl. 79 VÚ), zproštěna povinnosti zaplatit smluvní pokutu. Příkladem může být situace, kdy nákladní auto, které veze zboží kupujícímu, havaruje a zboží nebude dodáno včas. Smluvní pokuta má v tomto případě příliš tvrdý dopad.
- V jakém rozsahu má vliv neplnění povinností věřitele, které je podmínkou pro plnění dlužníka, na placení sjednané sumy (např. nárok na smluvní pokutu nevzniká, pokud porušení povinnosti vzniklo proto, že věřitel dlužníkovi neposkytl potřebnou součinnost).

- **Výše smluvní pokuty.**

- Pozor na dohodnutou výši smluvní pokuty. Právní řády nepřipouští neomezenou výši smluvní pokuty. Vyžaduje se, aby smluvní pokuta byla přiměřená k zajištěnému závazku. Podle některých právních úprav může nepřiměřeně vysokou smluvní pokutu snížit soud nebo ji nepřiznat pro rozpor s dobrými mravy. Je však třeba upozornit, že adresátem takové normy je soud a nikoli smluvní strany. Z tohoto důvodu jsou doložky typu „Smluvní pokuta nepodléhá žádnému přezkoumání nebo snížení soudní cestou.“, se kterými se lze setkat v některých smlouvách, pro soud irelevantní a je vhodné je do smluv nezačleňovat.

- Kalkulace peněžní sumy: procentní vyjádření sumy (její výši doporučujeme omezit určitou maximální částkou!), pevně určená částka, popř. různé varianty, tj. narůstající procentuální vyjádření omezené celkovou nebo procentuální částkou. Mohou se vztahovat k operaci jako celku nebo k jednotlivým povinnostem.

„Při nedodržení dodací lhůty je prodávající povinen zaplatit smluvní pokutu, a sice za každý první a druhý, byť jen započatý týden prodlení 1 %, za každý další byť jen započatý týden 2 % z kupní ceny. Maximální smluvní pokuta činí 8 % a počítá se vždy z celého objemu dodávky.“

- **Splatnost smluvní pokuty.**

- Určit, kdy a jak má být smluvní pokuta zaplacená, a jaké jsou následky prodlení s placením smluvní pokuty.

„Prodávající je povinen zaplatit smluvní pokutu do 15 dnů ode dne, kdy mu byla doručena písemná výzva s uvedením důvodu vzniku nároku. Za každý den prodlení bude účtováno 1 % ze smluvní pokuty.“

- **Vztah smluvní pokuty k náhradě škody a úrokům z prodlení.**

- Je třeba určit, zda se nárok na smluvní pokutu uplatní vedle nároku na náhradu škody nebo místo něj.
- Vztah smluvní pokuty k článku 74 (náhrada škody) není zcela jasný, podle koncepce ve Vídeňské úmluvě totiž náhrada škody nesmí znamenat pro věřitele zisk. I zde lze využít článek 6 zakotvující autonomii vůle stran. Platnost těchto doložek se však bude řídit národním právem určeným dle mezinárodního práva soukromého (viz článek 4).

„Strana, která poruší některé ustanovení této smlouvy, zaplatí smluvní pokutu 20 000,- Kč. Zaplacením této částky není dotčen nárok na náhradu škody ani na úroky z prodlení.“

- Pokud chceme smluvní pokutu vztáhnout k placení peněžitých částek, je nutné upravit její vztah k úrokům.

„Zaplacením této smluvní pokuty nebude prodávající zbaven svého závazku plnit své smluvní povinnosti a nároky kupujícího, které nejsou touto smluvní pokutou kryty, nebudou dotčeny.“

- **Platnost doložky po odstoupení od smlouvy.**

„V případě zrušení nebo vypovězení smlouvy kupujícím nebo jeho vinou, zaplatí kupující částku odpovídající 30 % kupní ceny.“

Smluvní pokuta dle doporučení mezinárodní obchodní komory

Podle doporučení Mezinárodní obchodní komory má být smluvní pokuta konstruována následujícím způsobem:

- výslovně uvést, zda je, či není nutná upomínka;
- uvést, zda a v jakém rozsahu má vliv neplnění povinností věřitele, které je podmínkou pro plnění dlužníka, na placení sjednané sumy;
- vymežit, zda je klauzule míněna jako limitující, výlučná či doplňující (zda limituje nebo vylučuje náhradu škody nebo se uplatní vedle náhrady škody);
- uvést, jaký je vztah mezi placením a plněním povinností;
- určit, jaký je vztah odpovědnosti (absence zavinění, vliv okolností vyšší moci) a placení dohodnuté sumy.

Strana, která poruší kterékoliv ustanovení této smlouvy, zaplatí druhé straně jednorázovou smluvní pokutu ve výši 100 000,- Kč. Uplatnění smluvní pokuty za porušení povinností stanovených smlouvou musí strana písemně oznámit/nemusí strana oznamovat.

Nárok na smluvní pokutu však nevzniká, pokud porušení smlouvy bylo způsobeno druhou stranou, např. pokud věřitel neposkytl dlužníkovi potřebnou součinnost při převzetí zboží.

Nárok na smluvní pokutu vzniká/nevzniká i tehdy, pokud druhé straně nevznikla porušením smlouvy škoda nebo pokud bylo porušení smlouvy způsobeno okolnostmi vylučujícími odpovědnost. / Povinnosti platit tuto částku se strana nemůže zprostit ani v případě, kdy bylo porušení způsobeno okolnostmi vylučujícími odpovědnost.

Je-li uplatněn nárok na smluvní pokutu, lze/nelze uplatnit nároky z náhrady škody, které nejsou kryty smluvní pokutou.

Smluvní pokuta je splatná do deseti dnů ode dne, kdy byl nárok na smluvní pokutu písemně uplatněn (písemnou formou se rozumí doporučený dopis, fax nebo e-mail s certifikovaným elektronickým podpisem.)/do třiceti dnů od porušení smlouvy na účet druhé strany. Za každý den prodlení bude účtováno 1 % ze smluvní pokuty. Zaplacením této smluvní pokuty nebude prodávající zbaven svého závazku plnit své smluvní povinnosti.

IV.18. Úprava výše úroků z prodlení v režimu Vídeňské úmluvy (ošetření mezery článku 78 Vídeňské úmluvy)

Úrok z prodlení nahrazuje škodu vzniklou v důsledku pozdního splnění peněžního závazku dlužníkem (výjimka: islámské právo). Jedná se o paušální částku za období mezi dobou splatnosti a skutečnou dobou platby, která je:

- vyjádřena objektivně - sazba je stanovena zákonem, úrokovými sazbami finančních institucí atd.;
- určena samotnými stranami.

Objevuje se také myšlenka, že se jedná o:

- určitý typ paušalizované náhrady škody způsobené nesplněním závazku,
- částku na náhradě škody nezávislou - použito ve Vídeňské úmluvě, v níž je zakotven princip obecného nároku na úroky z prodlení, jestliže je dlužník v prodlení s placením peněžité částky.

Výše úroku bývá konstruovaná paušálně (*lump-sum*), tj. věřiteli nepřísluší prokazovat, že mohl dlužnou částku investovat za vyšší úrokovou sazbu, stejně tak dlužníkovi nepřísluší prokazovat, že věřitel by získal úrokovou sazbu nižší, než je smluvená úroková sazba.

Právní úprava v článku 78 Vídeňské úmluvy

Jestliže se strana opozdí s placením kupní ceny nebo jiné peněžité částky, má druhá strana nárok na úroky z prodlení, aniž by byly dotčeny jakékoliv nároky na náhradu škody podle článku 74.

- **předpoklady uplatnění úroků z prodlení:**
 - opoždění se s placením kupní ceny/jiné peněžité částky (např. úroky z náhrady škody za neplnění nepeněžitého závazku)/s vrácením kupní ceny (článek 84 odst. 1 Vídeňské úmluvy);
 - není nutné zavinění, upomínka atd.
- právo požadovat vedle úroků z prodlení také náhradu škody dle článku 74:
 - do výše úroku by se neměly promítnout jiné škody (pak by se nejednalo o úrok z prodlení);
 - na úroky se nepoužijí ustanovení o náhradě škody.

Co je vhodné upravit smluvně a proč?

- **Okolnosti vzniku nároku na úrok:**
 - zda je třeba následné písemné výzvy, popř. stanovení náhradní lhůty k plnění - z Vídeňské úmluvy plyne, že taková výzva nutná není, tato úprava je však dispozitivní (čl. 6 VÚ);

„Při prodlení s placením kupní ceny je prodávající oprávněn bez zvláštní výzvy naúčtovat si úroky z prodlení ve výši 6 % p.a.“

- o zda existují okolnosti, za kterých nárok na placení úroku nevzniká (např. okolnosti vyšší moci) - ve Vídeňské úmluvě nejsou úroky koncipovány jako náhrada škody, takže má kupující povinnost zaplatit úroky i v případě, pokud okolnosti, které mu bránily v zaplacení kupní ceny, nezavinil a není povinen hradit škodu.

„Pokud zboží nebude dodáno ve lhůtě stanovené ve smlouvě, zaplatí prodávající kupujícímu úroky z prodlení ve výši 10 % p.a. z hodnoty včas nedodaného zboží. Nárok na náhradu škody tím není dotčen.“

- o I zde je třeba vzít v úvahu dispozitivnost Vídeňské úmluvy. Lze proto sjednat zbavení se povinnosti k placení úroků v případě vyšší moci. Tak je tomu např. podle principů UNIDROIT.

- **Výše úroků:**

- o jedná se o vnitřní mezeru Vídeňské úmluvy. Ta má být v souladu s čl. 7 odst. 2 vyplněna pomocí zásad, na nichž je Vídeňská úmluva postavena. Jestliže to není možné, lze postupovat dle rozhodného práva. Příklad pro postup při vyplnění mezery na základě kolizních norem fóra.
- o může nastat situace, kdy použitelné právo určené na základě kolizních norem fóra úroky z prodlení zakazuje a nárok dle čl. 78 VÚ považuje za nevynutitelný, přestože Vídeňská úmluva nárok na úroky za výše uvedených podmínek výslovně přiznává. Proto je vhodné začlenit do smlouvy i doložku o volbě práva, které úroky z prodlení nezakazuje, a tak toto riziko odstranit.

Konkrétní sazba úroku z prodlení

- o Nejvhodnější je, pokud si výši úroku sjednají samy strany. Je však třeba si uvědomit, že na výši úroků z prodlení dopadá použitelné národní právo, které ji může omezovat.
- o Je vhodné, aby byl úrok vždy o něco vyšší, než je úrok, který by musel kupující zaplatit své bance, pokud by si od ní na zaplacení pohledávky vypůjčil peníze (důvod: pro dlužníka pak bude výhodnější vzít si úvěr, než nezaplatit kupní cenu).
- o Pro stanovení sazby úroku z prodlení přicházejí v úvahu následující varianty:

- Stanovení pevné sazby úroku. **Nevýhoda:** sazba úroku může být nepřiměřená.

„Pokud kupující nezaplatí kupní cenu podle smluvených podmínek, je prodávající oprávněn požadovat úroky z prodlení ve výši 8 % p.a. ode dne splatnosti kupní ceny.“

- Stanovení úroku ve vazbě na konkrétní vnitrostátní předpis.

„Výše úroku z prodlení o 1 % vyšší než úrok stanovený nařízením vlády 142/1994 Sb.“

- Vazba úroku obecně na vnitrostátní právo.

„Sazba úroku je o 1 % vyšší než sazba úroku ve vnitrostátních vztazích.“

- Podle principů UNIDROIT se úrokovou sazbou rozumí průměrná bankovní úroková sazba při poskytování krátkodobých úvěrů platná pro měnu, ve které se má platba v souladu se smlouvou uskutečnit, a v místě, kde se má platba uskutečnit (sazba, za kterou by si za normálních okolností věřitel, kterému nebylo zapláceno, vypůjčil peníze, které neobdržel od svého dlužníka).

- **Doba, za kterou lze úroky požadovat:**

- obvykle ode dne splatnosti až do úplného zaplacení splatné částky.

- **Obsah pojmu „jiné peněžité částky“:**

- Například úroky z náhrady škody, smluvní pokuty, úroky z úroku.
- Názory na otázku, zda lze požadovat úrok z úroku (= zda se výše úroku bude odvozovat např. z původní kupní ceny nebo z kupní ceny vždy navýšené o částku již naběhlých úroků), se různí. Podle komentáře k Principům evropského smluvního práva a ICC úrok z úroku požadovat nelze, protože tento postup nemá oporu v článku 78 Vídeňské úmluvy a v mezinárodním obchodu není obvyklý.
- Obsah pojmu „jiné peněžité částky“ by měl být určen rozhodným právem určeným na základě legis fori.

- **Úrok z náhrady škody:**

- Úroky, které souvisí s náhradou škody, nejedná-li se o nesplnění peněžitého závazku. Výše náhrady škody není obvykle k datu nesplnění vyjádřena v penězích. Škoda je vyčíslena až po svém vzniku, buď dohodou stran, nebo rozhodnutím soudu. Je tedy vhodné stanovit ve smlouvě okamžik, ke kterému začíná úročení.
- Podle principů UNIDROIT úročení začíná dnem vzniku škody. Věřitelova aktiva se totiž snížila okamžikem vzniku škody, zatímco dlužníkovi, dokud nezaplatí náhradu škody, plynou nadále úroky z částky, kterou má zaplatit. Tento zisk má však připadnout věřiteli.
- Při definitivním ohodnocení škody bude ovšem nutno brát v úvahu i fakt, že náhrada škody se přiznává ode dne vzniku škody, aby se zabránilo dvojímu odškodnění (např. v případě znehodnocení měny).

- **Vztah ke smluvní pokutě:**

- Nutno dohodnout ve smlouvě, aby oba instituty nesplývaly.

IV.19. Vyšší moc v režimu Vídeňské úmluvy

Za tzv. vyšší moc (*vis major*) je považována okolnost, která způsobuje vyloučení odpovědnosti strany, jež neplní povinnosti vyplývající pro ni ze smlouvy. Strana neodpovídá za škody, které druhá strana utrpěla z důvodu tzv. vyšší moci, a dále po dobu, po kterou trvá okolnost tzv. vyšší moci, se pozastavuje nebo odkládá splnění závazku, obvykle nedochází k zániku závazku, každá strana nese náklady sama. Musí se jednat o překážku, která nezávisí na vůli strany, která neplní závazek ze smlouvy, a je takové intenzity, že plnění je buď zcela nemožné, nebo natolik ztížené, že to hraničí s nemožností.

Strany ke včlenění této doložky (označované i jako *force majeure* nebo *Acts of God*) do smlouvy přistupují proto, že výrazně zvyšuje jejich ochranu (zvyšuje se právní jistota stran). Prakticky nutností se tato doložka stává zejména u dlouhodobých kontraktů (např. dodávky investičních celků) nebo u smluv s opakujícím se plněním. Pokud se smlouva řídí Vídeňskou úmluvou, nalezneme úpravu tzv. vyšší moci v článku 79.

Právní úprava

Článek 79 Vídeňské úmluvy upravuje vyloučení odpovědnosti za nesplnění povinnosti v důsledku okolnosti stojící mimo dosah strany – vztahuje se pouze na náhradu škody, ostatní práva jsou nedotčena a mohou být vykonána.

Článek 79 odst. 1 stanoví, že za porušení závazku ze smlouvy nebude strana odpovědná, pokud toto porušení bylo způsobeno překážkou, která splňuje následující podmínky:

- nezávisela na vůli strany,
- v době uzavření smlouvy byla nepředvídatelná,
- strana ji nemohla odvrátit nebo překonat.

Článek 79 odst. 2 regulace situace, kdy je k plnění použita třetí osoba – jednání osoby třetí je postaveno na roveň jednání strany porušující smlouvu.

Článek 79 odst. 3 obsahuje časové omezení vyloučení odpovědnosti pouze po dobu, po kterou trvá překážka.

Článek 79 odst. 4 upravuje oznamovací povinnost. Strana neplnící povinnost musí druhé straně oznámit existenci překážky a její dopad na svou způsobilost plnit.

Článek 79 odst. 5 vyloučení odpovědnosti se týká pouze práva na náhradu škody, nebrání tedy tomu, aby strana vykonala ostatní práva, která jí nabízí Vídeňská úmluva.

Jak se vypořádat s existencí čl. 79 Vídeňské úmluvy

Článek 79 je formulován obecně, proto se doporučuje buď jeho použití úplně vyloučit (jak umožňuje článek 6) a formulovat ve smlouvě vlastní doložku vyšší moci. Nebo jeho použití nevykloučovat, ale upřesnit a doplnit ve své smlouvě tuto obecnou úpravu (článek 79 Vídeňské úmluvy bude představovat obecnou úpravu, speciální úprava bude obsažena ve smlouvě).

Doporučení pro formulaci doložky vyšší moci v režimu Vídeňské úmluvy

Je vhodné upřesnit obecnou formulaci čl. 79 Vídeňské úmluvy s ohledem na předmět smlouvy, smluvní strany (odkud pocházejí, jaká existují rizika) atd. Je také vhodné stanovit, zda se doložka bude aplikovat na obě smluvní strany (bilaterální) nebo půjde o doložku, jež se bude aplikovat pouze na jednu stranu (unilaterální), např. generální stávka dopravců může zabránit včasnému dovozu zboží, ale ne včasnému zaplacení kupní ceny.

Pravidelně bývá doložka doplněna povinností smluvních stran učinit maximální opatření k zamezení účinků vyšší moci, je-li hrozba okolností vyšší moci evidentní. Případně učinit maximální opatření ke snížení účinků okolností vyšší moci.

U článku 79 odst. 1 je vhodné reagovat na obecnou formulaci okolnosti vyšší moci („překážka, která nezávisela na její vůli a ohledně které nebylo možno rozumně očekávat, že by s ní strana počítala v době uzavření smlouvy, nebo že by tuto překážku nebo její důsledky odvrátila nebo překonala“) – buď taxativním, nebo demonstrativním výčtem okolností. Doporučuje se demonstrativní výčet:

Za okolnosti vyšší moci ve smyslu článku 79 odst. 1 Vídeňské úmluvy se běžně považují:

- války, revoluce, pirátské útoky, politické převraty, generální stávky (stávky samy o sobě jsou kvalifikačně velmi problematické směrem k okolnostem vyšší moci),
- přírodní katastrofy jako zemětřesení, povodně, sopečné výbuchy, hurikány, tsunami, požáry atd.,
- mocenské zásahy v podobě bojkotů či embarg,
- masivní výpadky elektrické energie, dodávek ropy atd.,
- v poslední době aktuální: teroristické útoky, ptačí chřipka atd.

Naopak za okolnosti vyšší moci **nelze obvykle považovat**: okolnosti spojené s výrobním a distribučním procesem včetně neudělení vývozních nebo dovozních povolení, okolnosti osobní povahy a dále okolnosti, za nichž je plnění i přes výskyt překážky možné, byť např. s podstatně zvýšenými náklady, tj. s ekonomickými obtížemi (na posledně jmenovaný případ by se aplikovala hardship doložka).

Strany dále mohou formulovat doložku **bez ohledu na předvídatelnost**, resp. nepředvídatelnost překážky. Potom by taková překážka, která byla v době uzavření smlouvy předvídatelná, sice nespadała pod čl. 79 Vídeňské úmluvy, ale strana by byla zbavena odpovědnosti s ohledem na úpravu ve vlastní doložce vyšší moci ve smlouvě.

Dále je vhodné upravit, jak postupovat v situaci, kdy je možné plnění alespoň části závazku, tedy zda je osoba, kterou postihla okolnost vyšší moci, povinna plnit závazek alespoň zčásti, nebo je-li po dobu trvání překážky osvobozena od jakéhokoliv plnění.

Z pohledu článku 79 odst. 2 je pro zvýšení právní jistoty vhodné specifikovat, kdo je považován v daném případě za osobu třetí – opět lze použít demonstrativní nebo taxativní výčet (subdodavatelé, přepravci atd.).

U článku 79 odst. 3 je vhodné reagovat na časové aspekty. Obecně je odpovědnost strany za nesplnění závazku vyloučena po dobu, po kterou trvá překážka. Smluvně však lze dopad okolností vylučujících odpovědnost upravit tak, že nastane-li okolnost vyšší moci, smlouva

automaticky zaniká (vhodné zejména u fixních smluv). Odpovědnost pak není časově omezena pouze na dobu trvání překážky.

Časté řešení v mezinárodní obchodní praxi představují tzv. jednací varianty, kdy se strany pro případ výskytu okolnosti vyšší moci zavazují zahájit jednání o další existenci smlouvy či jejích případných změnách. Zde lze opět doporučit úpravu lhůt – po jaké době strany přistoupí k jednání, dokdy se musí druhá strana vyjádřit k návrhu na zahájení jednání atd. Dále by měly strany upravit i proces oznamování návrhů k jednání – doporučeným dopisem, e-mailem se zaručeným elektronickým podpisem atd. Neměla by být ani opomíjena otázka následků nesplnění povinnosti strany jednat o další existenci smlouvy.

Vyskytují se také tzv. dvoustupňové varianty, kdy nejprve dochází k odkladu plnění ze smlouvy po určitou dobu a jestliže není plněno, po uplynutí této doby má strana, která není postižena okolností vyšší moci, právo od smlouvy odstoupit nebo nastává automatický zánik smlouvy (popř. tato varianta může být kombinována i s jednací variantou tak, že nejprve dochází po určitou dobu k odkladu plnění ze smlouvy a pokud není plněno, po uplynutí této doby se strany zavázaly přistoupit k jednání o další existenci smlouvy).

Oznamovací povinnost strany neplnění své povinnosti ze smlouvy v článku 79 odst. 4 je upravena opět vágně. Jsou použity neurčité pojmy – „v přiměřené lhůtě“ – a není upraven proces oznamování. Lze doporučit podrobněji upravit proces oznamování, tedy jakým způsobem bude oznamováno (doporučeným dopisem, telefonicky, faxem, e-mailem atd.), v jaké lhůtě poté, co se strana dověděla nebo měla dovědět o okolnosti vyšší moci, musí tuto skutečnost oznámit druhé straně atd. Pokud je požadováno písemné oznámení, mělo by být upraveno, zda se toto oznámení stává účinným odesláním nebo přijetím. Vhodné je upřesnit, jaké důsledky bude mít včasné neoznámení okolnosti vyšší moci druhé straně.

Protože okolnost vyšší moci je nepředvídatelná a způsobuje minimálně dočasnou nemožnost plnit u jedné ze stran, lze doporučit, aby proces oznamování proběhl co nejrychleji poté, co vyšší moc nastala. Vhodné bude proto volit lhůty co nejkratší – např. oznámení telefonicky do 48 hodin poté, co se druhá strana dozvěděla nebo měla dozvědět o okolnosti vyšší moci, s tím, že do 5 dnů ode dne, co se druhá strana dozvěděla nebo měla dozvědět o okolnosti vyšší moci, je tato strana povinna zaslat druhé straně doporučený dopis, resp. e-mail se zaručeným elektronickým podpisem, ve kterém v podrobnostech zpraví druhou stranu o okolnosti vyšší moci a o tom, jak tato okolnost ovlivňuje její povinnost plnit dle smlouvy.

Poznámka

Je nutné rozlišovat případy, na které se použije doložka vyšší moci, a případy, na které se aplikuje hardship doložka. Základní rozdíl je v tom, že doložka vyšší moci „nastupuje“ tehdy, nebylo-li plněno v důsledku okolnosti vyšší moci. Hardship doložka se aplikuje ještě předtím, než by mělo dojít k plnění. V případě hardship doložky není plnění nemožné, po uzavření smlouvy se však okolnosti změnila natolik, že plnění smlouvy je značně ztíženo (v podrobnostech viz hardship doložka).

IV.20. Smluvní limitace náhrady škody

Limitace náhrady škody představuje omezení náhrady škody, kterou jinak přiznává zákon či mezinárodní smlouva. Na úvod celého uvažování o smluvní limitaci rozsahu náhrady škody je třeba si položit otázku, jaký mají účel smluvní ustanovení o limitaci rozsahu náhrady škody. Odpověď na tuto otázku není jednoduchá.

Podle našeho názoru je jedním z klíčových důvodů smluvní limitace rozsahu náhrady škody určitá míra nepředvídatelnosti vzniku škody na jedné či druhé smluvní straně. Druhým zásadním důvodem limitace rozsahu náhrady škody je prostá zkušenost mezinárodních obchodníků, že čas od času k méně či více rozsáhlé škodě způsobené smluvnímu partnerovi dojde.

Ona nepředvídatelná výše budoucích škod by navíc mohla vést k neúnosnému zvyšování cen v nabídkách k uzavření mezinárodních obchodních smluv s vědomím, že si smluvní strany pokryjí případnou škodu ze zisku z uzavření smlouvy. Toto zvyšování cen by však vedlo k tomu, že by mezinárodní obchodníci nechtěli smlouvy uzavírat. Nepochybně by se také zvýšily i náklady na mezinárodní pojištění pro případ vzniku rozsáhlých budoucích škod.

Při smlouvách dlouhodobého charakteru či opakujících se mezi týmiž smluvními partnery je pak zpravidla zájem si „osvědčeného“ smluvního partnera udržet, a proto se s ním dohodnout na rozumné limitaci náhrady škody ve smlouvě.

Vídeňská úmluva možnost limitace náhrady škody výslovně neupravuje. Využít proto lze dispozitivnost Vídeňské úmluvy, přičemž je nutné pamatovat na význam článku 4. To znamená, že by se platnost ustanovení o smluvní limitaci náhrady škody řídila právem rozhodným pro kupní smlouvu.

Návod k vytváření doložek o limitaci rozsahu náhrady škody

- **omezení náhrady škody ve vztahu k:**
 - konkrétní povinnosti (např. pouze limitace náhrady škody z porušení povinnosti dodat zboží),
 - smlouvě jako celku.
- **dle způsobu, jakým je náhrada škody omezena:**
 - na skutečnou škodu, anebo
 - na ušlý zisk,
 - i na morální škodu (*dommage moral* či *pretium affectionis*) tzn. újmu, která není majetkové povahy, jde např. o újmu na osobnostních právech.

- **dle určení výše omezení:**
 - fixní peněžní částkou,
 - podílem či procentem z hodnoty plnění,
 - tzv. finančním stropem, který nesmí rozsah náhrady škody překročit.
- **omezení rozsahu náhrady dle titulu, z něž škoda vznikla:**
 - existencí faktické vady (např. bylo plněno něco jiného, než bylo ujednáno),
 - existencí právní vady (např. průmyslové právo třetí osoby).
- **omezení rozsahu náhrady na škodu předvídatelnou (foreseeable).**
- **omezení rozsahu náhrady na škodu zaviněnou úmyslně či hrubou nedbalostí.**
- **omezení rozsahu náhrady škody podle počtu stran:**
 - jedna smluvní strana,
 - „Prodávající zaplatí za každý den prodlení s dodáním předmětu smlouvy 0,1 % kupní ceny.“
 - obě (příp. více) smluvní strany.
 - „Smluvní strany se dohodly, že rozsah náhrady škody způsobené porušením kterékoliv povinnosti ze smlouvy kteroukoliv ze stran bude omezen na částku 350 000 EUR.“
- **omezení rozsahu náhrady škody spočívající mimo vůli stran:**
 - okolnosti vylučující odpovědnost rovněž limitují rozsah náhrady škody, neboť jestliže tyto okolnosti vylučují odpovědnost za škodu, poté *a fortiori* tuto náhradu škody omezují.

Možné problematické otázky

Vztah ustanovení smluvní limitace náhrady škody a smluvní pokuty

Smluvní pokuta je zajišťovací institut s výrazně uhrazovací a sankční funkcí při nesplnění smluvní povinnosti. Někdy se však také říká smluvní pokutě paušalizovaná náhrada škody (*liquidated damages*). V tomto případě limituje výše smluvní pokuty rozsah náhrady škody. Vztah smluvní pokuty a náhrady škody lze upravit dvojím způsobem:

„Zaplacení smluvní pokuty smluvní stranu nikterak nezbavuje povinnosti uhradit druhé smluvní straně jí způsobenou škodu, byť by tato škoda vznikla porušením stejné povinnosti, které zapříčinilo vznik nároku na zaplacení smluvní pokuty.“

„Rozsah náhrady škody se omezuje do výše smluvní pokuty, která činí 42 000 USD.“

Limitace vs. vzdání se náhrady škody

K tomuto problému jen stručná poznámka. Jak již bylo výše řečeno, platnost ustanovení o limitaci náhrady škody se řídí národním právem. Otázka tedy zní, zda dotčené národní právní řády umožňují vzdát se práva na náhradu škody. A jestliže ano, tak z hlediska časového, zda je možné se vzdát práva na náhradu škody před, či až po vzniku škody. Vzdání se náhrady škody může být navíc podle některých právních řádů neplatné z důvodu rozporu s dobrými mravy.

Obecné doporučení k smluvní limitaci náhrady škody

Určité riziko představuje v dosahu některých právních řádů požadavek zaplacení smluvní pokuty a zároveň zaplacení plné náhrady škody, což může být považováno za rozporné s dobrými mravy. Lze doporučit smluvní pokutu konstruovat vzhledem k předvídatelným škodám tak, aby smluvní pokuta byla limitací náhrady škody. Z hlediska procesního je výhodnější žalovat o smluvní pokutu, než žalovat o náhradu škody, kdy je třeba dokazovat předpoklady vzniku škody (zejména dokazování příčinné souvislosti bývá problematické).

Návrhy doložek o smluvní limitaci náhrady škody

„Náhrada škody způsobená kteroukoliv ze stran této smlouvy se omezuje na částku 50 000 USD.“

„Náhrada škody způsobená prodávajícím kupujícímu nedodáním zboží nesmí přesáhnout 100 000 EUR.“

„Náhrada škody způsobená kupujícím prodlením s placením kupní ceny činí za každý započatý týden prodlení 1,5 % kupní ceny, nejvýše však 125 000 EUR.“

„1) Smluvní strany se dohodly, že pokud prodávající neumožní kupujícímu nakládat se zbožím dne 29. 9. 2006, zaplatí prodávající smluvní pokutu ve výši 5 000 USD. Nárok na náhradu škody se omezuje na v tomto ustanovení sjednanou smluvní pokutu.“

2) Nárok na úrok z prodlení ve výši 0,1 % z kupní ceny za každý započatý den prodlení s plněním povinnosti prodávajícího umožnit kupujícímu nakládat se zbožím není ustanovením 1 nijak dotčen.“

IV.21. Stabilizační doložka

Stabilizační doložka je smluvním instrumentem včleňovaným zpravidla do dlouhodobých smluv (soukromoprávních a diagonálních), zejména pak do tzv. smluv investičních uzavíraných mezi státem přijímajícím investici (tzv. hostitelským státem) a zahraničním investorem. Vzhledem k tomu, že investiční smlouva zakládá dlouhodobý vztah mezi výše uvedenými subjekty, je zde zvýšený zájem investora na zabezpečení toho, že smluvní podmínky nemohou být jednostranně měněny legislativou hostitelského státu. Zahraniční společnost je totiž oproti suverénnímu státu v nevýhodě, protože ten má zásadně neomezenou pravomoc jakkoliv upravit právo na svém území, a je tedy v jeho moci měnit i práva a povinnosti vyplývající ze smlouvy. Investor se tedy pomocí stabilizační doložky snaží dosáhnout neutralizace práva hostitelského státu jednostranně měnit podmínky již uzavřené smlouvy a usiluje tak o posílení vlastní právní jistoty.

Cílem této doložky je zajistit, že budoucí změny v legislativě hostitelského státu nezmění původní smluvní podmínky tak, jak platily v době uzavírání smlouvy. Doložka má tedy za úkol ochránit zahraničního investora např. před zvýšením daňového zatížení, zavedením nových kontrol vyplývajících z práva životního prostředí a rovněž i před zrušením samotné smlouvy před přirozeným ukončením její platnosti.

Konstrukce doložky

Jak bylo uvedeno výše, je cílem doložky zabránit hostitelskému státu provést legislativní změny, které by mohly mít negativní dopad na uzavřenou smlouvu. Doložka tedy může vypadat např. následovně:

„Smlouva nebude vládou zrušena a podmínky v ní obsažené nebudou změněny žádnou budoucí obecnou ani speciální právní úpravou, administrativními opatřeními ani žádnými jinými akty výkonné moci.“

„Pokud se vyskytnou po vstupu v platnost této smlouvy jakékoliv změny v národním právu státu, které by měly za následek negativní dopad na hospodářské výhody vyplývající pro investora ze smlouvy, stát zajistí, že investor získá stejné výhody, které by získal, kdyby ke změnám v právním řádu nedošlo.“

Kontroverze použití stabilizační doložky

Stabilizační doložka vychází ze statického modelu mezinárodní investiční smlouvy, jejímž účelem bylo přiznat zahraničnímu investorovi maximální ochranu jeho investice. Statický model upřednostňuje pevná, nezměnitelná pravidla, která jsou vydávána buď za pravidla, jež jsou součástí mezinárodního práva, transnacionální právo, lex mercatoria, mezinárodní smluvní právo nebo obecné principy právní. Statický model mezinárodní investiční smlouvy a teorie existence nadnárodního právního systému poskytuje investiční smlouvě vysoký stupeň ochrany a současně tedy zajišťuje i maximální ochranu mezinárodní investice. Tento model se však projevuje jako neadekvátní pro regulaci dlouhodobého a dynamického vztahu mezi zahraničním investorem a státem.

Nelze jednoduše přijmout tvrzení, že existuje mezinárodní smluvní právo, jemuž podléhají zahraniční investice a které brání suverénnímu státu měnit dle potřeby své národní právo. Národní právní řády sice zdůrazňují zásadu *pacta sunt servanda* jako základní zásadu

smluvního práva, je tomu tak ale zejména proto, že se ve vnitrostátních vztazích setkávají zejména s krátkodobými transakcemi mezi přibližně rovnými stranami. Tam, kde strany nemají srovnatelnou vyjednávací sílu, se začaly objevovat odchylky nabourávající statický model smluvní svobody a jeho závaznosti. Stále častěji se tedy objevují názory upřednostňující nahrazení statického modelu modelem jiným, který by více zohledňoval cíle, které investiční smlouva sleduje, a kontext, ve kterém smluvní vztah funguje.

Výhodnější, než použít neflexibilní smluvní ustanovení a zmrazit právní stav k určitému datu, je tedy vytvoření smlouvy, jež by zabránila budoucím konfliktům, jejichž důsledkem může být zbytečné, dlouhé a nákladné soudní či rozhodčí řízení. Dynamická smlouva by obsahovala doložky, které by usnadnily setkání mezi stranami, jestliže by došlo ke změnám smluvní rovnováhy. Mohly by tak urovnat vzniklou situaci s ohledem na nastalé změny. Smlouva by se stala oboustranně výhodnou po celou dobu svého trvání. Pro dlouhotrvající vztah, ve kterém oba partneři dosahují svých cílů, je přínosnější pokusit se vytvořit doložku flexibilní, než se soustředit na doložku stabilizační a jí podobné. Cílem by tedy mělo být, aby smlouva obsahovala odpovídající mechanismy pro udržování smluvní rovnováhy i při pozdější změně okolností.

IV.22. Hardship doložka

„Hardship“ doložka reaguje na základní ekonomické, politické, právní, finanční či technologické změny, které nastaly po uzavření smlouvy a které způsobují vážné narušení rovnováhy celé smlouvy („*contractual equilibrium*“). Doložka pochází z anglosaského prostředí a nejčastěji se s ní lze setkat v případech dlouhodobé kontraktace (*long term contracts*) – např. u investičních smluv. Její podstatou je skutečnost, že strana, která v důsledku změny okolností, které stojí mimo její kontrolu (a plnění se tak pro ni stalo obtížné (*hardship*) – nikoli nemožné), může požadovat po druhé straně, aby s ní znovu projednala příslušné podmínky konkrétní smlouvy tak, aby byly znovu stejné pro oba smluvní partnery a rovnováha mezi nimi byla obnovena.

Doložka může existovat samostatně, ale i v kombinaci s doložkou vyšší moci. Základním rozdílem mezi nimi (v podrobnostech viz níže) je vlastní zájem strany – zájem smlouvu ukončit, nebo zájem ve smlouvě dále pokračovat. Touto doložkou se tak vlastně smluvní partneři zavazují, že v případě změny okolností (a to změny jakékoliv povahy) budou znovu o smlouvě jednat.

Doložka *force majeure* vs. doložka *hardship*

Obě doložky jsou výjimkami z obecné zásady „*pacta sunt servanda*“ a reagují na změnu okolností. Jinými slovy se tedy aplikují v těch situacích, kdy dojde po uzavření smlouvy k podstatné změně okolností.

V případě doložky vyšší moci je plnění ze smlouvy, alespoň dočasně, úplně znemožněno. Doložka vyšší moci tak nastupuje v okamžiku neplnění závazku ze smlouvy.

Hardship doložka na druhé straně pokrývá situace, kdy plnění ze smlouvy není nemožné, ale je v určitém ohledu značně ztíženo. Hardship doložka se aplikuje ještě předtím, než mělo dojít k plnění – v okamžiku, kdy je narušena smluvní rovnováha mezi stranami. Cílem této doložky je tuto smluvní rovnováhu obnovit, určitým způsobem adaptovat smlouvu.

Vyšší moc se aplikuje v případě, kdy nastane překážka, jež nezávisela na vůli strany, v době uzavření smlouvy nebyla předvídatelná a strana ji nemohla odvrátit nebo překonat (typické případy viz Doložka vyšší moci). V takovém případě po dobu, po kterou trvá okolnost vyšší moci, je strana postižená touto okolností zbavena odpovědnosti za nesplnění povinnosti ze smlouvy.

Hardship doložka se použije, pokud nastanou změny ekonomických, finančních, právních či technologických podmínek, které vážným způsobem narušují smluvní rovnováhu (např. významně vzroste cena vstupních surovin do výroby). Strana postižená takovou změnou není zbavena odpovědnosti za neplnění smlouvy, ale je oprávněna iniciovat jednání o adaptaci smlouvy tak, aby došlo k opětovnému vyrovnání práv a povinností obou stran vyplývajících ze smlouvy. K tomuto je nutné připomenout, že hardship doložky nelze zaměňovat s doložkami adaptujícími smluvně či automaticky cenu plnění. Smysl těchto cenových doložek je poněkud jiný.

Právní úprava

Problematika „hardship“ doložek nebyla předmětem žádné mezinárodněprávní regulace a jednotlivé právní řády k ní přistupují různě. Lze definovat dvě krajní pozice, a to mezi klasickými právními principy „*pacta sunt servanda*“ a principem „*rebus sic stantibus*“, který naopak reaguje na změnu poměrů, která nastala po uzavření smlouvy.

I v Evropě jsou přístupy k těmto otázkám rozličné – např. doktrína „*imprévision*“ ve Francii, „*doctrine of frustration*“ ve Velké Británii nebo doktrína „*Wegfall der Geschäftsgrundlage*“.

Regulaci hardship doložky obsahují např. Zásady mezinárodních obchodních smluv UNIDROIT. Pokud jde o tyto zásady, setrvávají na principu *pacta sunt servanda*, nikoli ovšem absolutně. Samotnou situaci „hardship“ vymezují takto (čl. 6. 2. 2.):

„Těžkostmi při plnění smlouvy, které byly způsobeny podstatnou změnou okolností, se rozumí vznik skutečností, které podstatně mění rovnováhu smlouvy, ať již proto, že se zvýšily náklady plnění některé strany, anebo se snížila hodnota přijímaného plnění, a:

- a) tyto skutečnosti se vyskytnou anebo se stanou známými znevýhodněné straně až po uzavření smlouvy,*
- b) znevýhodněná strana nemohla tyto skutečnosti při uzavírání smlouvy rozumně předpovídat,*
- c) znevýhodněná strana nemohla tyto skutečnosti ovlivnit,*
- d) znevýhodněná strana nevzala na sebe riziko vzniku těchto skutečností.“*

V případě vzniku těžkostí může znevýhodněná strana iniciovat nové jednání o smlouvě. Tento návrh ji však v žádném případě od plnění neosvobozuje. Pokud se pak strany nedohodnou, může se kterákoliv z nich obrátit na soud. Pravomocí soudu je smlouvu zrušit nebo ji adaptovat na nové podmínky a to tak, aby došlo k obnovení rovnováhy.

Zvláštní doložku ve vztahu k hardship doložce i force majeure představuje tzv. doložka „*special risks*“, která je užitá v podmínkách FIDIC. Pokouší se krýt nedostatky výše zmíněných doložek, zakotvuje tzv. special risks, které jsou ovšem spojeny s lidskou činností, nikoli přírodními katastrofami.

Formulace doložky

Pro konstrukci hardship doložky je nezbytné:

- vymezit samotné „těžkosti“ (lze jen doporučit charakteristiku obsaženou v Zásadách UNIDROIT, viz výše);
- vymezit vztah mezi „řádným“ plněním a situací, kdy bude toto plnění „obtížné“;
- notifikační povinnost – zejména nutno zakotvit oznamovací lhůtu, ale také formu oznámení;

- následky definovaných „obtíží“:
 - nové jednání mezi smluvními partnery (adaptace nově nastalé situaci) – pro toto přesně stanovit lhůtu,
 - případná možnost použití prostředků „ADR“ (mediace, conciliace, aj.).

Je také nutné respektovat stanovisko konkrétního právního řádu, které k jednotlivým způsobům řešení sporů v mezinárodním obchodním styku zastává, a zejména stanovisko právního řádu k samotným „adaptačním“ možnostem ve vztahu ke smlouvě.

Vzorová doložka

Jedná se o doložku, která byla užitá v případě EKOFISK (long-term kontraktace se zemním plynem v norském nalezišti).

„When entering into this agreement the parties contemplate that the effects and/or consequences of this Agreement will not result in economic conditions which are substantial hardship to any of them, provided that they will act in accordance with sound marketing and efficient operating practices. They therefore agree on the following:

Substantial hardship shall mean if at any time or from time to time during the term of this Agreement without default of the party concerned there is the occurrence of an intervening event or change of circumstances beyond the said party's control when acting as a reasonable and prudent operator such that the consequences and effects of which are fundamentally different from what was contemplated by the parties at the time of entering into this Agreement (such as without limitation the economic consequences and effects of a novel economically available source of energy), which consequences and effects place said party in the situation that then and for the foreseeable future all annual cost (including, without limitation, depreciation and interest) associated with or related to the processed gas which is the subject of this Agreement exceed the annual proceeds derived from the sale of said gas. Notwithstanding the effect of other relieving or adjusting provisions of this Agreement the party claiming that it is placed in such position as afore-said may by notice request the other for a meeting to determine if said occurrence has happened and if so to agree upon what, if any, adjustment in the price then in force under this Agreement and/or other terms and conditions hereof is justified in the circumstances in fairness to the parties to alleviate said consequences and effects of said occurrence. Price control by the Government of the state of the relevant Buyer(s) affecting the price of natural gas in the market shall not be considered to constitute substantial hardship.“

V. Willem C. Vis International Commercial Arbitration Moot²¹

V úvodní kapitole jsme uvedli několik možných podob písemné zkoušky z Práva mezinárodního obchodu. Uvedli jsme, že by pro studenty bylo výbornou zkušeností, kdyby dostali „živý spis“, sami si museli identifikovat skutkový děj, provést kvalifikaci a například napsat žalobu. To je však v podmínkách povinného předmětu z řady důvodů nemožné.

Tuto zkušenost však mohou studenti získat, pokud se zúčastní prestižní mezinárodní soutěže Willem C. Vis International Commercial Arbitration Moot (dále jen Vis Moot). Vis Moot je studentský „*moot court*“, který je zaměřen právě na právo mezinárodního obchodu. Tato soutěž, jejíž finále se každoročně koná ve Vídni, existuje už od roku 1993. Od roku 2003 má rovněž sesterskou větev Willem C. Vis (East) International Commercial Arbitration Moot, jejíž finále se koná v Hong Kongu. Tým Právnické fakulty MU se soutěže účastní od roku 2008, od roku 2011 se pak účastní obou větví soutěže.

Cílem Vis Mootu je podnítit u studentů zájem o oblast mezinárodního obchodu a propagovat mezinárodní rozhodčí řízení jako způsob řešení sporů, které v globálním světě obchodníků vznikají. Smyslem Vis Mootu je zprostředkovat studentům možnost, aby si v praxi vyzkoušeli tento způsob řešení sporů.

Studenti dostanou zadaný fiktivní obchodní případ, resp. spor, který vždy obsahuje dva hlavní okruhy problémů - hmotný a procesní. Hmotná část je založena na mezinárodní kupní smlouvě, která je regulována Úmluvou OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží (řešené problémy bývají různé, např. otázka faktických vad zboží, reklamačního procesu, oprávněnosti uplatněných nároků, existence okolností vylučujících odpovědnost či otázka účinků výhrady učiněné smluvním státem). Procesní část je zaměřena na mezinárodní obchodní arbitráž, její zvláštnosti a otázky související. Spektrum těchto problémů je pestré. Obvykle se jedná o aktuální otázky diskutované v arbitrážní komunitě.

Soutěž se skládá ze dvou samostatně hodnocených částí – písemné a ústní. V první polovině soutěže připravuje tým písemná podání obou stran sporu (*Memorandum for Claimant*, *Memorandum for Respondent*). Po zveřejnění případu (začátek října) je první povinností týmu jeho podrobná analýza. Následně musí tým vytvořit a odevzdat (začátek prosince) memorandum za žalobce. Podání nemá být akademickým dílem, ale snahou o skutečné podání právníka. Tým poté obdrží žalobní podání jiného týmu a na něj vytvoří žalobní repliku. Odevzdáním žalobní repliky (polovina ledna) končí písemná část soutěže. Pokud se tým účastní obou větví soutěže, řeší stejný případ, ale obě podání odevzdává ve dvojí podobě (vždy jedno pro účely finále ve Vídni a jedno pro účely finále v Hong Kongu).

Po odevzdání druhého memoranda tým obdrží žalobní repliku na své podání za žalobce a s ní i další dvě memoranda týmů, proti kterým vystoupí v základních kolech ústní části. Tímto se soutěž dostává do své druhé části – přípravy na ústní vystoupení v Hong Kongu a ve Vídni. V této části se studenti intenzivně připravují na ústní prezentaci argumentů v simulovaném jednání před rozhodčím tribunálem. Je zvykem, že před samotným finále některé univerzity organizují neoficiální zkušební klání (tzv. „*pre-mooty*“). Tým Právnické fakulty MU

²¹ Vedoucí týmu Právnické fakulty MU: JUDr. K. Drličková, Ph.D., JUDr. T. Kyselovská, Ph.D., Mgr. S. Halla, Mgr. I. Císár.

v posledních letech navštěvuje *pre-mooty* v Berlíně, Budapešti, Hannoveru, Olomouci, Paříži, Praze a Varšavě. Finále ve Vídni se koná vždy týden před Velikonocemi, finále v Hong Kongu o 14 dní dříve.

V samotném finále (jak v Hong Kongu, tak ve Vídni) je ústní část soutěže rozdělena na kola. V základních kolech má každý tým před sebou čtyři soupeře a vystoupí dvakrát v pozici žalobce a dvakrát v pozici žalovaného. Do následujících kol postupuje v Hong Kongu 16 a ve Vídni 64 nejlepších týmů (dle bodového hodnocení po základních kolech). Z těchto týmů jsou vytvořeny dvojice a je zahájeno několik postupných vyřazovacích kol, ze kterých vzejde finálová dvojice. Postupující týmy jsou zveřejněny ihned po ukončení základních kol. Další ceny (nejlepší memoranda, nejlepší řečníci) jsou vyhlašovány na slavnostním banketu, který se koná poslední den finále.

Tribunály jsou složeny z odborníků z praxe, akademiků nebo i účastníků z minulých let soutěže. Před tribunálem reprezentuje každý tým dvojice studentů, jež může, ale nemusí být pro jednotlivá jednání stejná. Tým jako celek má vždy 30 minut na prezentaci svých argumentů.

Účast v této mezinárodní soutěži má obrovský znalostní přínos. Jediným způsobem rozvíjí dovednosti, které by měly být vlastní každému právníkovi – hledání zdrojů, písemný projev, umění argumentace a obhájení klientovy pozice, přesvědčivost a styl. Tato soutěž také vyzkouší nejen vytrvalost a rozhodnost každého z účastníků, ale i týmovou spolupráci. Rovněž jazykové schopnosti jsou prověřovány v maximální možné míře. Všechny části soutěže totiž probíhají výlučně v anglickém jazyce. Tato soutěž však také znamená nezapomenutelné zážitky, poznání nových míst, navázání cenných profesních kontaktů a v neposlední řadě i navázání nových přátelství.

Další informace o soutěži je možné najít na oficiálních stránkách soutěže dostupných z <http://www.cisg.law.pace.edu/vis.html>. Rovněž tým Právnické fakulty MU má svoje webové stránky dostupné z <http://competition.law.muni.cz/>.

Klauzurní práce navázané na Úmluvu OSN o smlouvách o mezinárodní koupi zboží a další formy dovednostní výuky

prof. JUDr. Naděžda Rozehnalová, CSc., JUDr. Klára Drličková, Ph.D., JUDr. Tereza Kyselovská,
Ph.D., JUDr. Jiří Valdhans, Ph.D.

Vydala Masarykova univerzita roku 2013
Edice učebnic Právnické fakulty MU č. 499

Ediční rada: J. Kotásek (předseda), J. Bejček, V. Kratochvíl,
N. Rozehnalová, P. Mrkývka, J. Hurdík, R. Polčák, J. Šabata

Tisk: David Knopp, Černčice 24, Nové Město nad Metují

1. vydání, 2013

ISBN 978-80-210-6309-9

Publikace vznikla jako výstup projektu Teorie - dovednosti - praxe: inovace studia práva (reg. č. CZ.1.07/2.2.00/15.0198) financovaného v rámci Operačního programu Vzdělávání pro konkurenceschopnost.

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

**muni
PRESS**

ISBN 978-80-210-6309-9

9 788021 063099